

[C 1]

[Blank]

[C 2]

[Blank]

[C 3]

<eng>DAIN IAIN GHOBHA.

Morison's Poems.

George Henderson

VOL. II.
1896

A. SINCLAIR,
GLASGOW.

[DA 1]

[Blank]

[DA 2]

[Blank]

[DA 3]

DAIN IAIN GHOBHA:
THE POEMS OF
JOHN MORISON.

Collected and edited with a Memoir
BY
GEORGE HENDERSON,
M.A. Edin., Ph. Doc. Vienna,
Honorary Scholar of Jesus College, Oxford.

VOL. II.

GLASGOW:
ARCHIBALD SINCLAIR, 10 BOTHWELL STREET
EDINBURGH:
NORMAN MACLEOD, THE MOUND.

MDCCCXCVI.

[DA 4]

ARCHIBALD SINCLAIR,

PRINTER AND PUBLISHER,
CELTIC PRESS, GLASGOW.

[DA 5]

AN CLÀR.

	TAOBH
Am Fear Nuadh-Pòsda,	
1	
A' Mhisg,	
	17
Seisean Shrannda,	
24	
An Sgiobaireachd,	
33	
Am Mellenium,	
38	
Marbhrann Do Dhomhnull Munro,	61
Fonn Air Domhull Munro,	
Am Focal,	84
Tàladh,	87
Dàn,	93
Bruaidlean,	98
Sochairean Sluagh Dhé,	101
116	
Comhradh, Earrann I,	
129	
Comhradh, Earrann II,	
147	
Seboa,	
	171

[DA 6]

An Daoi agus An Saoi, Earrann I,	194
An Daoi agus An Saoi, Earrann II,	211
An Daoi agus An Saoi, Earrann III,	229
Fodh Champar, Earrann I,	
248	
Fodh Champar, Earrann II,	264
Fodh Champar, Earrann III,	
273	
Marbhrann Do Mhairi Morison,	283
Buanaichean Bhòais,	
287	
Do'n Mhisg,	
290	
Tàladh,	
299	
Oran Aoiridh,	
301	
Luinneag,	
303	
Cumha le Mac-Ill-Ios',	
305	
Cliù Iain Ghobha,	
316	
ANN AM BEURLA.	
Introduction,	
i-xlvi	
Loan-Words,	
323	
Glossary,	
328	
Dialect,	
348	

[Intro 1-46]

INTRODUCTION.

[Beurla]

[TD 1]

<gai>AM FEAR NUADH POSDA.

“Agus a ta an Spiorad agus a’ bhean nuadh-phòsda ag ràdh, Thig. Agus abradh an ti a chluinneas, Thig. Agus an neach air a bheil tart thigeadh e. Agus ge b’e neach leis an àill, gabhadh e uisge na beatha, gu saor.”—Taisb. Eoin xxii. 17.

I.

O Israeil ghràs-mhoir!
Cè co sona s a ta thu
An uair a fhuair thu ’m bann gràidh ri
t’ Fhear Pòsd.

II.

An uair bu mharbh thu na t’ euceirt
Us boladh searbh bha ro bhreun dhìot,
Cha do thearbadh uat deadh ghean
t’ Fhir Pòsd.

III.

Thug am peacadh dhìot iomhaigh
Na fìor naomhachd chuir Dia ort,
Cha do mhill siud gràdh sìorruidh
t’ Fhir Pòsd.

[TD 2]

IV.

Thug do thoillteanas sìos thu
Chum na h-ifrinn is iochdraich,
Ach o ghlòir chaidh ga d’ iarruidh
t’ Fhear Pòsd.

V.

An uair bu mharbh ann san uaigh thu
Fodh na bhàs s tu lan truailleachd,
Shìl na deoiribh o ghruaidhibh
t’ Fhir Pòsd.

VI.

Cha robh aon ann san uair sin
Riut a mhaoltaich gu t’ fhuasgladh
Chum do shaoradh o’n uaigh ach
t’ Fhear Pòsd.

VII.

Cha b' e t' fhireantachd fhior-ghlan-s'
A chuir sgaile no dion ort,
Ach bhi 'n co-cheangal siorruidh
t' Fhir Pòsd.

VIII.

An uair thug bàs uaith air falbh thu,
Mar fo fhòidibh na talmhainn,
B' e t' fhear ghairm o na mairbhibh
t' Fhear Pòsd.

[TD 3]

IX.

An uair bu trom bha do chuibhreach,
Thu fo shlabhruidhean druidheal
B' e fear t' fhuasglaidh á claidheadh
t' Fhear Pòsd

X.

Bha do bhoighre co laidir,
Bha do chluaisibh gun chlaisneachd
Gus an cual thu Ephrata
t' Fhir Pòsd.

XI.

An uair nach b' leir dhut gu amhrac
Do chos cheum gu 'n do shèall e,
Dh' fhosgladh d' shuilean bha dall le
t' Fhear Pòsd.

XII.

An uair bha t' anam air fhuadrach
Cha robh aon a thug luaigh ort
Chum do shaoradh le truas ach
t' Fhear Pòsd.

XIII.

An uair a thilgeadh gu truaigh thu
Us tu na d' fhuil air do thruailleadh,
Riut gun suil ghabhadh truas ach
t' Fhear Pòsd.

[TD 4]

XIV.

Us tu le d' shalchar co suarach
Co ro anabarrach fuathar
Gu 'n do ghlanadh do shnuadh le
t' Fhear Pòsd.

XV.

San raon fhosgailt bu truagh thu
Fo 'n éigh reòta s fo 'n fhuar dheallt,

Is e “mair beo” thuirt gu luath riut
t’ Fhear Pòsd.

XVI.

Us tu na d’ shalchar ga d’ smàgairt
Agus t’ imleag neo-ghearrta
Chunncas t’ anam an gràdh le
t’ Fhear Pòsd.

XVII.

Thilg e sgiort ort ’cur falaich
Air do lomnochd bha salaicht
Us chaidh chomhdach le falluing
t’ Fhear Pòsd.

XVIII.

Le òl ungaidh do ghlanaidh
Rinn thu sgiamhach na ’shealladh,
Dh’ fhagadh t’ iomhaigh gun smal le
t’ Fhear Pòsd.

[TD 5]

XIX.

Le cur trusgainean uasal
Ort le usgraichean luachmhor,
Us le na seudan a fhuair bho
t’ Fhear Pòsd.

XX.

Is glormhor crùn do mhoir urrain
Is glormhor slabhruidh do mhuineil
Gach òr-ghréis ort a bhuilich
t’ Fhear Pòsd.

XXI.

Nach b’e ’n t-ioghnadh mar tharladh
Nach do dh’ fhuaraich a ghradh dhut,
An uair a rinn thu mor thair air
t’ Fhear Pòsd?

XXII.

Le do neo-ghlain mhì-naireich
Ris gach coigreach a b’ àill leat,
Ga do thruailleadh le grain do
t’ Fhear Pòsd.

XXIII.

Us nach do dh’ adhlaic am bàs thu
Thaobh do pheacaidh ro ghraineil
Mach gu siorruidh bho lathair
t’ Fhir Pòsd.

[TD 6]

XXIV.

An uair a thruaill s a mhi ghnathaich
Thu ri d' leannain gu dàna
Seudan riomhach us àillidh
t' Fhir Pòsd.

XXV.

Nach b'e 'n t-ioghnadh gu'n cluinnt uaith
An ath-ghairm gu do philltinn
Dh' ionnsuidh caidreimh ro choimhneil
t' Fhir Pòsd?

XXVI.

An deigh do pheacaidh ro shalaich
Ris co lionmhor do leannain
Bhi ga d' ghairm s e 'm bann-ceangail
riut Pòsd.

XXVII.

Ged bu truagh ann san àm sin
Do chor uaimhais cùl-sleamhnach
B'e t' fhear-fuasglaidh bho t' aingeachd
t' Fhear Pòsd.

XXVIII.

An uair a chual thu 'ghuth drùidhteach
Bha do chuibhrichean dubailt
Tu gu truagh fo ghruaim gnuise
t' Fhir Pòsd.

[TD 7]

XXIX.

An uair bu bhronach do charamh,
Thu gun dochas gu tearnadh
Dhruidh do dheoir air caomh airnibh
t' Fhir Pòsd.

XXX.

An uair bu dhorch thu fo 'n duathar
Cha robh aon a thug buaidh ort
Chum do lorg ach do bhuachail
t' Fhear Pòsd.

XXXI.

An uair bha 'n doinionn ga d' luasgadh,
Us tu gun chomhfhurtachd suaimhneis
Thainig glaodh gu do chluais bho
t' Fhear Pòsd.

XXXII.

Thug an glaodh sin dut fuasgladh
Chuir e'n ceill ann na thruas dhut

Gu 'm bu ghràdh bha bith bhuan dut
t' Fhear Pòsd.

XXXIII.

Ged do ghluaisteadh na sleibhtean
Far am bunaitibh steighicht
Chaidh nach dealaicheadh riut deadh-ghean
t' Fhir Pòsd.

[TD 8]

XXXIV.

An deigh do philltinn s do ghlanadh
Mar agh fhior ghlan gun smal ort
No gun ghaoid an cuan fala
t' Fhir Pòsd.

XXXV.

Cha do chuimhnich e riamh dhut
Aon nì rinn thu chur fiamh air
Ged bha 'n t-iomlan diubh 'm fianuis
t' Fhir Pòsd.

XXXVI.

Cha 'n 'eil mì-chliu no sgannal
Ort ri thilgeadh le sgallais,
Cha 'n 'eil meang ort an sealladh
t' Fhir Pòsd.

XXXVII.

Sheid e anail a ghaoil ort
Rinn do naduir a chaochladh,
A dh'ath-nuadhaich thu 'n aogais
t' Fhir Pòsd.

XXXVIII.

Rinn do bhuadhannaibh naomha
Dh' fhadh thu 'm fuath ris gach aon ni
Tha cur gruaim air caomh aoduinn
t' Fhir Pòsd.

[TD 9]

XXXIX.

Is beag an t-ioghnadh a reise
Ged robh teangaidh do bheil-sa
Seinn gu binn air cliu eibhinn
t' Fhir Pòsd.

XL.

Leam cha 'n ioghnadh ged mhiannaich
Thu le durachd s lan iarrtuis
Gu bhi dlù ri do chiochan,
t' Fhear Pòsd.

XLI.

Is cha'n 'eil ioghnadh gu brach ann,
Neach thug gaol dhut cho laidir
Ge b'e aon fhear do ghraidh-sa
t' Fhear Pòsd.

XLII.

Cha'n 'eil ioghnadh ged theid thu
Mach a chogadh fodh 'mheirghe,
Tu fodh armachd s uchd-éididh
t' Fhir Pòsd.

XLIII.

Le do chlogaid s le d' sgiath ort,
Claidheamh faobharach gear ort,
Inneal bhuadhach us gliasda
t' Fhir Pòsd.

[TD 10]

XLIV.

Dhut is suarach co 'n nàmhuid
Dheireas suas riut an gàsaid
S tu cho cuairticht an gàirdean
t' Fhir Pòsd.

XLV.

Cha 'n fhàth eagail no fiamh dhut
DoI a chogadh ri diabhuil
Is e sar cheannard do dhionaidh
t' Fhear Pòsd.

XLVI.

Ged bhiodh naimhdean a' sealg ort
Iad gu leir ga d' gheur leanmhuinn
Is e do dhaingneach s do thearmunn
t' Fhear Pòsd.

XLVII.

Dh' aindeoin mì-run a mhillteir
G iarraidh fàth chum do chìbidh
Is e do thearuinteachd chinnteach
t' Fhear Pòsd.

XLVIII.

Cha 'n fhàth iomaguin dhut deamhnaibh
Bhi mu d' thimchioll le gamhlas,
Iad gu h-iomlan fo cheannsal
t' Fhir Pòsd.

[TD 11]

XLIX.

An àm a chogaidh s na blàraibh,
Ged do reubt thu gu craiteach
Cha bhi creuchd ort nach slanuich
t' Fhear Pòsd.

L.
Ged bhiodh Satan ga d' bhreabadh
Ris an làthair gu do leagadh,
Innis dha gur a treasa
t' Fhear Pòsd.

LI.
An àm seisdidh nan garbh chath,
Ged do dh' fheuch ead ri d' mharbhadh
Laidir treun gu do theanc-s' tha
t' Fhear Pòsd.

LII.
Is diamhain innleachd a dhealbhadh
Gu do chlaoidh no 'sgrios d' anma,
Ghabhadh greim dhiot ro dhearbh le
t' Fhear Pòsd.

LIII.
An àm gach cruaidh chàs us teanntachd
Thig mu 'n cuairt air gach laimh ort
Tilg-sa t' uallach gu teann air
t' Fhear Pòsd.

[TD 12]

LIV.
Ged do chuirteachadh feachd thu
Mhilltean sluagh gu cur às dut,
Is e fear iomachair na brataich
t' Fhear Pòsd.

LV.
Ged bhiodh naimhdean mi-runaich
Ga do chlaoidh chum do spuilleadh,
Is leoir dhoibh priobadh na sùl' bho
t' Fhear Pòsd.

LVI.
Ged bheuc fairge gu h-atmhor
Agus stoirm le cloich shneachd ort
Tha gach gaillionn fo smachd aig
t' Fhear Pòsd.

LVII.
Ged do thilgt thu 'san lathaich
Chum do shalachadh gu graineil,
Ionnlad t' anam thig do ghnàth bho
t' Fhear Pòsd.

LVIII.

Ged do thuit thu chion tàbhachd
Chor s gun bhristeadh do chnamhan,
Tha sàr ioc-shlaint gu d' shlaint aig
t' Fhear Pòsd.

[TD 13]

LIX.

Ged do thilgeadh do chairdean
Thu gu dimeas le taire
Is caraid s dluithe no brathair
t' Fhear Pòsd.

LX.

Ged nach gabhadh riut Abraham
Ged do dhiult' thu le Iacob,
Gidheadh 's aon nach dian tair ort
t' Fhear Pòsd.

LXI.

Ged do dhìteadh gu bas thu
Thig thu 'n uachdar gu sabhailt
Thugadh buaidh air a bhàs le
t' Fhear Pòsd.

LXII.

Cha 'n eil truaigh thig am faisg ort
Cha 'n 'eil truailleachd a gleachd riut
Tha 'cur gruaim ort nach caisg dhiot
t' Fhear Pòsd.

LXIII.

Cha 'n 'eil buaireadh 'tha stri riut
Tha cur tuairgnidh air t' inntinn,
Casg do shuaimhneis, nach pill uat
t' Fhear Pòsd.

[TD 14]

LXIV.

Cha 'n 'eil luasgadh no mi-ghean
Milleadh suaimhneis do chrìdh' ort,
Nach teid fhuadhach le firinn
t' Fhir Pòsd.

LXV.

Cha 'n 'eil cluainteachd no draothachd
Thig mu'n cuairt o'n droch aon ort
A bheir buaidh ort s tu d' aon ri
t' Fhear Pòsd.

LXVI.

Ged thig ceo agus oidhche ort
Agus neoil air bheag foillse,
Is e do lochran ro shoillseach
t' Fhear Pòsd.

LXVII.

An àm na goirte s a' ghanntair
Cha bhidh càs ort tre ambeairt,
Bidh tu saslicht le saibhreas
t' Fhir Pòsd.

LXVIII.

Ged thig teinn agus airc ort,
Saighdean teinnteach ro sgaiteach
Bithidh mar dhidean dhut bratach
Fhir Pòsd.

[TD 15]

LXIX.

Ged thig freasdalan fiar ort
Na biodh geilt ort no fiamh romh
Tha gach aon diubh fo riaghladh
t' Fhir Pòsd.

LXX.

Ged thig deuchannaibh s dripibh
Chum do dhearbhadh gu tric ort,
Cha 'n 'eil sìon diu' 'n an-fhios do
t' Fhear Pòsd.

LXXI.

Ged robh dorchadas dulaidh
Agus neultaibh tiugh dlu ort
Cha chur stoirm ort gun stiùir aig
t' Fhear Pòsd.

LXXII.

Ged robh iomaguin s mor chùmhach
Ort cha chaill thu do chursa
Tha sar chompaisd s cairt iùil aig
t' Fhear Pòsd.

LXXIII.

C'è craiteach s tha t' acain
Fo gheur amghair s trom airsneil,
Bidh tu sabhailt fo bhrataich
t' Fhir Pòsd.

[TD 16]

LXXIV.

C'è co mor s tha do laige
Dh' easbhuidh treoir agus neart ort

Bidh tu treunmhor an taic ri
t' Fhear Pòsd.

LXXV.

Cha bhidh càil ort a dh' easbhuidh
Dh' aindeoin failing no leth-trom
Oir tha lanachd gun teirc aig
t' Fhear Pòsd.

LXXVI.

Ciod an t-amhluadh nì eis dut
An car anama na creubhaig,
Cumhachd talmhainn us neamh aig
t' Fhear Pòsd.

LXXVII.

An sgoib tha 'd' fheoil ged is geur ort,
Teachdair Shatan ga d' leireadh,
Is leoir dhut gras us neart treunmhor
t' Fhir Pòsd.

[TD 17]

A' MHSIG.

[Stabh ciùil]

I.

NA measaibh mo dhàn duibh, a chàirdean mo ghaoil,
A mhàin na 'sgath-bhàrdachd-tha gràdh ann d' 'ur taobh;
Is e cuspair mo chàinidh a' phlàigh sin nach caomh,
A' mhisg 'thug sgrios-aig air mór-shluagh.

FONN—A chuideachd mo ghaoil, nach pill sibh bho 'n òl?
A chuideachd mo ghaoil, nach pill sibh bho 'n òl?
O 'chuideachd mo ghaoil, nach pill sibh bho 'n òl,
Mu 'n sgrios e gu bròn fadheòidh sibh?

[TD 18]

II.

An olc leibh mi 'chàineadh bhur nàmhaid ro gheur,
Thug masl' air mor-àireamh s a dh' fhàg iad an éis,
De dh' anmaibh neo-bhàsmhor 'rinn tràilleas fodh stéill,
Gu ifrinn na péin ga 'n seòladh!
A chuideachd, &c.

III.

Bhi pòit air deoch làidir 's ni gràineil gu dearbh,
Is droch innleachd a ghnàth e 'rinn Sàtan a dhealbh;
Tha mallachd an tàth ris 'bheir bàs agus searg
Air cuirp us air anmaibh còmhladh.
A chuideachd, &c.

IV.

Tha sean-fhacal gnathaicht ag radhtinn o'n tus
Gu 'n ruisgear am braighe gu sàth 'tho'airt do'n bhrù,
Ach a mhisg cha to'air àrach do chàil ach do'n ghruid
S do mhiannaibh tha bruideil feolmhor.
A chuideachd, &c.

V.

Is iomadh teaghlach a dh' fhàg i 'n cruaidh-chàs s am mi-rian
Us mnathan g' an cràdh an ceann phàisdean gun chiall,
Ag glaothaich s a' rànaich gu h-àrd s iad gun bhiadh,
Gun aodach gu 'm bian a chòmhdach.
A chuideachd, &c.

[TD 19]

VI.

Mhill a' mhisg ort do bhiùthas s do chliù chuir mu làr;
Dh' fhàg i creacht agus spùillt thu gun iunntas gun tàin,
Mheall i riamh thu le 'sùgradh, gu 'n d' lub thu d' a càil,
Us dh' fhag i do 'n ghràisg na d' spòrs thu.
A chuideachd, &c.

VII.

Is i mhill ort do reusan s troimh' chéil' chuir na d' cheann,
Mar bhrùid air bheag céille s le déistinneachd cainnt;
Bidh riasladh air Beurla s "De'il take ye" s "God damn,"
Bidh tric air gach ceann de d' chòmhradh.
A chuideachd, &c.

VIII.

An trioblaid gu luath theid air ghluasad san rùm
Theid pogan gu tuasaid; paisg suas a phiob chiùil
Bithidh gairm air an uamhas, bithidh spuaic fodh gach suil
Ga 'm bualadh le lùths nan dornaibh.
A chuideachd, &c.

IX.

Dh' fhag i gràineil na d' luids' thu ga d' luidreadh 's a' pholl,
Do chorp le 'shàr chudthrom a' tuiteam gu tròm,
Gun taobh 'bheir thu ruiseadh nach tuislich do bhonn,
Us làrach do dhròm' 's gach lònna.
A chuideachd, &c.

[TD 20]

X.

An uair 'thig ort an tligheachd le dìobhuirt s le spàirn,
Bhi air d' fhasgadh cha mhillseachd do thì ach cuis-ghràin,
Na d' thuainealach dìblidh na d' shìneadh air làr,
Is neo-chùbhraidh le càch do bhòrlum.
A chuideachd, &c.

XI.

Dh' fhàg i éitidh mi-sgiamhach do nial mar an t-eug,
Mhill i d' àilleachd us d' ìomhaigh s do chiall gu mi-bheus,
Na d' sgeith ga do smiaradh s glas-ghiall air do dheud,
Gun smid às do bheul ach ròmhan.
A chuideachd, &c.

XII.

Ged dh' fhaothaich thu falamh do stamag dheth 'luchd,
Fàs-dhìobhuirt riut leanaidh bheir sparraibh na d' uchd;
Is ni neònach, mu 'n dealaich do bhach-thinneas riut,
Na d' sgairt mur 'bi gurt le tòbairt.
A chuideachd, &c.

XIII.

An uair 'theirgeas dhut airgiod s a dh' fhalmh'chear do phùids',
San òsd às an d' fhalbh thu s beag earbs' a gheibh thu,
Theid spéis dhut air dearmad s ma ghairmeas tu drùdh,
Bi dearbht' á taobh-cùil na còmhla.
A chuideachd, &c.

[TD 21]

XIV.

Is e siud a dh' fhàg àireamh cho bàrlagach lòm,
Cho eòlach mu 'n t-snàthaid gu tàthadh nan clobhd';
Air dath cha bhi tàire ma chàireas e toll,
Geal, dubh, glas, no donn, ma 's clòth e.
A chuideachd, &c.

XV.

Their thu rium nach fear-pòit thu 'chionn stòp nach do phàidh,
S nach robh thu 'n tigh-òsd' bho chionn còrr agus ràidh,
Ach 's fiosrach e dhomhsa gu 'n òl thu mar ràic,
An uair 'gheibh thu deoch-sglàib air tòrradh.
A chuideachd, &c.

XVI.

Tha peanas na misge gu tric na 'sgìort féin-
Croit s asnaichean briste, mà-m-sice s cnead cléibh,
Cinn s cruachannan liodraicht us ioscaidean léirt',
Rinn criplich gun fheum de mhòran.
A chuideachd, &c.

XVII.

Gheibh fear a cheud dòrn air an t-sròin s ni i leum;
Fear s leòb às dheth 'fheòsaig us tòcadh na 'dhréin;
Bidh peirceall fir leòinte s car stòrach na 'dheud,
Us 'fhalluing gu léir na 'sroicean.
A chuideachd, &c.

[TD 22]

XVIII.

Fear s a cheann air a ghearradh s a mhal' air a ghruaidh;

Fear eile fodh 'n chamart gu h-anshocrach truagh,
Mar 'stamp iad air 'amhaich s a' charraid ro chruaidh
San d' thuit e na 'luairean fòdhpà.
A chuideachd, &c.

XIX.

Is iomadh laoch a bha làidir gu bàs 'chuir i 'n null,
A bha eòlach air snàmh, 'rinn i 'bhàthadh 's a' ghrunnd,
A chaidil fodh 'tàladh s gu bràth nach do dhùisg,
Gu 'n d' fhosgail e 'shùil an dòruinn.
A chuideachd, &c.

XX.

Ge milis an cupan na 'ghrunnd tha droch dhruaip
Tha miodal mi-runach gu dùr dhuit lan fuath,
Mur dian i do dhùineadh an teas dumhail gun truas
Gun bhraon do dh' uisg fuar do throcair.
A chuideachd, &c.

XXI.

Is iomadh aon 'chuir i 'n sàs an glas-làmhan gu teann,
A'm prìosan a spàrr i s nach d' fhàg i fad' ann,
Ach a chroch i gu h-àrd le bàs nàrach air crann,
Le lùbach dheth 'n bhall m' a sgòrnan.
A chuideachd, &c.

[TD 23]

XXII.

Bheir i masladh us nàir' ort a's tàireile diol
Na 'bhi na d' cheol-gàire do 'n ghràisg fad do thriall;
Mur pill thu troimh ghràs nì i 'm bàs 'chur na d' chliabh,
Air d' anam bheir pian gun dòchas.
A chuideachd, &c.

[TD 24]

SEISEAN SHRANNDÀ.

LUINNEAG:

S ann bhitheas mo dhàn na's déine dha
Gach aon a dh' fhaodas eisneachd rith',
Bhi 'g aithris le fìor sgeula dhaibh
Mu bheusaibh Sheisein Shrannda.

I.

Mus sgeadaich mi 'nur n-eideadh sibh
Gu 'm b' fheairrde sibh bhur shavigeadh
Do bhrìgh gu 'n d' fhàs ur feusaigibh
Ro fhad aig meud a seanntachd.

II.

Tha 'n Seisean seo na àilleagan

Cho mor air feadh nan cearnaibh-sa
S gur mor an t-aobhar tair e neach
Nach sliòchd na 'lathair ceann-ruisgt.

III.

S ann sgaoil an cliu gu luath-chasach
Air feadh gach tir mu thuath againn,
Gu 'n d' rainig gloir na buaidh a bh' aic'
Gu uachdaran Loch Aillse.

[TD 25]

IV.

Us cha 'n e mhain sna cearnaibh-sa
Ach s gach tir air feadh na Gàidhealtachd;
Gur cinnt gu'm faod mi raidhtinn ribh
Gu 'n d' rainig i gu Galldachd.

V.

Thaobh meud a gloir gad sgaoileadh e
Dh' America cha b' iognadh e,
Gu farsuinn feadh na rioghachdan,
S nan Innseachan fad thall bhuainn.

VI.

A chum a cliu gur trianad e
A dh' aon ri cheil gu diomharach
Iain Ban us Murchadh Diarmadach
S an Riaghlar sin a's ceann daibh.

VII

Us o 's e fhein an ciad phearsa
Th'air ainmeachadh 'san trianaid seo
Gu'n d' rinn e cach a lionadh leis
An t-siolmheinn chianda bh'ann-sa.

VIII.

Do thaobh cliu na darna pears
Gur h-aon a tha 'nn da nadur e
Ri diomhaireachd nan ainmean aig'
Cha dianamh Iacob cleamhnas.

[TD 26]

IX.

Do thaobh cliu na treas pears'
Tha dianamh suas an t-seisein seo;
Roinn mhor deth churam-s' 's aideachadh
Na h-Eaglais tha fo laimh-san.

X.

Ach 's Trionaid tha ro shiochail i
Do mheud a mhain s a shliochdas dhi,
Ach dioghaltach agus fiata ris

A chuid nach strìochd d' a ceannsach'.

XI.

Agus trianaid tha lan acarachd
Do mheud s a thig fo'n bhrataich aic;
Cho graineil s dha 'm bi 'm peacaidhean
Theid bratach chur san àm orr.

XII.

Tha h-adharc air a h-ardachadh
Nur dhuisgeas fearg us ardan i
Gur mairg an com an sàthar i
Nur bhios an ràs do cheannsaicht'.

XIII.

Is mor bha sheoltachd Iacoib ann;
B' e 'n suiridhche an tigh Labain e
Co luath s a fhuair e Rachel leis
Ghrad dh' fhag e 'n sin air ball e.

[TD 27]

XIV.

Nur rinn e 'n treud a thearbadh leis
Air iomaraich gu na dh' fhalbh e leo
Cha saoiladh leis an anachearr
Chuid meanbh-chruidh feadh nam beanntan.

XV.

Tha cuid ballach gris-fhionn diubh
Cuid eile breac us stiallach dhiubh;
Tha cuid dubh-dhonn us riabhach dhiubh
Le roinibh liath s gach ceann diubh.

XVI.

N àm lomraidh tha e teo-chridheach
Lan faicill chum s nach leonar leis
Is ann tharladh trid na trocair seo
Cuid mhor dhiubh bhi fo 'n t-seann-ruisg.

XVII.

Tha e cho geur an talantaibh
S gun dian e searmon àillidh dhaibh
A bhios mar chuirp a thàthadh leis
Do phairtidhean eugsamhla.

XVIII.

Tha seal do thim o chuala sibh,
Do m' thaobhs gu facas bruadair leam
Bhi 'g amharc an duin uasail seo
Aig bruachaibh nan ait adhlaic.

[TD 28]

XIX.

E togail chorp nam fireanaibh
To'airt ball leis ás gach aon aca,
G' an tathadh suas gu h-innleachdach
Gu 'n d' rinn e aon do mheall dhiubh.

XX.

Com Tha'is bha gun dearmad ann,
Uchd Whitefield s cha bu chearbach e,
Bha guailleann s muineal Henry ann
S bha ceann us eanchainn Chalvin.

XXI.

Ach beath' a h-aon a dh' ainmich mi
Cha 'n fhaodadh bhi sna dealbh-chuirp ad;
B' e 'n t-ioghnadh leat gu 'n labhradh ead
Le cainnt s gun anaman annta.

XXII.

Is ann chuir e anail eiginn annt
Le innleachd leis an seideadh e,
Gu labhradh ead gu treun-ghuthach
S cha b' ann le beul bha manntach.

XXIII.

'Electric' thu, 's e 's Beurla dha,
Rinn feallsanaich a ghleusadh chum
A ghnathachadh le leughadh a
Leigheas eucail le geur bhabhscadh.

[TD 29]

XXIV.

S a dhoimhneachadh mo sgeula dhuibh
Bha bhuaidh seo aic air m' eucail-sa
Nuair bhuail i mu na feithean mi
Chuir i mo cheum na 'dheann-ruith.

XXV.

Nuair chunnaic mi mhor fhoghlum 's ann
A smaoinich mi gur speuradair,
No druidh bho thir Chaldea bh' ann
S nach b' aon fhear 'threibh nan Eabhrach.

XXVI.

Bu mhise 'n asal shamhach air
Na mharcaich am mor fhaidh seo
Bu gheur a spuirean satht' ummam
Gu brach! gu 'm facas taibhs' leam:

XXVII.

Bha 'n t-aingeal s claidheamh geur aige
S mor eagail orms ro' bheumannan
Bha bhata-san cur seisde rium

S fiach fhein nach robh mi 'n teanntachd.

XXVIII.

Bha mise baoth s cho aineolach
Cho beag do gheall s nach b' aithne dhomh
An luach saothrach s am mor cheannach a
Gheall Balak chur na 'laimh-san.

[TD 30]

XXIX.

Bha shuilibh-san 'sna speuraibh s e
Ri faisneachd mu na reultanaibh,
Cha b' ionnan s mi oir b' eigneach mi
Ro chladheamh geur na h-ainglibh.

XXX.

Nuair bha mi teann sna cumhlaichean
Bha e-san dall s a shuilean aig;
Le chuaille bata chiùrr e mi
Gun chrùb mi s mi fo champar.

XXXI.

Sin labhair mi le reusan ris:-
Nach d' dhiult mi riamh 'bhi geilleadh dha
Gu 'n d' thachair mi 'san deuchain seo
Cha 'n eisdeadh e ri m' chainnt ris.

XXXII.

Ard mholadh air gach laimh dhìom.

XXXIII.

Tha sil' na teang' na 'h-iocshlainte
Gu leigheas ghaoid us iorbhailean
S gu'n glanar suas gu sgiamhach iad
Mar mhuinntir liont le reaimhireachd.

[TD 31]

XXXIV.

Nuair bheir e cràicionn slan orra
Air ball gun dàd a dhàil tho'air' dhaibh
Thig iad gu bord na Sacramaid
Chompartachadh dhe 'n t-samhladh.

XXXV.

Us ged bu pheacaidh dànadais
Bhiodh ann an aghaidh phàrantan,
Cha druideadh e seachd làithean iad
Gu 'n naire mach o 'n champa.

XXXVI.

Us mar tha 'n reachd ag innseadh dhuinn
Bho shagartach nan Lebhiach
Bha neo-ghlan a' mi-naomhachadh
Nan iobairtean san Teampull.

XXXVII.

Bu mhor an t-aobhar gloire dhi
Cuid chlachan bhi air doigh againn
S nach cualas moran ordarachd
Ga cur an ordugh Teampuill.

XXXVIII.

Cho luath s a chaidh a steigheadh leinn
Ghrad thog sinn suas 'sna speuraibh i
Chur nial na 'r cinn gu leir againn
Us treigeadh-chéill na 'r cainnte.

[TD 32]

XXXIX.

Nach mithich dhomh mo sheanachas dhuibh
A chriochnachadh mu 'n anmoch e
Mu 'n aitreibh chliuitich ainmeil seo
Do' nach far-àinm Tur-aimhreidh.

XL.

Ach dubhlan do na phairtidh sin
Bha 'dianamh cuspair taire dhìom,
Ma thachras dhaibh a radhtinn rium
Gu 'n chàin mi Seisean Shrannda!

[TD 33]

AN SGIUBAIREACHD.

Dàn a rinneadh leis a' Bhard mar fhreagradh do dhàn molaidh, na 'm
b' fhior, a rinneadh dha leis an Urramach Frannsidh Mac Bheathain.

[Stabh ciùil]

I.

(Mar gu 'n abradh MacBheathain);-
"BU mhise 'fear maol
Nach dian aon fhacal,
Cha b'ionnan s an laoch
Bha ga chraobh-sgapadh;

[TD 34]

Is ann agad bha 'n gaol
Foighidinneach us caomh,
Is collach thu ri Maois
Us t' aodunn air dealradh."

II.

Mar gu 'n tilleadh am Bard e:-
Chuala mi bho phàirt
Mu 'n chliù àghmhor, fhathail,
Thug thu orm do chàch
N a do dhàn ro ealant;
Dh' fhuilingeadh e gun sgàth,
Ged bhiodh dòrn no dhà
Air a tho'airt dheth 'bhàrr
Se ro àrd bho 'n talamh,
Air son daol chnuimh fhalamh,
Làn de ghaoid mhi-fhallain,
Us de mhòr chuis-ghràin
Th' air mo chàirdean falaicht.

III.

Ach, a Fhrannsidh chòir,
Sheinn thu 'n ceòl ro fhada;
Leig thu 'mach an sgòd
Leis an t-seòl gu 'chlaigeann;
N uair bu chòir an còrs'
Chumail suas air dòigh,
S fraoch nan stoirm cho mòr
Sgiob air bòrd cho lapach

[TD 35]

Gu 'm faod iad tre chadal,
N àm nan sian s na frasachd,
Calldach 'leigeadh òirnn,
Nach diol òr air ais dhuinn.

IV.

Ballaist 'chur sna cruinn,
Cha chuir innte taic dhuinn:
Siùil a chur ri 'druim,
Cha chuir sgoinn na h-astar;
Stiùir 'chur os a cinn,
Cha dean iùl do 'n luing;
Pump gun cheann 'san taoim
Cha chuir sginn a mach dhith.
Nach e 'ceum 'bhios glagach,
Null s a nall s air tarsainn?
Ceart cha seòl i dhuinn,
S gleus gach buill ás altan.

V.

Biadh a chur mu 'r druim,
Cha chuir dhinn an t-acras;
Eudach 'chur 'nar broinn,
Cha chum sinn gu fasnach;
Clogaid 'bhi m' ar buinn,
Cha dean ceann-bheairt dhuinn;

Brògan 'chur m' ar cinn,
Cha dean loinn do 'r casan;

[TD 36]

Is déistinneach mi-mhaiseach
Bhios ar sgèimh ri fhaicinn;
Cha tig neach 'nar gaoith,*
Chi ach oillt 'nar fasan.

VI.

Cha tearainteachd dhùinn
To'airt ar cùram seachad,
Gradh "Na abair dùrd,
Tha 'n Insurance beairteach"
Is aomadh aon 'bha 'n dùil
Nach robh meang na 'n cùis,
D' a thrìd 'chail an cùrs',
Dh' easbhaidh diù us faicill,
Riamh nach d' rànaig dhachaidh
Dh' ionnsaidh seòlaid acair',
S nach do sheilbhich stùr
Dheth na b' ùidh leo 'ghlacadh.

VII.

Ged robh sinn 'san luing,
Pailt an luim s an acfhuinn,
Ged b' eòl dhuinn le cinnt,
Feum gach buill us beairte;
Ciod an stàth 'bhios dhuinn
Eòlas 'bhi 'nar cinn

<eng>* Alternative reading:<gai> Cha seall oirnn a h-aon / Dha 'm
faod sinn 'bhi taitneach.

[TD 37]

Air gach ball 'bhios innt,
Mur bi sinn ga 'n cleachdadh?
Feumar còrd 'san acair,
A' cheann air bòrd 'bhi glaiste,
S ris gach sruth us gaoith,
An combaisd cruinn a leantainn.

[TD 38]

AM MELLENIUM.

I.

A CHOISICHE bi treun,
Ged tha geur airc ort,
Chionn mar chasaibh éild,
Nach robh d' cheum farsuing,

Is mòr an comhar' slàint'
Cìocras bhi 'sa chàil,
Us Ioseph cho làn bàigh,
Gu sàsachadh t'acrais:
Rach an sàs ann s tagair;
Cuir na làthair na th' agad
Us feuch nach ceil thu càil
Glaoidh gu h-àrd us abair:-

II.

Tha mi tùrsach tinn
Tha mi sgìth dochart,
Ceangal air mo bhuill
Us cha dean mi coiseachd;
Mallachd feadh gach linn
Air na h-uilc a mhill;
M' anam s mi gun chlà
Mi ri sìor osnaich,
Thug iad spuill us creach dhìom
Dh' fhàg iad mi làn airtneil,
Thu'airt: 's leòir mo ghràs,
Thoir mi 'n àirde tharta.

[TD 39]

III.

Thug e sud dhuit sgrìobht'
Ann an trì facail,
Thusa, gras us MI;
Beatha s brìgh 'cho-cheangail,
Fhireantachd a chaoidh
Do chùl-taic s do shìth,
Chuir do nàmh fo chis
Bheir lùs crìdh us chas dhuit
Thug thar Shàtain feachd dhuit
Bhrùth fo shàil le neart e,
N aghaidh thuiltean bàis
Thog e'n àirde bratach.

IV.

Ged tha fuil us feòil,
Ri gràs beò a' gleachdadh,
Tric ga d' chur fo bhròn
Dh' fhàg thu leòint us meata;
Ni a chumhachd mòr
T' anfhuinneachd gun treòir,
Chumail suas ri d' bheò
Bho gach sgleò us seachran,
Gheibh thu làn o 'fhacal
Fad do chuairt us t'astair,
Gu'n ruig thu fadheòidh,
A chum glòire dhachaidh.

[TD 40]

V.

Biodh do chreidimh làidir
Us gu bràch na fannaich,
Buainidh tu mar fàilnich,
Se siud an gealladh
Cùm-sa a'ad na thàrr thu,
Dean féum aig cathair gràis deth
Thig ort a nuas o'n àirde,
Ni 's feàirde t'anam:
Biodh t'ùrnuigh us do ghearan,
Ann an càraid faire
An co-pàirt ri gràdh,
Do'n an t-Slànaighear bheannuicht.

VI.

Na biodh geilt no sgàth ort
Gu dol dha 'n goire,
Se Boas do fhear-dàimh
S tù thréibh Elimelich;
Se bheir dhuit corran fiaclach
Gu dlòghaibh 'leagadh sios leis,
Gu beathachaidh luchd-dioghluim
Nan diasan foghair,
S éigin dhuit do ghreimibh
San fhion-ghéur a thumadh,
Ni bhios dhuit ro-fhéumail
Gu géurachaidh do ghoile.

[TD 41]

VII.

Cha ruig thu leas bhi diùid,
Is dlùth dhuit e mar charaid,
Se t' Athair e an tùs;
Trid na h-ùr bhreith fhallain,
T'fhear-pòsd nach cuir riut cùl,
T'fhear-tagraidh e sa' chùirt
Is dàna dh' fhaodas tù,
Dol dh' ionnsuidh na cathrach
Se do bhràthair barraicht';
T'urras làidir daingean
Do bhreitheamh e nach dìt
Thu chaidh le binn-sgaraidh.

VIII.

O'n thug e dhuit e fein
Gu léir leis gach beannachd,
Air talamh us air neamh
Air son cré us anam;
Ciod bhios ort mar éis
S e 'g ràdh riut nach tréig,
Ann am foclaibh 'bhéil
Ga shéulachadh daingean,

Bheir creidimh thu lan-cheangailt'
Ann am bàntaibh geallaidh,
Gu sheòmairachibh féin,
S cuiridh 'n fhéisd ud gearn ort.

[TD 42]

IX.

Bu niarachd dream d'an gràdh e
Mar chéile falaicht',
Dh' fhaodas dol na 'làthair
Le dànachd anam;
Ag imeachd romh tre 'n fhàsaich,
An taice ri threun-ghairdean
S e dh' fhuasglas às gach càs iad
A thig na 'n caraibh;
Ge nàr leis 'n aobhar ghearain,
Ni do chàch nach aithne,
Bheir e pòg le failt dhoibh,
Bidh boladh gràis de'n anail.

X.

Truagh nach robh mo ghràdh
Ann san ionad fhalaicht';
Lìnnigte ri m' àirnibh
Us a' tàmh na m' anam,
Gu peacaidhean mo nàduir
S gach gaoid a ta na plàigh dhomh
A dh' fhàg gu tinn fo chràdh mi,
Làn àmhghair 's carraid,
Uam an timchioll-ghearradh
S m' aonachd ris a' cheangal;
Spiorad naomh nan gràs
Ga m' àiteachadh air talamh.

[TD 43]

XI.

O! nach ann tha 'n drùidheachd
Air daoine dalla,
Nach sealladh iad na 'aodann
Gu gabhail aithn air,
Fàgaidh siud fo dhaors' iad
Mar bhruid aig dia an t saoi'l,
Ged ghairmear iad gu saorsa
Chàidh daor a cheannach;
Is uamhasach an sealladh
Uaith 'n uair théid an sgaradh,
Dh' ionnsuidh léir-sgrios siorruidh
O chomunn Dhia s nan aingeal.

XII.

Is uamhasach gu siorruidh
A bhios am peanas,

Ann san t-slochd gun iochdar
A' gul s a' gearan,
A giosganaich am fiacal
Gu bràch a measg nan diabhol,
Gun fhuasgladh o'n géur-phiantan
A bhios do-labhairt;
Teine ifrinn na bhras lasair
An cogais g'an sior agairt,
Fad linntinnibh nan saoghal,
Cha 'n fhaod iad teachd a mach ás.

[TD 44]

XIII.

O! nach gabh sibh iompaidh
Le cùram anam,
Am bàs a' tighinn dlùth dhuibh
Mar dean sibh cabhag,
Fhad s tha ghairm na'r cluasaibh
Nach éisdeadh sibh gu luath ris,
A thròcair co làn truais dhuibh
Ta buan us maireann:
Leaghaidh 'ghaol 'tha tairis,
Cridh' tha cruaidh mar charraig
Thugadh buaidh air sluagh leis,
A bha co truagh ruibh cheana.

XIV.

Iongantach an spéis
Thug Mac Dhe da leannan,
Chuir a ghaol e 'n èigin
Gu teachd g'a ceannach;
Nuair dh' fhàg e glòir na neamhan
Do phiantan ifrinn léum e,
Ni dhòirt mar thuil gu géur air
S gu léir a mallachd,
Chùm an réite a cheangal
Pòsd ris fein gu daingean,
Cha 'n ioghnadh a h-aoibhneas
Bhi saibhir aig a bhainis.

[TD 45]

XV.

Cha b'e 'cuid maoin no saibhreis
A thog a thlachd dhi,
Cha b'e h-inbh no h-oighreachd
No loinn a pearsa,
Cha b'e dreach a h-eudainn
No 'n teist 'bha air a béusaibh,
Us cha b'e cliù a céille
No sgéimh a maise,
Ach gràdh a bha do-cheannuicht,
Nach cualas riamh a shamhuil,

Thaobh a dhoimhne s àird,
Cridh nàdurr cha ghabh aithn air.

XVI.

Gradh os cionn gach cainnte
A bh' ann gu beachdaidh,
Cha ruig eòlas ainglean
Air dol a steach ann,
Gaul siorruidh bha do-rannsaicht
Neo-chrìochnuichte gun cheann air,
A ràinig air na h-aingidh
Na 'm braighdibh peacach;
Gràdh nach gabhadh casg air
Thug o dhaors air ais iad
Dh' ionnsuidh sìth do-labhruidh,
Ri Dia s e'n daingneach neart'or.

[TD 46]

XVII.

Gràdh iongantach do-rìreadh
Thug Crìosd d'a leannan,
Fhuair e i na 'striopaich
Làn mi-chliù us sgannail;
N cuibhreach fo bhinn-ditidh
Na bana-mhortair 'sa' phrìosan,
Gu 'n d' leig e féin fa sgaoil i
S bu daor dha h-anam;
Aice cha robh tochradh
S ann dh' ioc leis gu goirt e,
I gun ghràdh ach naimhdeas,
Gu 'n cheannsuich e a droch-bheart.

XVIII.

Se thug an gaul nach tréig e,
D'a chéile caidreach,
Ri 'glaodh-sa rinn e éisdeachd,
Gach éigin agus airce,
Ag itealaich air sgiathaibh,
Na gaoith go to'airt á déuchainn,
Us lùb e fòs na nèamhan,
S air cherub mharcaich;
Dorchadas s du-aigean,
Chuir e sìos fo 'chasaibh,
Chrìothnuich sléibhte mòra
Roimh 'ghlòir nuair leig e 'fhaicinn.

[TD 47]

XIX.

Nuair thainig e o EDOM
Le 'chulaidh dhathte,
E sgiàmhach ann na éideadh
Mar thréun-fhear neartmhor,

Tighinn seachad le cruinn-léumaibh
Air tulaichibh a h-éuceart,
Us tarsuing le buaidh-thréubhaich
Air sléibhtibh peacaidh:
Fhuil na braonaibh frasach
Shruth troimh'n aodann mhaiseach
An t-amar fion na 'aonar,
Mar laoch 'nuair rinn e 'shaltairt.

XX

Sgiamhach air na sléibhtibh
Tha céum a chasaibh,
Mar theachdair an deagh-sgéil
Tha 'g éubhach caismeachd,
An t-soisgeile da chéile
'Bheir oirre gu'm briosg léum i,
A lionas i le éibhneas
Nach mill am peacadh,
Mòr a bhios a h-aiteas
S a làn mhiann ga mhealtuinn,
Cuartaichte làn sòlais
Na glòir 'tha aic' fo bhrataich.

[TD 48]

XXI.

Is iongantas air neamh i
Do réir an taisbein,
Sgeadaicht' leis a ghréin
Fhuair i 'n ré fo 'casaibh;
Ged 'bha tuil na béisde
Ga ruagadh s i na h-éigin,
Ghrad shluig an talamh féin i
Na bhéul gu h-aith-ghearr,
N uair bu mhò bha a h-airce
S ann bu dlùithe bha 'h-asaid,
An dràgon cha d'thug buaidh,
Phronn an t-Uan a chlaigeann.

XXII.

Ach O! nach sinn tha feumach
A nis air creideamh,
Gu'm faigh sinn sinn féin
Leis a ghréin ud sgeaduicht:
Fireantachd Mhic Dhé 'bhi
Mar thrusgan a cuir sgèimh oirnn
A dh'fhàgadh sinn geal glé-ghlan
Gun smal gun phreasadh:
Nam bu leinn an deise ud
Ged rinn daoine sgeig òirnn,
Gheibhte sinn mar laochraidh,
Os cionn an t-saoghail seasmhach.

[TD 49]

XXIII.

Ged tha sinn fo àmhghar
A nis s ro dhuilich;
Luchd teagaisg tha gun ghràs
Air teachd òirnn ga b'oil leinn,
Tha gealladh dhuinn nach fàgair
Fo chùing sinn aig luchd-pàtroin,
Oir thig ar saors' o'n àirde
Le slàint us sonas,
Tha ar Buachaill gaisgeil,
Bheir e buaidh a mach dhuinn
S leis féin ar còir fuasglaidh,
O'n daorsa chruaidh-s th'air teachd òirnn.

XXIV.

Feitheamaid gu ciallach
A nis car tamuill
Gus an tig coimhlionadh
Dhuinn air a ghealladh,
S nach bi cléir an-diadhaidh
Le ainneart òirnn a' riaghladh,
Oir gheibh sinn fuasgladh fiorghlan
Ri 'n fhiach dhuinn fantuinn,
Tha 'n t-àm ruinn a teannadh
Faisg air làimh le cabhaig,
Théid cinn-iùil nan dall
A mach o'r càmp a sgaradh.

[TD 50]

XXV.

Tha sinn fann le strì
Sgìth s a gabhail fadachd,
Gus am faigh sinn sìth
Le libhrigeadh farsuing;
Ar cridheachan gu miannach
A' plogartaich le ciocras,
Ag iarruidh saors o'n diabhol
S o fhiaclaibh casgraidh;
Fois o 'shaighdean sgaiteach
Saors' o gheimhlibh peacaidh,
Ar n-anma fo ghéur iota
O! Thriath nach leag thu dealt oirnn.

XXVI.

Cha do dhruid thu tròcair
Suas a' d' chorruidh,
Gun bochdanan an òtraich
A tho'airt gu sonas,
Fireantachd Iehobhah
N uair 'shaoras e na deòiridh,
Bha 'm braighdeanas gu brònach
Tre dhortadh fhola,

Gun chaochaladh air onair
Am firinn no an cothrom,
Tha 'n ceartas làn riaruicht'
An lagh s a mhiann làn toilicht'.

[TD 51]

XXVII.
Deanadh clann a chùmhnant
Sior ùrnuigh us faire,
Tagradh iad gu dlùth ris
Air son a gheallaidh,
Gun chlà a tho'airt do 'n sùilibh
Gu 'm faic iad glòir Ierusalem;
A sgaoileadh feadh gach duthcha
S na 'cliù air talamh,
Gus am brist a mach dhi
Fireantachd ro mhaiseach;
Bhios mar sholus dealrach
S a slàinte mar léus lasrach.

XXVIII.
Gheibh a chéile a còir-bhreith
A dheoin no a dh' ain-deòin,
Bheir an Rìgh a tòrachd
A mach le 'lannaibh,
Leis gach àit' a lionadh
Le corpaibh luchd-an-riaghlaidh.
A shàruich i gu h-iosal
S bha dian gu 'casgairt;
Eisdidh e r' a h-athchuing
Theid a saors tho'airt seachad,
Ged bhiodh fuil an-diadhach
Cho àrd ri srian nan eachaibh.

[TD 52]

XXIX.
Tha duilleach na craoibh fhige
Ag innse mar theachdair,
Gu bheil samhradh siochail
A' tighinn am fagus,
Sa 'm bi glòir us rioghachd
An t-soisgeil a craobh-sgaoileadh,
A mach air feadh an t-saoghail
Gu chrìochaibh farsuing,
Cha chùm naimhdean bacadh
No feachd Shatain casg air,
Aig Crìosd bidh buaidh làthraich
Air raoin gach blair us baiteal.

XXX.
Bu ghlormhor a ni leam,
A bhi ga 'fhaicinn,

Air ceann a dheich mìltibh
S mi bhi fo 'bhrataich,
Le 'n claidheamh air a liobhadh
An saighdibh le 'n geur-rinnibh
To'airt buaidh air dia an t-saoghail
Le sgrìob ga 'chreachadh
Carbaid theine us eachaibh
Cuartachadh ar feachdaibh,
S armailtibh do ainglibh
Mu 'r càmp mar theine lasrach.

[TD 53]

XXXI.

N uair théid an Ceann-armailt
A mach air toiseach,
Eidear iad fo 'n armaibh
Na 'n carbaid chogaidh
Sgeaduichte le ceann-bheairt,
Le 'n sgiath s le 'n sleagh s le 'n taraid,
An naimhdean théid air bhall-chrith
Le farbhas romhpa:
Leomhant iad na 'n coslais
Uamhasach fo 'n clogaid,
Cuiridh glòir an gnùise
Geur mhùiseag air luchd-drochbheairt.

XXXII.

Glormhor am feachd rìgh iad
Air raoin ri 'm faicinn,
N uair a théid gach aon diubh
Fo 'n Rigemental;
Le 'n claidheamh dà-fhaobhair
Slios crioslaichte le firinn,
Uchd-éididh an fhìor ionracais,
Laoich nach meata iad,
Tha 'n ceann-feadhna gaisgeil
Air each-geal a' marcachd,
Dileas agus fìor e
Gu 'bhriathran tho'airt gu teach dhoibh.

[TD 54]

XXXIII.

Na lagaicheadh ar làmhan
A nis le gealtachd;
Ged bhiodh fearg an dràgoin
Le ràs a' lasadh:
Ged bhéucadh e gu làidir
Le ainneart gu ro-dhàna,
Feuchainn co na tharlas dha
An tràths a ghlacadh,
Is fios dha fein gur faisg air
Am a chur sna glasaibh,

San ceanglar gu teann e
Gun chomas feall a chleachdadh.

XXXIV.

Nam faicinn e sna geimhlibh
S ann leam a b' ait e,
Ceangailt leis an t-slabhruidh
San t-slochd gun aigeal,
Mo chasan a bhi stàmpadh
Air muinealaibh mo naimhde,
Us m' anam a sior dhannsa
Neo-fhann gun airtneal;
Emanuel nam beannachd
Faighinn glòir o'n talamh,
Us uil' luchd-àitich
A seinn le lànachd anam.

[TD 55]

XXXV.

Ach tha 'n t'àm a luathachadh
S cha dean e maille,
Gus am faigh sinn buaidh air
Le fuasgladh ealamh,
Gach rìgh chuir Iosa suarrach
Spealg a chuing da 'n guailnibh
Thaisbein da naomh-shluagh-san
Geur fhuath 'bha nimheil;
Cuiridh Triath nam feartaibh
Sios iad na 'n stòl-chas dha,
Naimhdean a chruinn-chéusaidh
Nach d' thugadh géill da fhacal.

XXXVI.

Theid prionnsachan 'chinn-làidir
Gu tàir us masladh,
Uachdarain an àrdain
Gu làr a shaltairt;
Tilgear sios am Pàp'
Chuid Easbuigibh gun ghràs,
Fàth'n eagail gu 'm bi àireamh
Gheibh bàs gun sagairt,
Théid a Chléir a sgapadh
Druidear beul nam madadh
Cha bhi aon ag éisdeachd,
Luchd-réubainn no luchd-gadachd.

[TD 56]

XXXVII.

Is e nis an seathamh là dhuinn,
Na bitheamaid lapach,
Dh' ullachadh do 'n t-sàbaid
Bhios air an t-seachdamh;

Gu Bìobuil chur 's gach cànan
Us cainnt 'tha fo na h-àrdaibh,
Ga 'n sgaoileadh feadh gach cearnuidh
Do 'n fhàsach thartmhor,
Chùm tre ghràs an fhacail
Le éud blàth nan teachdair,
Gu 'm bi rùm us àite
Do 'n làn a ta ri teachd oirnn.

XXXVIII.

Tha mìle na sàmhchair
A nis air teachd oirnn,
Iubile na slàinte
Ri tighinn am faisg oirnn,
Sa 'm bi glòir an Ard-rìgh
A' còmhdachadh gach ceàrnuidh,
A' lionadh gach tìr fhasail
A bha gun taisbean;
Lionaidh gràsaibh pailte
N cridh' le gradh ro laiste,
A' séinn gu binn na 'n dànaibh
Air cliù saor-ghràis le h-aiteas.

[TD 57]

XXXIX.

Théid gach cridhe bha calma
Gu dealbh gach droch-bheairt
A sgoltadh na 'sgealbaibh
Gu 'n anma a chosnadh,
Leaghair iad le airchios
Le gaol do 'n Uan a mharbhadh
A dhòirt dhoibh fhuil d' an teanachdas
O'n fhearg bha goirt dha;
Cuiridh e gu socair
Ioc-shlainte ri 'n lotaibh,
Ghlanas iad o'n salchar
A bha ro shearbh r'a nochdadh.

XL.

Cha bhi sannt no farmad
Nach teid a dhochann,
Cha chluinnear leinn fear-feargach
A bhios ri trod ann;
Théid an fhein na 'balbhan
Cha 'n éisdear ri 'cuid ana-glòir,
Oir gheibh i buille mharbhtach
Bheir searg us clos oir',
Théid gach àrdan s sodal
Suas le tair a chrochadh,
Sgriosar gaoid gach an-meinn
Us cealg théid a throimh-lotadh.

[TD 58]

XLI.

Bidh bilean nam balbhan
An sin ga 'm fosgladh,
Le 'n teangaibh binn labhrar
Gun cheilg na 'm focail;
Ni gach aon diubh searmoin
Le spiorad na h-ath-ghineamhuinn,
Le 'n dùisgear suas na marbhaibh
Bha seargt' air grodadh,
Eiridh bacaich bhochda
Crioplaich air an cosaibh,
Léumaidh iad le aoibhneas
Ri fuaim ro bhinn an t-soisgeil.

XLII.

N uair chluicheas na leanbaibh
Ri toll na nathrach,
Bidh gach aon diubh 'sealbhachadh
Dearbh-bheachd anam,
Ban-righrean làn oircheis
Aig altrom clann ath-ghineamhuinn,
S gach rìgh na oide tearmuinn
Neo-fheargach tairis;
Bidh aonachd co-cheangailt'
Measg gach tréubh us teangaidh;
Bidh Iùdhaich s Gréugaich
Na 'n tréud aig an aon mhainnir

[TD 59]

XLIII.

Cha bhi luchd nan stipin
S nan glibean farsuing,
Ghoid a steach os iosal
Air son am beartais,
Ri téumadh nam firean
A' claoidh na muinntir dhileas,
A sheasas taobh na firinn
Ga dion mar ghaisgich,
Cha bhi iad ga 'n lotadh
N aghaidh solus cogais,
Mar tha cuid an tràths
Fo mheas luchd-gràis thaobh coslais.

XLIV.

Cha bhi Rìgh no Prionnsa
No Diùc air talamh,
Nach bi seinn s ag ùrnuidh,
Mar thùis bidh 'n anail,
Riaghlairean 's gach dùthaich
Gu siochainteach làn ciùine,
Gach searmonaich sa chùbaid
Fo dhriùchd nam beannachd;

Iochdarain gu ceanalt
Riaghailteach gun charraid,
Ag altrum an fhior-chùram
Le tlachd us dùrachd anam.

[TD 60]

XLV.

Cha bhi cuirp no anamannaibh
Ann an ainnis,
Bidh beannachdaibh àimsireil
Ann gun ghainne,
Bidh toraidhean na talmhuinn
Ni 's pailte gu ro shaibhir;
Bidh gach gleann us garbhlach
Làn àrbhair faluichte,
Sruthaidh mil o'n charraig
S a làn fion 'san dabhaich,
Cha bhi buar air sléibhtibh
Na treud nach to'air am bainne.

XLVI.

Bidh ola a chruinn-ùrail,
Bhios cùbhraidh fallain,
Figean a's glan sùgh,
Ubhlan s Pomgranait;
Cruithneachd bhiòs ro shòghmhor,
Spiosraidh a's glan bòltrach
Gach ni 'bhios maith gu lòn doibh,
Gu 'n còmhdach thairis:
Teichidh gruaim us gearain;
Cha bhi luaidh air aim-beairt,
Cha bhi miann no ciocras
Nach riarachear le beannachd.

[TD 61]

MARBHRANN

DO

DHOMHNULL MUNRO,

1773-1830.

R uibhs tha guth ann san dàn seo
O ' luchd siubhail an fhàsaich,
I s tha 'g imeachd n'ur tràilleann
M ar ri sàtan na truaigh;
H o! nach gabh sibh gu tràthail
R is a' ghlaodh tha o'n àirde
A nn an tròcair shaor gràsmhor
D hé trid fàbhair an Uain;
H a àr ro mhòr us creach làidir
D huibh bidh cinnteach mur tàr sibh,
O bhinn pheacannan gràineil,
B ha g'ur tàladh's gach uair;

H -aon tha feumach an tràths air,
E isdibh cuireadh na slàinte
A gus gealladh na 'ghràdh dhuibh,
T hogas dhàsan sibh suas.
H o! grad theich s thig na chodhail
A ghabhail seilbh air a throcair,

[TD 62]

D haingnich briathran a bheoil dhuibh,
H -àmghar mòr bhi 'teachd dlùth
O 'n tha gealladh a' ghlòire,
M òr mu ghabhas tu còir air,
H o! dean cabhag s e'n tòir ort,
N uair tha chòmhlà neo-dhùint;
U aith' bidh do sgaradh do-bhrònach
I meachd t' anma gu dòruinn,
L eis gach mallachd us dòlas
M ur do thròcair nach lùb,
U ! bidh do leir-sgrios gun dòchas,
N i gu'n fheum bidh do dheoir dhuit,
R igh nan dùl deanamh tròcair
O rt ma dheònaich a rùn!

I.

Bidh cuimhn' us iomradh an còmhnuidh
Air na fireanaibh còire,
Dh' ullaich Criosda na 'thròcair
A chum na glòire tha shuas,
Us bidh an dàn seo na 'chòmhradh,
A' cur an céill ann an òrdugh,
Cliù us béus an deagh òglaich
Dòmhnul Munro na mòr-bhuadh,
A dhaingnich fianuis na 'chòir-san
Ann an Ios' fhad 's bu bheò e,
Shaoithrich dian ann an còmhrag,
Air taobh a' ghlòir' fad a chuairt

[TD 63]

Fo àrd-bhrataich na mòrachd,
Sna ghabh e dìon ann an dòchas
Fo 'n ghabh e fasgadh an còmhnuidh
Sa bha ga 'chòmhdach mu 'n cuairt.

II.

Is aobhar iùndrainn san uairs thu
Do mhòr àireamh mu 'n cuairt duit,
A rinn thu fhàgail na 'n truaghain
Fo thròm smuairlein a' d' dhéigh;
Na lìonas t' àite cha d' fhuair iad
Ann an gibhtean s am buadhan,
Leis gach tiodhlaca luachmhor
A thàinig 'nuas ort o nèamh;

Mar rinn gràs an ath-nuadhaich
Anns gach pàirt thu cho buadhach,
Is ni ro àrd e r'a luaidh dhomh,
Gu 'chur 'san uair seo an céill;
Gun mo chomas ach suarach,
Gus do theist 'thogail suas leam,
Gun mo chliù-s' ort ach luatha
G'a cur air snuadh do ghlan-sgéimh.

III.

Fhuaradh creidimh o Dhia leat
Air an ìobairt choimhlionta,
Dhaingnich còir tha neo-chrìochnach
Dhuit gu sìorruidh na 'shìth,

[TD 64]

Fhuair thu 'n Spiorad mar thiodhlac
A rinn do bhuadhan a riaghladh,
Chum an cleachdadh na 'rian-san
A rinn do lionadh le 'ghaol:
Ghineadh clann ann an Criosd leat,
Air do bhrollach chuir cìochan
Chum an altrom mar chìochrain,
Le bainne fìorghlan gun ghaoid,
Lag us làidir s am miadachd,
A réir am fàis ann san diadhachd,
Mar stiùbhard glic rinn thu 'm biadhachd
Oir bha 'n fhialachd dhoibh saor.

IV.

Bha thu 'd'fhìrean treun buadhach
Air carraig slàinte do-ghluaiste;
Bu shaighdear dìleas bha stuam' thu
Gu treun 'to'airt buaidh air feachd nàmh;
Gidheadh mar naomh fad do chuairte,
Ann san t-saoghal cha d' fhuaradh
Aite fuirich bhiodh buan leat,
Gu gabhail suaimhneis no taimh;
Chum thu agad na fhuair thu
Sna h-uile ceum ann sna ghluais thu,
Tù coiseachd teann le dian luas-ruith
A chum na duais 'bha gu h-àrd,
S ged' bha do naimhdean mu 'n cuairt duit
A' cur nan geimhlean gu cruaidh ort,
Do dhlighe Chrìosd t'-fhear còir-fuasglaidh
Cha d' fhuair an diabhl uat càil.

[TD 65]

V.

Bha do bhuadhannan nàdur'
Os cionn mhòrain na 'r là-ne,
Farsuing fosgailt am pàirtibh

Mar thaisgeach làn bha do chridh:
Tu gabhail beachd air mhodh àraid
Air glòir us mòrachd an Ard-rìgh,
Air oibre cruthaicht a làmh-san
San doimhne, air làr, s os do chionn,
Do fhradharc sùl ge do dh' fhàg thu
Ri aimsir t'-òige na d' phàisde,
Fhuair thu dùbladh na àite
Gu d' ùngadh, slàinte an Rìgh;
Och mo bhròn s m'aobhar nàire
Ged 'tha mi mealtuinn mo dhà shùl,
Nach robh mi faicinn mar bha thu
Us iàd ort a dhìth.

VI.

Leis mar lìonadh o'n àird' thu
Leis gach tiodhlaca gràsmhor,
A chur rian air do phàirtibh
A' theagasg chàich air gach àm
Le faire dìonaidd bu ghnàth leat
Bhi 'cur an céill dha do chàirdean,
Gach inneal gleusaidh bha 'n nàmhaid
A' cur an àird' gus an call,
Tù faicinn cuilbheartan shàtain
A' sgrios nam mìltean gun tearnadh

[TD 66]

Bha t'anam fireanta cràiteach
S do chridhe ga 'fhàsgadh gu teann
A thaobh mar ghleusadh le gràs thu
Le beò eud chum an slàinte,
Tric a dh' éigh thu nach b' fheaird iad
Luchd-teagaisg fàs nam balg mall.

VII.

Is aobhar nàire do mhòran
A shealbhaich tàlannan mòra,
Sa thogadh suas ann am foghlum
Fo ainm bhi beò s iad fo 'n bhàs,
Nach d' ruith a' choi-lige còmhladh
A chumail coiseachd 'san ròd ruit,
A ghlac an crann na do dhòrnaibh,
S nach d' sheall ri d' bheò air do shàil
O nach d' bhrìst iad na còrdaibh,
A cheangail teann ris an fheòil iad
A dh' fhàg neo-fheumail na 'n lò iad,
Gu sliochd tho'airt beò a' chum fàis,
Nach robh 'n anmaibh an còmhnuidh
Fo chumhachd teagaisg am beòilibh,
A dh' fhàgadh èifeachdach beòthail
E 'shluagh ro'-òrduicht' saor ghràis.

VIII.

Mar a lionadh le eud thu
Mar shearraig nuadh bhiodh gu reubadh,

[TD 67]

Air taobh aobhar an Léigh sin,
A leighis creuchdan do chridh'
Thogadh fianuis gu treun leat,
An aghaidh teagaisg s mi-bhéusan
Chinn-iùil nan dall bha gun léir-sinn,
S nan naimhdean geur a bh' aig Ios'
Mar bacadh tròcair Mhic Dhé iad,
Rinn thn dhearbhadh 'sa shéuladh
Air dhoibh bhì trom fo 'n an-eibhinn
Gur sgrios-léir dhoibh bu chrìoch,
Cha b' ann a mhàin le do bheul
Rinn thu 'chaismeachd sin éigheach,
Do bheatha sìor chur an céill doibh
Gu 'm b'aon bha ceusd thu le Crìosd.

IX.

Ni bha ghnàth ga do leònadh
Bhì faicinn rian an luchd-treòraich,
An aghaidh 'n teagaisg s an eòlais
Air reachdaibh glòrmhor 'n Ard-rìgh,
'Sa toirt dearbhaidhean mòr air,
A' chliù th'air gràsan Iehobhah
S an gnàth toirt fianuis s a' còmhdach,
Nach b' ionnan beòil doibh us crìdh';
Freumh gach uilc bhì fo 'n chleòca
Gaul an airgioid bu mhò leo,
Mar shaibhreas s buannachd a b' òirdheirc
Na masladh s bròn fo chuing Chrìosd,

[TD 68]

An cleachdadh féin air an dòigh sin
To'airt na brèige da 'n còmhradh
Sa mhuinntir eudmhor an còmhnuidh
Fo lotaibh mòra da 'n trìd.

X.

S ge d' bha diomhanas sgrìobhta
Na do shealladh gach aon uair,
Air gach ni bh' ann san t-saoghal
De 'n d' rinneadh ìodhal do mheall,
Is ann bhiodh t' anam fo ìoghnadh
Ag amharc nitheanaibh tìmeil,
Tu faicinn làmh fir do ghaoil annt'
O! b'E do shìochaint gach àm;
Bhiodh tu sealbhachadh milseachd,
Ann san tròcair a b' ìsle
S ann a mheasadh a prìs leat,
Se luach na h-ìobairt a bh' ann;

Ged bu gheall-daingnich iad daonnan
Dhuit-s' air lànachd t' Fhir-saoraidh
Timchioll-ghearrrt bha do chridh' leo,
Gu dlùth air Criosd os do cheann.

XI.

Nuair bu dlùith' bhiodh do chòmhradh
Air nithe talmhaidh no feòlmhor,
Bha 'n earail naomh a thug Pòl dhuit
An cleachdadh beò na do chridh;

[TD 69]

Bhiodh do chainnt an deagh òrdugh
Fo bhlas ùr-labhraidh an còmhnuidh,
Le salann gràis a chum fòghluim
S cha b' ann gu connspaid no strì,
Bhiodh t' inntinn shuas ris a' ghloir sin
Air 'n do dhaingnicheadh còir dhuit,
Lìont' le iongantas sòlais
S tu 'mealtuinn dòchais làn-chinnt,
Air na beannachdan mòra
Tha 'n co-cheangal siorruidh na tròcair,
Tre 'n mheasadh tìm leat ro òirdheirc
Ach air mhodh sònraicht' ro fhaoin.

XII.

Ge d' mheasadh aimsir diom-buan leat
Mheasadh tìm leat ro luachmhor,
A chleachdadh dìchioll us cruadail
Air taobh an Uain fad do là,
Do shìochaint féin 'dheanamh suas ris
Cha b'e a mhàin bh'ort mar uallach,
Ach anmaibh gràs mhor a shluagh-san
A thogail suas dha do ghnàth,
O'n ghabh thu 'chuing air do ghualibh
Gu dol tre dheuchainnean cruaidhe
B'e do chrìoch mar fhear cuairte,
Do thoradh suas a bhi fàs
Do shùil a ghnàth togta suas ris,
An dùil ri gràs an Ard-bhuachail'
A chum go shaothair 'bhi buadhach,
Gu anmaibh truagh 'tho'airt gu slàint'.

[TD 70]

XIII.

Bha thu truacanta bàigheil
Ris na braighdean bu tràilleil',
A bha na 'n ciomaich aig Sàtan
Ga 'n cumail làidir fo dhaors',
T' innidh thròcair làn gràidh dhoibh
Ged b' iad do naimhdean s t'eascàirdean
B'e t'fhìor dhurachd tre ghràs doibh

Gu sealbhaicht' slàint' leo gach aon
A thaobh do chaoimhneis do d' chàirdean
A bha tre Chrìosd duit na 'm bràithrean,
S ann bha do mhaoth-chridh' gu làthail
Cur thairis làn doibh le gaol,
Tu giùlan ìomhaigh an t'Slànaigheir
Anns gach buaidh agus pàirt dhiot,
Is mòr a chite na d' fhàiltibh
Dheth 'naomhachd àluinn ro chaomh.

XIV.

Fhuair thu neart na do ghàirdean
Gu bhi gleachd ann an tàbhachd,
Fo na h-airm nach do dh' fhàilnich
Rinn treun thu s làidir fo d' cheann,
A chaidh a mach s gach cruaidh chàs leat
An aghaidh armailt an nàmhaid
Air 'n tugadh buaidh fad do là leat,
Ge d' bha e ghnàth ort an geall;
Ach fo cheannard do shlàinte
Bhrùth do naimhdean fo d' shàiltibh

[TD 71]

Us chuir thu 'n ruaig anns gach blàr orr',
Do chladheamh sàitht' annt gu teann;
Bhiodh amhladh mòr air feachd Shàtain,
Ag éisdeachd gléusaidh do chlàrsaich,
Us t'ìollach fhuaimneach buaidh-làraich,
N uair bhiodh an àirc na do chàmp.

XV.

S mar bha t' anfhuinneachd làthail
A' cur feum air ùr ghràs leat,
B'e do bheus bhi fein-àicheil
Cia cho àrd s bhiodh do bhuaidh,
Faire shònraicht' a ghnàth ort
Nach deanta dìmeas no tàire,
An cor ìosal air gràs leat
Ach g'a àrdachadh suas:
Cha b' ann le lòchran a mhàin
A dh' imich Dòmhnall tre 'n fhàsach,
Ach ola an còmhnuidh o'n lànachd
Nach do thràigh fad do chuairt;
Tre fhéin-fhiosrachadh gràsmhòr
Tric a theàgaisg thu chach e,
Nach b' ann uatha féin a bh' an slàinte
Ach tre fheartaibh blàth fuil an Uain

XVI.

Do sholus naomh rinn thu leanmhuinn
Le cogais mhaoth agus anfhunn,

[TD 72]

T' inntinn chaomh cho neo-mharbhant
Os ceann na talmhuinn do ghnàth,
Fhuair thu 'n saoghal na 'chealgair
Le bhrionnal baoth cho neo-earbsach,
Gu 'n chuir thu thaobh e le 'shalchar
Mar phlaosgaibh falamha gun stàth,
Bu ghaisgeach treun thu 'bha calma
An aghaidh séisdeadh nan garbh-chath,
Tu air do ghleusadh fo t' armachd
Uchd-éididh s ceann-bheairt na slàint',
Gach ni bh'an déigh air sgrios t'anma
Rinn thu cheusadh s a mharbhadh,
Us chlaoidh thu 'n fhéin to'airt beul balbh dhi
Gun chomas labhraidh ach gràs.

XVII.

Bha do bhuaidhaibh s do ghràsaibh
A' co-chòrdadh gun fhàillinn,
Ged bha 'n fheòil s a gath sàithte
Le teachdair Shàtain a' d' dhéigh,
B' fhìor fhear-leanmhuinn air Paul thu
Fad do chuairte tre 'n fhàsach,
Giùlan uallaich an àlaich
Us cùram gnàthaicht' an treud,
Bha 'n ro-chùram-san làitheil
A' luighe dlùth riut mu t-àirnibh,
Eallach tròm aig cathair-gràis ort
Far 'm bu ghnàth leat bhi treun,

[TD 73]

An Spiorad uachmhacaich o'n àird ort
Aig éigheach suas ri d' naomh Abba,
Gu 'n cumta suas iad 's gach gàbhadh
A chum s nach tàrladh dhoibh beud.

XVIII.

Thugadh gliocas us ciall duit
A ghlacadh shionnach chum dìonaidh,
Dearcan òg nan crann-fiona
Mu 'n rachadh 'n crìonadh s iad maoth,
Bha do phuincibh cho fìor-ghlan
Cho geur-rannsachail dìomhair,
S nach tugta fasnadh do shìon leat
A bhacadh diadhachd le daors';
T' fhaicill dlùth mar an cianda
Nach mùchte gràs cia cho ìosal,
A dh' fhaodadh Sàtan le 'lìontaibh
A chumail shìos fo chruth gaoid,
Ach cumail taic ris' le dian-spairn
An aghaidh innleachd an diabhuil,
S an t-ionmhas làn bha o Dhia dhuit
Cur buil air t' iarrtuis gu saor.

XIX.

N uair dh' fhosgladh suas duit gu fialaidh
Stòr nam beannachdan siorruidh,
S a rinneadh stiùbhard le Dia dhiot
A chum a riaghladh gu saor,

[TD 74]

Bhiodh pailteas lòn do na cìocraich
Uisge beò do na h-ìotmhoir,
Do na leòntaibh sàr-iocshlaint
A ghlanadh iorbhail gach gaoid,
Gach soitheach falamh bhiodh lìonta
Dheth 'n ola a' dhioladh na fiachan,
Cha bhiodh aon diubh nach riarraicht
A nuas bho lìontachd na maoin
Oir bha 'n t-ionmhas ud siorruidh,
Us creidimh 'gabhail coimhlionaidh
Air na geall'aibh ion-mhiannuicht;
A cuan neo-chrìochnuicht a ghaoil.

XX.

Gheibheadh lomnochdaich éideadh
Balbhain fosgladh am béil ann,
Lotan chridheachan réubta
Leigheas chreuchdan us leòn,
A 'neach bha caillt' bhiodh deagh-sgeul air
Gheibheadh anfhuinneachd tréine,
A neach bha 'n dorchadas léirsinn
Laigse an euslaintich treòir;
Luibhre a' glanadh o 'bréine,
Gach cneidh-ghalair no eucail
Us uisgibh Iordain làn éifeachd,
Gu 'n to'airt gu sgéimh mar bu chòir;
Dh' fhàs Abana neo-spéiseil
Fhuaradh Parphur gun fheum dhoibh
Buailt' le plàighean na h-Eiphit,
S an uillt nach faoidt leò an òl.

[TD 75]

XXI.

An uair a shileadh an drùchd ort
Bu treun an gleachdair thu 'g urnuigh,
Do chridh' teth cho maoth-bhrùite
S tu tagradh dlùth trìd an Uain,
T'innidh ghràidh an geur-dhùrachd
Fo fhresaibh blàth nan gràs ùraich,
A' mealtuinn làthaireachd a' ghnùise
Us deatach tùise a' dol suas;
B' fheairde neart na caol-smuid sin
B' fheairde taic na cuilc bhrùite,
Toradh blà t'ìobairt-chùbhraidh

Dheth 'n òla ùngaidh a nuas
Gheibheadh doill an sabh-shùl ann
Bacaich leumnaich gu sunntach,
S rach' òighean cadail o dhùsal
Us mairbh a' dhùsgadh o'n suain.

XXII.

Leis cho eolach s a dh' fhàs thu
Air fear-casaid nam bràithrean,
Tha ri foireigneadh an àlaich
Ga 'n to'airt a ghnàth leis a thaoibh,
Bha do mhaoth-chridh' cho bàigheil
S gu 'n rach' tu sios air a sgàth-san,
Do 'n doimhne g'an teanadh
S an to'airt o mhàig an droch aoin,
Ga leantuinn fein air an sàiltibh
A chum nam baideal a b' àirde,

[TD 76]

Do chruth chosamhlachd Shàtain
Ri obair gràis ann sna naoimh,
Cùram mòr ort mu 'n tàrladh
Le Prionnsa Thìruis an àrdain,
Gu 'n sgriost a h-aon diubh le bàs an
Neo-thimchioll-ghearrt' ann an craoidh.

XXIII.

Nuair ghairmeadh t'anam do 'n t-suaimhneas
Dh' ullaich Ard-rìgh nam buadh dhuit
Bu ghoirt cràiteach an sluagh sin,
A bha mu 'n cuairt ort a ghnàth
Bu fhrasach deòir air an gruaidhean,
An cridhe leòinte fo chruaidh-chàs
Do thigh bu Bhòchim e'n uair sin,
Le gal nan truaghan thu dh' fhàg,
Cha b' iognadh mor ged bu chruaidhe,
Air fuil s air feòil do tho'airt uatha
Sàr oid'-altrum co luachmhor
A thogail suas uath' co tràth,
Ge d' b' aobhar bhròin e cho luath leò
S a chaill iad comunn an uasail,
Bha caoimhneil carthannoch truasail
S an anmaibh fuaight ruit an gràdh.

XXIV.

Bha thu 'd' chobhair gu fuasgladh
Air na bochdan fo thuairgneadh,

[TD 77]

Bhiodh aig òsnaich fo smuaircean
Fo thuinn s mi-shuaimhneas an sàs,
B' iuchair-fhosglaidh bha buadhach

Air cor nan deòraidh s nan truaghan
A bhiodh le Sàtan g'am buaireadh
Ga 'n cur 's gach uair fo chruaidh-chàs;
Is iomadh eire us uallach
A bhiodh ro throm air an guailnibh,
O'n d' fhuair saors iomadh uair leò
N uair ghlaoidhte suas leat an ainm,
Spealgta an cuibhreach gu luath dhiubh
Fo ghiallaibh bàis bhiodh làn-bhuaidh ac'
Bhiodh cliù saor ghràis a dol suas leò
Chum glòir àrd-bhuachaill an slàint.

XXV.

N uair thigeadh 'n làn sin a nuas ort
Gheibheadh peacaich iom'-ruaigte,
Fo dhìteadh cogais s làn uamhais
Fo throm uallach us sgìth,
Fois do 'n inntinn thonn-luaisgte
Saors o gheimhlichibh cruaidhe,
An Spiorad Naomh gu treun buadhach
Ga 'n to'airt gu suaimhneas le sìth,
S an crìdhe reòit bha fo 'n fhuar dhealt
Thigeadh beò le crith-ghluasad,
Anail bheoil Rìgh nan sluagh ort
A' teachd a nuas mar threun ghaoith,

[TD 78]

Am fear bu treise s e'n uachdar,
Creach an t-Sàtain ga fuasgladh,
Bhiodh ceòl do ghàirdeachais fuaimneach,
To'airt sgrios air cluain an droch-aoin.

XXVI.

Fhuair thu gealladh ro àraidh
A choimhlionadh a' d' là dhuit,
Clann do chloinne fo àrach
An t-soisgeil ghràs-mhoir ri d' linn,
Rìgh nan uamhas 'nuair thàinig
Cha d' chuir e fuathas no sgàth ort,
Cha robh gath ann sa' bhàs dhuit
Ach gairm o àmhghar gu sìth,
Thàinig samhradh an àigh ort
Theich gach duibhr agus sgàile,
Cha tig oidhche gu brach òrt
Do sholus làn bidh a chaoidh,
Dh' fhág thu Senir s Amana
Gach leòmhan s béisd a bha tàmh annt
Do bheinn a mhirr us tùis aloes
Thug Aingl' thu 'n làthair an Rìgh.

XXVII.

Ged tha do chomhar air fhalmh'chadh
Shìos fo fhòidean na talmhuinn,

Tha t'fhianuis beò gu bith-labhraidh
Ris na h-aingidh 'san t-saoghal,

[TD 79]

Mar tig gràs orr' ri 'aimsir
Ga 'n to'airt beò tre 'n ath-ghineamhuinn
Chì iad Domhul ged dh' fhalbh e,
A' teachd an armailt nan naomh
A nuas o neamh chum a dhearbhadh,
Nach breug no sgleò bha na sheanchas
Chur Amen ri binn damnaidh,
An dream a dhearmaid an saors',
A dhionnsuidh léir-sgrios d'an anmaibh
Gu ifrinn-theinteach g'an tearbadh,
Gu cuan neo-chrìochnach gun teancas'
Do dh' ionmhas feirge nach traogh.

XXVIII.

Sin an t-àit am bi a ghairstinn
Ann sna lasraichean feirge,
Gath na cogais g'an teirbheart
Deimhnibh foir'gneach g'an cràdh,
N àmhunn-ghoilteach a's deirge,
Tonn air thonn a sìor ghairm dhoibh
Air peanas peacaidh ni 's gairge,
Dol an gairbhead gach tràth;
O'n chuir iad cùl ris an tairgse,
Bidh teas na fùrneis ni 's seirbhe
Deatach smùidreach bidh doirbh doibh
Gun dùil ri teancas gu bràth,
Ma mheas iad Domhul air mhearachdainn
Nuair chuir e'n céill doibh an amaladh,

[TD 80]

Innsidh siorruidheachd d'an anamaibh
Gu 'r iad gu dearbh' a bha bath.

XXIX.

Ach 'n àm 'bhi tional an iarmaid
A ghineadh leis-san an Criosda,
Na shaothair-ghràidh ann san fhion-lios
Tre fheartaibh siol-chur nan gràs,
Sa théid an gairm-san gu fialaidh
G' an togail suas ann sna nialaibh
An còdhail àrd-rìgh na sìochaint
An culaidh chiataich gun sàl,
Sa sheasas Domhul 'na fhianuis
Air ceann a shliochd na 'n cruth-fiorghlan
Na 'thrusgan maiseach geal sgiamhach,
Le gnùis gun fhiamh ach gean-gràidh
'San glaodh e'n àird le beul lìonta:
Feuch mis' s a chlann a 'thug Dia dhomh

A' mhealtuinn sòlais ion-mhiannuicht',
An tobair shiorruidh nach tràigh,

XXX.

O'n fhuair iad fois ann an Criosda
Le 'n chuir iad dòchas na 'ìobairt
Tre chreidimh beò air fhuil phrìseil,
Bhiodh dhoibh mar ioc-shlàint' an slàint'
Air dhoibh bhi 'g osnaich gu h-ìosal,
Bha corp a bhàis dhoibh na Phriosan

[TD 81]

'S ged bha gleachd ris na phian doibh
Bha suaimhneas siorruidh fo A ghràdh;
B'e sìud an sòlas a lion iad
An dùil an còmhnuidh làn mhiann air,
S nuair thig cò-làmh an triall dhoibh
S iad làn choimhlionta na làthair,
Bithidh aobhar glòraich air Dia ac'
Feadh linn nan linntibh gu siorruidh,
Gu 'n ghairmeadh Domhull g'an spionadh
A mach á liontan a bhàis.

XXXI.

Ach tha thu nis ann sna neamhan
Le d' chlàrsaich òir air ùr-ghleusadh,
Cha lagaich fuaime a cuid téudan
O sheinn laoidh éibhinn an Uain,
Cha chuir sruth Bhabiloin éis ort
O sheinn air glòir làithean réite,
Chriochnuich bròn bùthaibh Chédair,
Cha 'n i tìr Mhesech do chuairt,
Ach ionad còmhnuidh an Dé sin
A rinn le 'ghlòir do làn-éideadh,
Cha tig sgleò air do leirsinn
Cha 'n fhaicear deur air do ghruaidh,
Gearain cràiteach fo dheuchainn
Cha tig gu bràch o do bheul ann,
Ach sonas lànachd nach tréig thu
Le Aingle trein ort mu 'n cuairt.

[TD 82]

XXXII.

Is neo-fhoirfeachd an tràthsa
Tha mar easbhuidh a mhàin ort,
Nach robh corp diomhair an t-Slànuighear
Na iomalànachd leat shuas,
Ach na 'àm thig an là sin
Nach bi easbhuidh no fàilinn,
Air' bhuill-san dheth lànachd
N uair thig an t'Ard-rìgh a nuas,
Bidh 'n cuirp mar ghloinidh a' deàrrsadh

Air a ghlanadh 'san àmhuinn,
Loisgear suas na h-eas-càirdean
Le 'n d' rinneadh tàir air an Uan,
Bìdh 'n anma geal a sìor dhealradh
S an coin co-chuimt' 'san aon nàdur,
An aonachd ghlòrmhor ro àluinn
Nach sgar am bàs gu bith-bhuan.

XXXIII.

Ach tha sinne air ar fàgail
As do dhéigh ann san fhàsach,
A' dol fo bhròn tre ghleann-Bhàca,
S a Dhé bi ghnàth air ar stiùir,
Lion do thobraichean làn dhuinn
Slochdaibh dìonach neo-thràighte,
Thoir dhuinn cìochan bhios slàinteil
Mu 'n téid sinn bàs leis a ghrùid,
Thoir sinn beò le t' ùr-ghràsaibh

[TD 83]

Daingnich còir dhuinn na t' fhàbhar,
Ullaich lòn dhuinn g'ar n' àrach
Bi féin a ghnàth aig ar bùird;
Thoir dhuinn innealaibh-tàir'nidh
A chum gu 'n deòthlar ar sàth leinn,
Do ionmhas sòlais na lànachd
Tha 'n cliabh an t-Slànuighear chiùin.

XXXIV.

Cum bho dhion o na tairbh sinn
Oir tha 'm bùireich a' seirm ruinn,
Dion fo'd' sgàil sinn o ghairbhinn
Droch cuideachd choirbt a mhi-rùin,
Dean ro chinnteach do ghairm dhuinn
Sgeadaich dìonghalt fo t' airm sinn,
Dean dhinn saighdearan eirmseach
Us aimsir dhoirbh oirnn teachd dlùth,
Dìon o chlosaich a' mhairbh sinn
Dìon o thrombaid na foirm sinn,
Na biodh t'fhacal gun tairbhe
Ach ro shoirbheasach dhuinn
Na fàg air cladach na failbh' sinn
Thoir fo sgàil nan craobh-pailm sinn,
Bi na d' dhion o gach stoirm dhuinn
Us neul na feirg' os ar cionn.

[TD 84]

FONN AIR DOMHULL MUNRO.

[B'e seo Domhnull Munro a bha na Lighich an Duneideann s a bh' air
ainmeachadh air an Sgiathanach ainmeil dha 'n d' rinn am Bard
Marbhrann. Rinneadh a' fonn seo air oidhche Shathuirne s e 'g altrum

a ghille: bha 'm Bard an déis an fheasaig a tho'airt deth s mar
biodh gu 'n robh 'n t-Sàbaid faisg air laimh chaidh an còrr 'chur
air an fhonn.]

I.

M' ULAIDH air Domhull Munro
S mòr mo thoigh umad fhéin.
M' ulaidh, &c.: 'S mòr, &c.

II.

Nam bu chollach thu ri Domhull
S ann bu mhò 'bhiodh de spéis.
Nam, &c.

III.

S iomadh aon do chloinn nan deoiridh
Bhiodh na 'n comhlan às do dhéigh.
S iomadh &c.

[TD 85]

IV

S iad a' miannachadh do chòmhradh
Bhiodh mar chòisir dhoibh o d' bheul
S iad, &c.

V.

A chuireadh an aignidh air mhire
Ged a shileadh iad na déir.
'Chuireadh, &c.

VI.

Ann an tòiseach na buain eòrna
'N raontan Bhoais bu mhor d' fheum,
Ann an, &c.

VII.

Dh' fhàgadh tu bho bheum do chorrain,
Dlòghan torrach às do dhéigh.
Dh' fhàgadh, &c.

VIII.

Gheobhadh Rut dhi féin a còir dheth
S cuibhrionn leòir do 'mathair-chéil.
Gheobhadh, &c.

IX.

Aig àm riarachaidh an lòn leat
Cuibhrionn leòir cha bhiodh aig Féin.
Aig àm, &c.

[TD 86]

X.

Dh' fheumnadh iad an àm an comaidh
'N gréim a thomadh 'san fhion gheur.
Dh' fheumadh, &c.

XI.

Is cha b' aithreach dhoibh an turas
S iad a buinnig air do sgeul:
Is cha b' aithreach dhoibh an turas
S iad a' buinnig air do sgeul.

[TD 87]

AM FOCAL.

Rinneadh am Focal na 'fheoil agus ghabh e comhnuidh na 'r measg-ne,
... làn gràis agus firinn.—Soisg.: a réir Eoin: i. 14.

I.

S e'm Focal Firinn ro dhilis fìor sin,
Ghabh còmhn' measg dhaoin' bhios na ioghnadh siorruidh;
An t-innleachd naomh sin os cionn gach miorbhuil
N uair dh' aon e'n daonnachd na 'ghaol r'a dhiadhachd.

II.

B'e 'n t-ioghnadh ard e nach lan tuig ainglibh
E theachd gu bàs ann an aite 'naimhdean
S a dh' fhulang càinidh us taire cainnte
Us buairidh laidir fodh spairn o dhaimhnibh.

III.

B'e 'n t-ioghnadh ard e 's an gràdh do-labhraidh
N uair ghabh siol Abraim 's a dh' fhàg e ainglibh
Chur 'anma ghrasmhor fodh chràdh s fodh theanntachd
An àit nan traillibh s to'airt grais na 'gheall doibh.

[TD 88]

IV.

B'e 'n gaol do-iomraidh a bha 's a mhalaind
Bu sheirbhe na bhurmaid bu duilghe ghabhail
Ag òl an ionmhais 'n uair thiomnadh 'anam
Do mhallachd iomlan an iomlaid beannachd.

V.

Ag òl fion geur ann an éiric bainne
S an domblas eillteil an éiric meala
Ghabh smugaid bhreun ann na eudann bheannuicht,
Airson ol-ungaidh nì 'n gnuis a ghlanadh.

VI.

A ghabh crùn droighnich mu cheann ro ghlormhor
Airson crun aoibhneis d'a oighreachd bhroinich,
S na lotan reubta na chré ro oirdhearc
Gu leighis eucail us chreuchd nan deoiridh.

VII.

Bha anaman dhaoin leis ro phriseil luachmhor
S nach faodt an saoradh le ni bu shuaraich
Na iobairt fhior ghlan gun ghaoid an Uain seo
M bheil feart neo-chrìochnach 's neo-chaochlach buadhach.

VIII.

S e gaol neo-chrìochnach a chaoidh do ghluais e
Gu teachd 'san daonnachd gu saoradh thruaghain;
S dh' iath gloir na Firinn gu dian mu 'n cuairt air
Airson coimhlionadh gach ni do luaidh i.

[TD 89]

IX.

Dh' earb Dia a ghloir ris s bu leor an taic dha
Mar urras oirdhearc air gloir d'a cheartas;
S d'a lagh; s cho-chord iad dh' aon deoin le aiteas
Gu gloir do thròcair 'tho'airt beo nam peacach.

X.

Tha obair chrìochnaichte Chriosd cho gloirmhor
S gun bhuaidh 'san diadhachd nach d' lion i comhladh,
Le aiteas sìorruidh s co-riaraicht' còirdte
Tha 'chorruich bàtht' ann an lanachd trocair.

XI.

Tha 'n lagh ro arduicht bu namhaid mhor dhoibh
Na 'm peacaich ghraineil 'n comhdhàil ri trocair
S an ceartas sàsuicht a bha ga 'm fogradh
Na 'n cairdibh gràidh dha tre ghràs ga 'n còmhnadh.

XII.

Cha b' ionnan eifeachd bha 'n euceart Adhaimh
Gu tarruing leir-sgrios gu leir air àlach
S tha dh' fheartaibh treun am fuil réit Imman'il
Thug ullachd féin dhoibh mar éideadh slainte.

XIII.

B'e 'n gaol bith bhuan e r'a luaidh 'sna h-ardaibh
Bhi fulang truaighe bu chruaidh an càs e
Airson nan truaghan a bhuaile gu bàs e
S e'g urnuigh suas ann na thruas gu gràs dhoibh.

[TD 90]

XIV.

B'e 'n t-ioghnadh creutair cho breun s a tha mi
Bhi 'n dùil ri réite tre chreuchdaibh cràiteach
S ri leigheas neamhuidh o m' eucail ghraineil
O lotaibh chléibh-san a reub mo lamhan.

XV.

A bhratach ghloirmhor tha teò-chridh'ch grasmhor
A lot' 's a leonadh le doruinn chraitich
Siud tobair sòlais an t-sloigh e ghradhaich
Tre chreidimh beo gu bhi 'g òl an sàth às.

XVI.

Seo tobair trocair tha leoir lan shaibhir
Gu peacaich s neo-ghlain ro mhor tigh-Dhaibhidh
A chur air fogradh; 's e'n dochas daingnicht
S tha shruthain sòlais 'ruith beo mar aibhnibh.

XVII.

Tha 'obair dhiamhair 'n gniamhaibh cuimseach
S a rùn a' riaghladh gach nì gu teirbeadh
O'n iodhaill inntinn ged 's nì tha doirbh leo
Bhi spannadh chioch o'n cuid mhiannaibh toirmisgt.

XVIII.

Am to'airt nan cioch uath bhios pianntach geur dhoibh
Gur tric clann diolan a' fiaradh béil riu,
S a' casadh fhiacall le fìor neo-spéis riu
S ga 'n saltairt sios mar bu mhiann le 'n eucoir.

[TD 91]

XIX.

Ach s beag an smaointinn mu 'n nì tha 'n dual doibh
Tre 'm fanoid fhaoin air na h-aoinibh luachmhor;
Mar chloinn na daors' iad a bhi ga 'm fuadach
A mach air faondra feadh raon gun bhuachaill.

XX.

Tha 'shlighe do-lorgaich, 'san stoirm tha cheumaibh
S na neultaibh dorchaidd o bholg nan speuraibh
Tha 'n coltas colgail ro dhorch do reusan
S an ionmhas folachaidh ro dhoirbh r'a léirsinn.

XXI.

S nì grian na slàint' nuair is àill le éirigh
Na neoil seo àillidh na lànachd deagh ghean,
Na 'm frasaibh grasmhor do gharadh feumnach
S na 'h-ùr-bhraonaibh blàth gu to'airt fàis do gheugaibh.

XXII.

S ged thog e'n àird iad air bharr nan sleibhtibh
A dh' fhaicinn dealraidh ro àluinn 'éididh,
Thig neul chur sgàil orr, bidh iad na 'n éigin
Gu 'n labhair ard ghuth a ghraidh o bheul riu.

XXIII.

Le bhi ga 'm marbhadh o shearg bheir beo iad
S bheir e le 'n salachadh air falbh a neo-ghlain,
S ni slan an anman le dealgaibh leoinidh
S le dianamh anfhanna cha dearmad treoir dhoibh.

[TD 92]

XXIV.

S le 'n dianamh daibhir bheir saibhreas buan daibh
S e meud an calldaich gach àm am buanach'
S le 'n cur 'sna teinntibh ni 'n cuibhreach fhuasgladh
S na 'm bròn bi 'd aoibhneach a' seinn le luathghair.

[TD 93]

TALADH.

I.

TOISEACH Faoillich chion arach
Iorbull Feadaig na 'lannir
Mar bu mhiann leis na seanair
A dh' fhalbh Uainn.

II.

Mar rogha sgeul us deagh mhanadh
Dhoibh na 'dheigh air deagh earrach
Gu bhi reubadh s ag arach
Na talmhainn.

III.

S tiormachd Mairt 'chur sìl fallain,
S Ceitein bhlàth nan driùchd meallach
A sgaoileadh fhochann gu daingean
Do sheargta.

IV.

Samhradh ciatach bhraon tairis
S Iuchar seimh a ghrian dealraidh
Bheir gu crìoch an deagh fhoghair
Ro tharbhach.

[TD 94]

V.

S ann tha 'n nì seo ga m' tharruing
Gu nì àraidh th' air m' aire
Chur an céill ged nach canam
Ris searman.

VI.

Mu 'n an nial sin mu 'n d' labhair
Eoin an Diadhair san t-sealladh
Bha dha feumail an amaibh
Geur leanmhuinn.

VII.

S cha 'n e 'mhain a bhi labhairt
Ann am beul no le teangaidh

A tha feumail s na h-amaibh-s'
A dh' anamaibh:

VIII.

Ach beachd smuaineachaidh fallain
Air a dhìomhaireachd fhalaicht
Tha do-rannsuicht do bhreithneachadh
Thalmhaidh.

IX.

S freasdal dorcha gun amhuil
An diadhair treun seo r'a amharc
'Bhi fodh neul s e mar fhalluing
Tha falachadh,

[TD 95]

X.

Gloir ro oirdhearc gach sealladh
Bha 'to'airt sòlais na 'n carraid
Mar le oranaibh gàir d'a
Luchd leanmhuinn.

XI.

Ach s e comh-fhurt' gach anam
Dheth chuid fhianuisean beannaicht
A cho dian s a tha e'n teannadh
Gu 'n dearbhadh.

XII.

Bogh a thearuinteachd dhaingean
Thar an nial seo bhi aithnicht
Comh-cheangal siorruidh nan geallaidhean
Tearmuinn.

XIII.

Air ceann an Tì mhoir ro bheannaicht
Aingeal treun a chomh-cheangail
Bogh a chumhnaint tha daingean
Ro dhearbhta.

XIV.

An dathaibh àillidh eugsamhuil
Gorm us buidh' lan lainnir
Purpur s sgarlaid s gach sreath
An comh-dhealbhadh.

[TD 96]

XV.

S oirdhearc àillidh an sealladh
Do 'n t-suil ghrasmhor r'a amharc
Cuairt s gach stiom eadar-dhealaicht
Ri 'n ainmach'.

XVI.

S cach cho dlu air an ceangal
Ann an aonadh do-sgarail
S a cheann ghlormhor a charruig
Nach carr'chear.

XVII.

Bu dorch an neul bha do'n t-sealladh
'G iathadh mu 'n cuairt do 'n Ard-Cheannard
Ann na 'dhaonnachd air thalamh
Fo dhearbhadh

XVIII.

Dhiabhuil bhorba ro nimheil
Bha 'g a bhuaireadh le an-ìochd
S naimhdean geura le 'n lannaibh
Ga 'mharbhadh.

XIX.

Dh' iath tiugh dhorchadas thairis
Air na speur 'n uair bha 'anam
Ann am pein tha do-labhairt
Ri sheanachas.

[TD 97]

XX.

Guth o nèimh cha robh labhairt
Ris gus fhuasgladh o'n eallaich
'N uair a dh' iobradh fo 'n mhallachd
Bha searbh e.

.

<eng>[UNFINISHED.]<gai>

[TD 98]

DAN

LE

Eibhric a phiuthar dha 'n Ghobha air dha
bhi air aiseag air ais chum slaint.

S ANN leam a b' ait an sgeula sin
Chluinntinn gu na dh' eirich thu
S an duil o bh' agam fhein ris
Gur e'n t-eug a thainig teann ort.

II.

Cha 'n aithris mi do bhuadhannaibh
Cha 'n eil mi sgeulach 'tuaileas air
Mar fhaileas fhaon nam buadhar-lann
Mar chluaran 'miosg nan deanntag.

III.

S comasach Iehobhah air
Mo chuideachadh na m' òran dhut
S e falbh s ag imeachd comhla riut
S e'n comhnuidh dhut 'na theampull.

IV.

Nur bhiodh tu tinn s a dh' eireadh tu
Le barrachhd grais chum treubhantais
Gur àithnichte' san tigh-leughaidh
Gu 'n a dh' eirich Gobha Shrannda.

[TD 99]

V.

S nur chuireadh tu air choiseachd iad
Gu calm' air an ùr-bhrosnachadh,
Mar threud air am biodh collas
Nach biodh gort orra na ganntar.

VI.

Nur lionadh thu do chuachan doibh
Le bainne glan gun truailleachd
Bu dileas ga tho'airt bhuat thu
Dha na h-uain dha 'n robh e'n gealltuinn.

VII.

Thubhairt Iain caomh, an t urramach mor,
'ga tilleadh, mar seo:-
"Nur theid thu suas dha 'n t-Obbe leis
S nur chluinneas Murchadh Leodach e
Faighnichidh us feoraichidh e
Co 'n òinseach rinn an t-amhran?"

VIII.

Agus thill Eibhric e mar a leanas:-
An deigh dhut sin a dh' radh rium
Cha bu tusa bhi mi 'g ardachadh
Ach an Ti a bhairic ort
Dheth ghras an ni gach gann dut

[TD 100]

IX.

Ach ghabhainn orm a dhànadas
Na chuirinn Iain Mac Phadruig leis
Gu Maighstir Ruaraidh Bhracadail
An dàn-s' air Gobha Shrannda.

[TD 101]

BRUAIDLEAN.

I.

"S CIAN fada mo là leam
Gu 'n dian mi na fàgail
S mi 'gabhail tur ghràin
Dheth na Bhiobull;

II.

"Cha chluinnear san àite-as
Ach leughadh us cràbhadh
Us m' inntinn s mo chàil
Air fàs sgìth dheth.

III.

"Dol dachaigh is feàrr leam
Gu m' athair s mo mhàthair
Nach cronuich dhomh càil
Dheth na nì mi:

IV.

"Cha strìochdadh an àrdan
Do neach a shliochd Adhaimh
Gu m' shealladh ro àrd
Tho'irt gu h-ìosal.

[TD 102]

V.

"O rugadh mi' m' phàisde
Cha d' rùisg iad mo mhàsan
S cha d' bhuail iad le gàdaig
Na taod mi.

VI.

"Ged bhristinn an t-Sàbaid
Cha 'n abradh iad càil rium
S cha b' olc leo mar ghnàth dhomh
Bhi baath-chainnt.

VII.

"Cha 'n fhaigh mi Nic Phàice
Na cailleach a cheàird ann
Gu fiosachd no fàisneachd
Dhomh innse.

VIII.

"Mo mhaighstir gàbhail
Cho coirbte na 'nàdur
S ri gillean nach tàir mi
Bhi bridodal.

IX.

"Le achmhasan làidir
Gu 'n dhuisc e mo nàdur
Gu labhairt ni 's dàna

Le mì-mhodh;

[TD 103]

X.

"S 'n uair chuala mo phàrant
Mar thug mi dha tàire
Cha b' ann ri mo chàineadh
A shìn iad."

XI.

S math fhuaireadh tu Hana,
S e thu'irt an tràth sin
Gu 'n d' thug thu dha tamailt
Le dìmeas.

XII.

"Cha 'n fheudainn dha géilleadh
Gu rannsachadh Beurla
S 'g am chumail o'n chéilidh
Le sgrìobhadh."

XIII.

"Thig dhachaigh s grad fhàg e
Dian sniamh agus càrdadh
S bidh coma gu bràch
Dheth chuid sgrìobhadh.

XIV.

S na fuiling ri d' bheò dha
Bhi diteadh an Leòdaich
S ro mheasail us mor
Againn fhìn e;

[TD 104]

XV.

S ged ghonadh e'n cridhe
S i Mòr a cheann uidhe
S biodh iadsan a bruidhinn
Mar dh' fhaodas.

XVI.

Cho tric s nì e taghail
Bidh Mòr air a feitheamh
Seinn fuinn bheir deagh bheatha
Dha daonnan.

XVII.

"Tha sibh-se to'irt bàrr
Air gach clann ann san ait-s'
Dh' fhag siud iad g' ur càineadh
Le mì-run.

XVIII.

Cha 'n iognadh leam féin sin
S 'n uair théid thu na d' éideadh
Gur tearc tha bean t' eugaisg
R'a faotainn.

XIX.

S do ghruag tha ro thlachdmhor
Na camlagaibh bachlach
S gu h-iomlan làn taitneachd
Na t' aoduinn.

[TD 105]

XX.

S do mhalan cho bòidheach
Ri iteig 'n lòn-duibh
S do ghruaidhean mar ròsaibh
Nan caorunn.

XXI.

B' fhearr diolanas Moire
No iomadach posadh
Ge lionmhor thug beol-bheum
D'a thaobh dhi.

XXII.

S gur iomadh bean uasal
Air làimh bheireadh suas i
D'a cùirt far nach luaidhist
Air aon diubh.

XXIII.

Dh' fhag siud an cuid cleamhnas
Na ghniomh tha ro aingidh
Araon air a laimh-san
S do taobh-sa.

XXIV.

S e miann bhi do-cheannsuicht
'N uair shrioched i g'a ainneart
Gu dilleachdan fann
'Chur air faontradh.

[TD 106]

XXV.

O b' fhearr gu'n robh 'n dàn seo
N a 'lian di chum teàrnaidh
Ag greasadh chum slàint
Agus saorsa.

XXVI.

S gu 'n tigeadh do ghràs ort

Na dhuisgeadh o'n bhàs thu
Gu d' lotadh na t' àirnibh
Le faobhar.

XXVII.

S a chuireadh fo d' chomhair
Do lot a bhi domhain
Us t' fheum air fìor chobhair
Na saorsa.

XXVIII.

S a feum air a glanadh
Bho bhréine ro shalaich
Gu léir an cuan fala
An Fhir-Shaoraidh.

XXIX.

Ach Dia gu 'cur cabhaig
Le 'ghras ort gu h-ealamh
Gu teicheadh le t' anam
Gu saorsa.

[TD 107]

XXX.

Cha mhor bheir e shòlas
Do t' anam s an dòruinn
Na milltean dheth d' sheors
Bhi ri d' thaobh ann.

XXXI.

S e anamannaibh mollaicht
Do ifrinn is connadh
S bhi lionmhor cha chothrom
Do aon diubh.

XXXII.

Uisge searbh leis a mhollachd
Uillt do ghairsinnean collaidh
Gu lobhadh do bhronn-sa
Cha taom e.

XXXIII.

S ge atadh do shléisneadh
A chleachd do mhì-bheusaibh
Le d' neòghlan ri creutair
Gun ghaol dut;

XXXIV.

A fìor uisge 'bheannachd
Mor àigh nì do ghlanadh
Nì sgiamhach na 'shealladh
Gun ghaoid thu.

[TD 108]

XXXV.

Na ghabh thu do shòlàs
An comunn an Leòdaich
Air leabaidh 'ur dòruinn
Bidh daor dhut.

XXXVI.

S nì taitneach do 'n leomhann
An t-uan bhi fo spògaibh
S cha 'n ann gus a phògadh
Le gaol da.

XXXVII.

S e'n taitneas s an sòlas
Bha 'ghnàth ac' 'san t-seòrs' ud
An slugadh mar lòn
Do 'n lòn-chraosach.

XXXVIII.

S a reisd air an dòigh sin
Tha 'n gaol tha 's an Leòdach
Do chiocras ro neò-ghlan
'To'irt saorsa.

XXXIX.

S tha 'n gaol sin 'san t-Satan
Ga slugadh ma thàireas
Ga ifrinn a chràidh
'G a shlaodadh.

[TD 109]

XL.

An gaol ud tha neò-ghlan
S e 'ghnàth bhi neo-stòlda
Cha ghabh e 'chaidh còmhnuidh
Aig aon té.

XLI.

Tha Somhairle air d' fhàgail
Gu posadh am Beàrnaraidh
Cha 'n fhaigh e gu bràch ann
Bean d' aobhachd.

XLII.

Ach O! 's ann air bha 'n draothachd
Nach innsear 'o m' thaobh-sa
'N uair dh' fhàg e le tàire
Bean t' aogaisg.

XLIII.

S e 'call a chuid nàire

Thug riamh gus do fhàgail
S nach faigh e bean t' àilleachd
Ri 'shaoghal.

XLIV.

"Na biodh-sa ga 'chàineadh
Ged dh' fhàg e mi cràiteach
S ann fhuair iad a' sàs e
Fo 'n daoraich."

[TD 110]

XLV.

S mas misgeir gu òl e
S ri leanmhuinn na pòite
Bu tusa 'n fhior òinseach
Ga 'chaoineadh.

XLVI.

"Ged chuir e tur chùl rium
Cha bhidh mi ga' ionndrain
Oir 's deas tha fear ùr dhomh
Ri fhaotuinn."

XLVII.

Ged bhiodh iad 'n an ceudan
'N am buidhnibh s 'n an treudaibh
A falbh às do dhéigh-sa
Cha b' ioghnadh.

XLVIII.

"S iomadh fleasgach us oigfhear
Le 'm b' mhiann bhi ga m' phògadh
S e dh' innseadh siud frògaibh
A chaolais."

XLIX.

S nì fìor leam do ràdha
Oir cha'n fhaic iad measg àireamh
Do choltas an àilleachd
S an aobhachd.

[TD 111]

L.

Le d' ghorm shuilibh meallach
Is colgarra sealladh
S do bhian mar gheal chanach
Na raointean.

LI.

"Cha 'n e mhain mo chuid àilleachd
Ach glaine mo nàduir
S neo-thruaillidh gun fhàilling

Gun ghaoid mi.”

LII.

Nam b' aon ann am beus
Mar do théist umad féin
Ri t' fhaotuinn mar chéile
B'e 'n fhaodail.

LIII.

“Ach Ruaraidh Ruadh Chléirich
Cha ghabh mi mar chéile
Tha 'phearsa 's a sgèimh
Ro mhò 's caomh leam;

LIV.

“Cha ghabh mi le Tormaid
An caolas na Morchadh
Ged dhianamh e dorghadh
Us taomadh.

[TD 112]

LV.

“S a chiste bhig laghaich
Bithidh dram aig us tea
S bithidh sinn aig air thathaich
Na daoraich.”

LVI.

Bidh 'n t-aran s an càise
S an t-ìm aig do mhàthair
S bidh plaidichean blà dha
Aig caomhaig.

LVII.

Cha dùin i an dorus
Le cloidhean no dealan
Tha 'n t-slighe s an cal ud
Cho saor dha.

LVIII.

“Tha m' athair cho ciùin rium
S ged theirinn an éigh ris
Cha 'n abair e dùrd ach
A ghaoil rium!

LIX.

“S mo mhàthair cho bàigheil
S ged theirinn a phlàigh rithe
Cha dian i ach gàire
Na m' aduinn.”

[TD 113]

LX.

S ged dh' éireadh a bhraodag
Le feirg ann an Raonuid
Dhoibh b' éigin gu 'n géill' iad
Araon di.

LXI.

S gu 'm b' fheàrr leithe no soisgeul
Ged dhianadh i osnadh
Bhi oidhche 'n a fhochair
S na raontaibh.

LXII.

Ged nach rachadh i 'n leughadh
Is i rachadh 'n a h-éideadh
Gu imeachd gu féill leis
Gu h-aotrum.

LXIII.

Culaidh bantraich s ann mhùth
Mar bhan-chliamhuinn Iùdah
S chaidh ribein a tùrs'
Chur gu taobh leatha.

LXIV.

S na nìgneagan greannach
Bha 'g radhtinn gur fanoid
Bha 'm' òran do Hana
S nach b' fhìrinn;

[TD 114]

LXV.

S ann bha iad lan doil'inn
A chionn bhi 'ga d' mholadh
S iad féin gun riut col'ach
A h-aon diubh.

LXVI.

Cha bhreugan no sgannal
S an dàn seo th' air m' aire
Ach fìrinn gun mhearachd
Gun chlaonadh.

LXVII.

S mur sguir iad dheth 'n glogais
Dheth 'n goileam s dheth 'n leomais
Iad fein, -théid iad còmhladh
Riut sgrìobht' ann.

LXVIII.

S ma théid ann an tarruing
S gu 'n gluais mi mo theang' orr'
Bidh cruaidh orr', mar aithreach,

Leo strì riut.

LXIX.

S ma dh' ìnnseas mi phàirt diubh
Mu 'n cleachdaibh s an àbhaist
S nì neònach mur nàir leo
Ri éisd' e.

[TD 115]

LXX.

"Thu'irt mi féin ris a choinne
Nach b'i bha s a choire
Ach e féin bhi mi-loinneil
S gun striochdadh."

LXXI.

S math fhuaireadh tu, 'chuilein!
S an gaol th' aig air luraig
A chàineadh bhi fulang
Cha 'n fhaod mi!

LXXII.

Nam b'e gaol a bha òrduicht
Do Mhòr bha 's an Leòdach
S ann ghabhadh e pòsd ris
Mar aon i.

LXXIII.

S cha bhiodh e na bhréidean
S an t-seisean aig té'ile
S fo ùbhladh aig cléiribh
Ga 'fhiachnadh;

LXXIV.

S ann leis-san a b' annsachd
Mar bìodh 'bhi na 'bantraich,
A pòsadh,-se dhannsadh
Gu h-aotrum!

[TD 116]

SOCHAIREAN SLUAGH DHE.

I.

S truagh do 'n t-saoghal mar thàlaidh
An t-seann nathair ar pàrantan
Nuair a dh' aom iad le Sàtan
O'n inbhe b' àird' thugadh dhoibh;
Bu nimheil braon a ghath bhàsmhoir
A lot ar sinnsir sa' ghàradh
Le'n chaill iad iomhaigh na h-àilleachd
S gach gealladh àigh às a cheann;
S cha robh seol na cion-fàth ann

Air an saorte an t-àlach
Go 'n d' ullaich Criosda deoch-shlànaich
Dheth fhuil mar phlàsda do 'n dream,
A dh' eisdeas tairgse nan gràsan
S nach dean dearmad air 'àithntean
S a thig ga 'n tearmunn fo 'sgàile
Le creideamh slàinteil gun mheang.

II.

Air dhuinn bhi 'n duathar na h-oidhche
An codal bruadair gun soillse
S còir dhuinn mosgladh gu h-aoibhneach
Bho shuain s bho chuibhreach a' bhàis;

[TD 117]

Tha sgeula bàdhar r'a chluinntinn
Dha'n tig dhuinn cluas 'tho'airt le faoilteachd
An ti thug buaidh air an t-saoghal
A' tairgse saors' o'n trom chàin:
Tha 'ghairdean neartmhor ruinn sìnte
S a ghràdh cho laiste na 'chridhe dhuinn
S a ghràs us fheartan gun diobradh
Do 'n neach a dh' aontaicheas dha;
Ach 's truagh a thachras do dhaoine
'Bheir fuath dha reachdan s nach taobh iad
Us fuaim na caismeachd-sa daonnan
Ga 'n gairm bho dhaorsa ma 's àill.

III.

Thig dhuinn smaointinn le cruaidh-chàs
S le tùrsa cridhe fo throm uallach
Bho 'n àm sam b' aithne dhuinn gluasad
An t-olc bhi fuaight ri ar gnàths;
Ann a' mì-run 's a fuarchaint
Làn do fharmad s do thruailleachd
Do dh' aimhreit, strì agus tuasaid
A bha sinn buailteach gach tràth;
Ach 's aobhar misnich us cruadail
Dhuinn teachd Iosa gu 'r fuasgladh
A thaisbein cairdeas us truas dhuinn
Nach faod mi luaidh na mo dhàn;
Sgealb dorsa-praisich s a bhuaill iad
Le neart a ghairdean s a ghuaill'ibh
Thug cìs far Shatain le cruaidh-ghleachd
Bho 'n thug e buaidh air a bhàs.

[TD 118]

IV.

S olc an iomacheist s an luasgan
Th'air clann nan daoine gu cnuasach
Na nithe faoin nach bh' eil buan dhoibh
S a sheargas luath bhàrr a bhlàir;

S iomadh aon le fìor thuaileas
Tha gaol an t-saoghail-sa 'buaireadh
S a leig a thaic s a throm-uallach
Air saibhreas suarach a mhàin
S nach dean smaointinn na gluasad
Gu'n dean an t-aog a ghrad bhualadh
S gu'n téid bho mhaoin a ghlan sguabadh
Sios fo fhuar lic an làir;
Ach ciod a bhrìgh dha 'sna fhuair e
Dh' aindeoin nì deth na bhuaich
S 'anam priseil us luachmhor
A' bhi fo thruaighe là bhràth.

V.

Bho 'n tha sinn fad ann an dùsal
Fo chuing a' pheacaidh ga 'r mùchadh
Tha 'n oidhche faisg agus dlùth oirnn
Mar dean sin umhlachadh luath;
O's nì tha nadarra dhùinn e
Gun tig am bàs an gearr ùin' oirnn'
S còir dhuinn faire le curam
S nach dean sin urnuigh san uaigh;
Ach s còir dhuinn breithnachadh beòthail
Mu staid s mu aimid nan òighean

[TD 119]

Dha 'n theirig ola na 'n lochrain
Air dhoibh bhi comhladh na 'n suain;
Nuair thainig gairm an fhir-phosda
S a bhuaill iad dorus na tròcair
S ann fhuair iad druidt' air an sròin e
S b'e cùl na comhla an duais.

VI.

Cha bhi ar leth sgeul ach faoin dhuinn
Gu dol a theicheadh o'n fhìrinn
Air eagal breislich na aotramais
Gun bhi striochdadh dha 'n àithn;
Far bheil creideamh da rìreadh
Cha bhi geilt air na 'smaointean
Nach bi e teasraigt o chaoch s bho
Gach nì a dh' fhaod dha bhi 'n dàimh;
O bhitheas Freasdal cho caomh dha
S gun dean e theagasg s gach aon nì
Chum bhi seasmhach s nach sraon e
Le neach a chì e dol cearr;
S bithidh e faicilleach daonnan
Mar ghaisgeach tapaidh gun chlaonadh
Gu'm faigh e'n samhchair deagh choinnseas
Bheir fois d'a inntinn us tamh.

VII.

Cha tabhair cealgaireachd dhaoine

Dh' aindeoin sheanachasan faoine
Na seanasgialan baotha
Dha 'n fhocal caochladh gu bràch;

[TD 120]

S a neach a chreideas air chinnte
Bithidh e seasmhach a chaoidh dha
Gheibh e 'theagasg cho grunn-dail
S gun tuig e phuingean ni 's feàrr;
S a neach nach creid cha bhi cuimhn' aig
A dh' aindeoin ni dheth na chluinn e
S nach 'eil rùm dha na 'inntinn
Cha 'n 'eil loinn aige dha;
Ach 's còir dhuinn uile bhi cuimhneach
S ar doigh s ar muinghin bhi daingnicht
S e seol a bhuilicheas ruinn e
S gur tha'nn r'a linn a thig gràs.

VIII.

Cha 'n ann gu dìomhanas glòire
Tha 'n t-sàbaid naomh air a h-òrduch
S tha neach nach géill do an dòigh seo
A' cur a phòir nach to'air bàrr;
Mar dean e éisdeachd le stoldachd
Ri sgéul an aoibhneis ga 'sheoladh
S gu 'm faod an neach a bhios eòlach
Na nithe-s' a mheorachadh dha;
S ma fhuair neach tuigse na eòlas
Ciall na gliocas na fòghlum
Reusan susbainteach beòthail
Mar chuspair dòchais an gràidh;
S nì e dh' fheudar a chòmhdach
A mach o bhriathran a bheòil-san
Gu bheil e fiachaicht us òrduicht
Dha 'n neach sin comhnadh le càch.

[TD 121]

IX.

Neach nach dìbir a chàirdean
Uile mhaoin agus eàirneis
Air sgàth Chriosda s nach fàg iad
Cha bhi 'chràbhadh ach fuar;
S a neach tha lionta le gràdh dha
S a chuir srian ri mhì-chàileachd
S a ghabh a riaghailte mar àbhaist
Ged bheir a bhràithrean dha fuath:
Cha bhi cùram na sgàth air
Ged robh diombadh aig càch air
Us spiorad Chriosda ga 'àrach
S ga chumail sàbhailte suas;
S ni a dh' fhaodas e 'ràitinn
Leis an t-salmadair Dàibhidh

Trà bheir e spéis dha chuid àithntean
Nach gabh e nàire romh shluagh.

X.

Oir s beannuicht iàdsan tha brònach
Fo spiorad bhrùit agus leòinte
Oir gheibh iad oighreachd na glòire
S a' meal iad sòlas nach tréig;
S a mhuinntir mhacanta stòlda
Tha fo thart 's cìocras na corach
Cha 'n airceas biadh dhoibh na dòghlum
Na 'n aite comhnuidh air neamh:
S gach neach tha 'giulan geur-leanmhuin,
Talcais, cul-chainnt no anacainnt

[TD 122]

S a dh' fhuil'gis diomb air sgàth ainm-san
Bidh crun nach searg dhoibh mar sgèimh;
S bidh 'n ionndas cinnteach us dearbhta
S cha chnàmh an leomunn no mhéirg e
S theid uile mhiannaibh an anman
A chasg air falbh uath gu léir.

XI.

Thoir thusa, Rìgh! dhuinn mar thàlant
A réir do chaoimhneis a ghnàth dhuinn
Bhi tabhairt feum às na bhàir'g thu
Dheth d' ghràs oirnn nach gann;
O ghabh sinn oirnn bhi cho dàna
S gu'n d' ith s gu'n d' òl sinn a' d' làthair
A chuirm ro shòlaimte 'ghràidh sin
Dheth na chophàrtaich sinn ann;
Gu 'm b' e ar n-iarratus gnàthaicht
Thu féin ga'r stiùireadh na d' ràthaidean
S do stàtuin naomh bhi ga r' n-àrach
Anns gach là mar do chlann;
Le cogadh cruadalach spàirneil
'Cur smachd air buaireadh an namhaid
Fo bhratach bhuadhar an t-Slanfhir
A' cumail sgàil air ar camp.

XII.

O's tus' am fìor aran beò sin
S a ghibht ro phrìseil us shoghmhor
A chaidh a riarachadh oirne
Réir t' fhocail beoil nach 'eil fannt;

[TD 123]

S o shuidh sin sìos aig a bhord sin
Do reachdan fìor bhi ga 'r treorach
A chum gu 'n ioc sinn ar boidean
O ghabh sinn oirnn iad os laimh;

Oir s tràth gu firinneach t' fheoil dhuinn
Us t' fhuil gur ioc shlaint r'a h-òl i
A chaisgeas iotadh a mhor-shluaigh
A ghlacas còir ort le snaim;
Air an aobhar sin deonaich
Dhuinn do ghliocas gu 'r seoladh
O's ni e th' agad gun sòradh
S gach aon le 'n deoin bheir thu dhoibh.

XIII.

Biodhamaid misneachail dàicheil
Le armachd Chriosda mar ghearrd oirnn
O tha 'n Fhìrinn ag ràitinn
Gu bheil ar namhaid mu 'n cuairt,
Mar leomhan bheucach an dàmhair
Dh' fheuch co dh' fhaodas e 'thaladh
A' cur a lion ach an tàir e
Neach le fàth shlugadh suas;
Le glacadh clogaid na slàinte
Bheir dhuinn buaidh air le tàbhachd
S a shaighdean guineach a bhàthadh
Fo thacs a gairdean nam buadh:
S le gleachdadh duineil gun fhàillinn
S le gaisge smiorail neo-sgàthach
S le 'cur na 'aghaidh le spàirn dhuinn
Air theicheadh tàiridh e uainn.

[TD 124]

XIV.

Ach cliù gun chrìch ann sna h-ardaibh
Dha 'n an triath thug an gràdh dhuinn
A dh' oibrich miorbhuil cho àghmhor
Gu sinne thearnadh o chall;
Us urram shiorruidh do 'n Ard-Rìgh
A dh' aontaich iobairt ar slainte
S a chuir fo chis dhuinn an nàmhaid
Ri 'n robh ar nàdar am bann;
A dh' fhuiling riasladh us tàmailt
Fo gheur phiantaibh ro chràiteach
Nan sleaghan iarunn s nan tàirnean
Troimh chorp ga 'n sàthadh gu teann;
S e 'iochd a bhunaich dhuinn Pàrras
O staid ar dualchais ri Adhamh
A' giulan truaighe na 'r n-àite
Fo ghuin a' bhàis air a chrann.

XV.

S lionmhor tarhuis us geurchuis
A dh' fhuiling Ios' fo ar n-eucoir
N uair thaom fraoch feirge Dhé air
Mar thuil gu léir air a cheann;
An tì ro-naomha ga 'reubadh
A' tabhairt dioladh na 'r n-eiric

A dh' oibrich saothair na réit' air
A chrois ga 'cheusadh na 'r geall:
Leis na dhorchaich na speuran
S gach creag gu 'n sgealb ás a chéile

[TD 125]

Gu 'n ghlaodh e 'n searbhas a phéine
Mo Dhia na treig mi san àm!;
Cò 'n cridhe feòla nach éilltich
S dha do ghaol nach dean géilleadh
Us guth do throcair ag éigheach
Saors o leir-sgrios air ball.

XVI.

Tha bàs us breitheanas dlù dhuinn
O nach tair sinn teicheadh no liùgadh,
S e fàth ar n-eagail s ar mùiseig
Mur dean sinn iompachadh tràth;
Mur bi sinn deas air ar n-ionnlaid
S gach la a' greasad ar n-ùine
S gur nì nach beag dhuinn ar cùlag
Mur gabh sinn curam gun dàil:
S gu 'n dean an Sgriobtur oirnn drù'adh
S a bhrìgh ga 'theagasg sa' chùbaid
Le 'm faod ar tuigse bhi ionnsaicht
Gu 'n tig a chùis oirnn os aird:
S nì neo-leth-sgeulach dhùinn e
S lamh a fhreasdail ga 'r caomhnadh
Mur dean sinn grad thighinn d' a ionnsuidh
Us réis ar cùrsa cho gearr.

XVII.

An latha mor a chruaidh chunntais
N uair a shéidear an trompaid
S a théid a mhorshluagh a dhùsgadh
Fo ghlais na h-ùrach bha 'n sàs;

[TD 126]

Bheir am breitheamh gairm chum a mhùid dhoibh
S bithidh na h-aingidh fo chùram
A thighinn an lathair na cùirte
S nach faigh an tursa dhoibh bàigh;
S a mhuinntir uaibhreach nach b' fhiù leo
Iad fein a shrìochdadh an umhlachd
Theid iad a nis air an ùrnuigh
Ri creagan stùchdach nam beann;
Us iad a lùbadh an glùinean
Ris gach sliabh ann an dùrachd:—
Iad a thuiteam s am mùchadh
O fheirg a ghnuis air an ceann.

XVIII.

S an dream chuir cùl ri bhi diadhaidh
S a leig an curam air dìchuimhn
Tha 'n sloc-mùchaidh gun iochdar
A's farsuing gial air an sàil;
S theid an dùnadh am prìosan
A ghal s a dhlù-ghiosgan fhiacal,
S bidh deatach smùidreach am pianntaibh
A' dol gu siorruidh an aird:
S aobhar smaointean ro chianail
N uair thig am binn ann am fianuis
A bhi 'g éisdeachd nam briath'raibh
Tha 'n soisgeul fìor riu ag radh:-
A shluagh tha malluicht uam triallaibh
A thaobh s nach b' aithne dhomh riamh sibh
A chum ur losgadh an griosaich
S an teine dhian o nach tàir.

[TD 127]

XIX.

Ach sin an latha bhios aoibhinn
Dha 'n dream nach d' aontaich do 'n eucoir,
N uair chuirear seula Mhic Dhé orr'
An clàr an aodainn le buaidh;
S a' mhuinntir cheudn' theid an éideadh
An trusgain fhada ghlan ghle-gheal
A' nigh an earradh gu léir ann
'M fuil s an creuchdan an Uain;
Cha bhi acras na iotadh
Cha bhi airsneul no sgios orr'
Chaidh an airceas fo chis dhoibh
Tha fois us sith dhoibh bith-bhuan:
Theid am bròn ás an cuimhne
S thig an deoir gu toilinntinn
A' tabhairt glòire dha 'n tì sin
A chuir crìoch air an gruaim.

XX.

Tha 'n Soisgeul fìor dhuinn ag innseadh
N uair a dhéireas na fìrein
Gun teid an tearbadh mar chaoirich
S gun teid an caochladh an snuadh;
Théid am mùthadh an aogas
S theid an comhdach an aobhachd
Theid an crunadh le naomhachd
S le seul a ghaoil air an gruaidh;
A dol a steach ann san aoibhneas
A ghabhail seilbh air an oighreachd

[TD 128]

Bha air a gealltuinn ro laimh dhoibh
Ann san rioghachd neo-thruailt:
Ann sa chùirt a's glan boillsgeadh

An cuideachd glormhor nan aingle
S cha tig sgleo air an soillse
Le ceol ga 'sheinn a's binn fuaim.

XXI.

A Rìgh! tha 'n cathair na glòire
S na neamhan fhiorghlan a' d' chomhnuidh
Furtaich fein agus fòir oirnn
O tha sinn leointe fo chràdh!
Le leigeadh ris dhuinn gach dò-bheart
Dhe 'n robh sinn ciontach o 'r n-oige
S dean sinn fiosrach na t' eòlas
Air sgàth do throcair na 'r càs:
Thoir dhuinn bhi 'g earbs' ann an dòchas
Gu'm faigh sinn teannadh o dhòruinn
S gu'm faigh sinn seilbh ann an còir ort
Gu bhi tigh'nn beo na do ghràdh:
S glan ar n-anmana còmhla
Bho shal s bho anabas na feola
Oir 's lusan anfhuin gun treoir sinn
As eugmhais comhnaidh do ghràis.

[TD 129]

COMHRADH EADAR SOISGEULACH AGUS CUIBHEASACH.

I.

Soisg: Tha 'n staid 'm bheil an righeachd
Air chinnt a' mor-chunnart,
Gu 'n tarruing iad sgriob oirr'
Nach aotrom r'a fhulang
Le 'm foirneart air daoine
Bleith aodann nam bochd;
Ri cosg an cuid maoin
Ri mì-naomhachd 's eu-ceart,
Ri misg us ri craos
Us ri fanoid s mi-bheusaibh
'S le briseadh na Sàbaid
Gu dàna le tarhuis:
Us anama neo-bhàsmhor
Fo thair le mi-cheartas
S gun eagal roimh Dhia
A bheir dioladh gu goirt.

II.

Nach bronach ri àireamh
S cùis chràidh agus eagail,
Na tha iad ag ràitinn
Mu Pharlamaid Bhreatuinn

[TD 130]

'S cuirt seisein na righeachd
'S mu 'n bhinn iad a thug,

'N aghaidh fianuisean Dhé
S lagh steighicht ar n-eaglais
A shaltairt 's a reubadh
S an lagh féin chuir na 'sheasamh;
Bhi sparradh le fòirneart
Ro mhor air a phobull
Luchd teagaisg gun ghràs
Nach dean Iacob a thogail
Ach cosmhuil ri Herod
An reubadh s a' mort.

III.

Cuibh: Ach ciamar is righeachd i
A chaidh mar a nochd i
Gur h-eiginn d'a h-ìochdarain
Strìochdadh d'a focal
'S d'a laghannaibh géilleadh
Gu reusanta glic?
Tha cóir aig gach aon
A chuid maoin agus beartais
A chosg air gach aona chor
Mar chìtear gu ceart leis
'S gun taing tho'irt do chàch
Ciamar tharlas dha chaitheamh
An cluiche na 'm bàllachan
Abhachd no aighear
'S thaobh brisidh na Sàbaid
Tha fàth air son sin.

[TD 131]

IV.

Ach an taobh dheth 'm bheil sibhse
Air chinnt tha ro-dhàna
Gu breith a tho'irt daonnan
'S gu dìteadh gach gnàtha
Gach lagh us gach riaghladh
Mur strìochd e da 'r beachd:
Cha 'n ionnan s ar taobh-ne,
Tha sìochainnt us samhchair
Fainear dhuinn gach aon uair
S gach nì biodh mar 's àill leis,
Cha 'n fhaod sinn nis 'mhùthadh
No thionndadh gu 'r n-ailghios
S tha Dia leinn a' giulan
S gach cùis mar a tha sinn.
S e ar n-earbsa s ar dòchas
Na 'thròcair ar taic.

V.

Soisg: Ged bhagradh le Dia
Air luchd-deanamh na dò-bheirt
Gu 'n sgrios e gu pian iad
Gu sìorruidh s gu dòlas

Their brionnal an Diabhail
Nach gnìomhaich e sin
S their sibhse 'n nì ceudna
Le briathribh 'ur bilibh
Ri peacaich an-diadhaidh
S cha 'n iarr iad gu pilleadh

[TD 132]

S air slighe na léir-sgrios
Bhur treudan tha 'g imeachd
Ghabh Satan dha féin sibh
Mur bheul gus a' milleadh
S mar phrop do luchd-euceirt
S lagh Dhé chur an siop.

VI.

Cuibh: Tha sinn deonach bhi striochdt
Do ard riaghladh ar righeachd
'S do ar n-uachdarain shiobhalt
An siochainnt s an caoimhneas
Réir an rùin sin fo 'n d' thainig
Le 'r lamh a chur ris:
Buinidh dhuinn bhi to'irt umhlachd
Do gach ughdarras talmhaidh
Cha 'n e mhàin do 'n chuid chiùin diubh
Ach tha dùr us làn anameinn;
S cia mar dhitear a reisd sinn
Chion nach géill sinn d'ar beachd-sa
Gu bhi saltairt le tàir
Air fìor àithn' seo an Abstoil
Tha gu soilleir ag iarraidh
Gu'n sliochdamaid dhi?

VII.

Saoisg: Ann an cuis 'n uair a dh' fhaodas
Mar a chì sibh s is léir dhuibh
Laghaibh Dhia agus dhaoine
Bhi 'n easaonta dha chéile

[TD 133]

Cò 'n aon dhiubh d' an géill sibh
S le chéil iad r' ur n-uchd?
Tha eisimpleir naoimh
Dhuibh ag innse cò aca
Dha 'm bu chòire dhuibh sleuchdadh
Ann ur cridh s ann an cleachdadh:
Cìod rinn Maois a thaobh Pharo
S Mordecai thaobh Hamain
S mar bha chùis a thaobh Shaul
Agus Shamueil bheannaicht
S an gabh sibhs oirbh a ràdha
Gu 'r feàrr sibh na 'd siud?

VIII.

Bha aig Maois agus Pharo
Sìth us samhchair ri chéile
Gus an d' thainig an gràs air
Dhuisg an aird ann an eud e
S threig e daorsa na h-Eiphit
Gun e fein chur fo bhruid;
S 'n uair a ghairmeadh o'n aird e
Mar cheannard an treud sin
Bha le Dia fo bhruid Pharo
Fo chruaidh chàs agus deuchainn
S e ga 'n cumail na 'n tràillibh
Ann an clàbar na créithich
S a h-aon diubh cha b' àill leis
Dhol do 'n fhàsach chum aodhraidh
Gu 'n bhual Dia leis a phlàigh e
Riamh cha b' àill leis dhiubh sgur.

[TD 134]

IX.

Ach gabh mo leithsgeul car uair
Tha smuain tighinn fanear dhomh
Mu thimchioll nì bhruadair mi
Uaireigin aithris;
S chuid nach d' thainig dheth bhrìgh
Tha e sior thighinn gu teach;
Oir buinidh i dìreach
Do 'n nì 'tha fanear dhuinn
Mu thimchioll lagh righeachd
S tha mhènachadh farasd
S cha bhi e neo-fheumail
Ma dh' éisdear le air' e
S e sin an nì a's aobhar
Gu 'n d' roghnaich mi thabhairt
Gu d' inntinn 'san uair seo
S thoir cluas dha le beachd.

X.

Or leam gu 'n do tharladh
Dhomh là sin bhi 'g eisdeachd
Comhradh Mhaois agus Pharo
S reusan laidir le chéil ac'
Labhair Pharo gu gleusda
S or leis féin gu ro ghlic:
"Tha na miorbhuil dhomh 'g innse
"Gu bheil Tì ann sna neamhan
"Tha riaghladh an t-saoghail
"S thug do Israel deagh-ghean

[TD 135]

"S chum nach tuit mi s a phlaigh seo

“Deanadh iàdsan dha aodhradh
“Ann san tìr mar is àill leo
“Ach do ’n fhàsach cha téid iad
“Chum ’s nach caill mi le ’n triall uam
“M’ àrd riaghladh ’s mo mheas.”

XI.

S labhair Maois ann an ciùineas
Briathraibh druidhteach neo-ascaoin:
“Tha lagh Dhia aig an t-sluagh seo
“Dh’ fhàg do d’ shluaghs’ iad neo-thaitneach
“S cha do dhùblaich thu ’n cruaidh-chas
“Gus ’n do ghluais iad r’a ghuth;
“Thaobh ’s gu ’n ghluais s ann do ’n fhàsach
“Dh’ fheumas iad-san dol thairis
“Agus iobradh ann dhà-san,—
“Ni tha graineil ’n ur sealladhs’
“S cha do chord e ri d’ chàileachd
“Gu ’n robh ’n gnath seo fanear dhoibh,
“Ni a dh’ uabharaich t’ àrdan
“Gus an cràdh le geur an-ìochd
“Ach gu truagh dhuit cha ’n fhàgar
“Uiread s càilean dheth ’n dus.”

XII.

Ach na dheigh sin thu’irt Pharo:—
“Tha na plàighean ga m’ theannadh
“Tha mo choguis ga m’ fhàsgadh
“Fhad s tha ’m bàs na mo shealladh

[TD 136]

“Chionn bhi cogadh ri Dia
“Us ribhs’ fhianuisean glic;
“Tha Dia ceart agus fìreant
“S mise ’s m’ ìochdarain aingidh
“S deanadh iàdsan dha aodhradh
“Ged s ann dìreach da m’ ann-toil,
“S mar a dhiarr sibh do ’n fhàsach
“Chuid tha làidir dhibh rachadh
“Agus fagaibh bhur treudan
“Chum nach téid sibh ro fhada
“Ach gu ’m pill sibh do m’ iunnsaidh
“Le umhlachd bhur cuirp.”

XIII.

Soisg: Fhreagair Maoise gu rianail
Le briathraibh a bhilibh:
“Tha eagal ro phiantach
“Roimh Dhia ort us giorrag
“S cha ’n eol dhut cò e
“Ged ’se chuir ort crith;
“S an seol thu sluagh Dhé
“Gun an ceum a chur dochair,

“Mu reachdanaibh neamhaidh
“S tu féin orr’ a’ d’ choigreach?
“O c’ àit bheil do chiall
“Nuair a dh’ iarradh tu nochdadh
“Gu’n gabhadh e dianamh
“S a ghiamh na do choguis
“No gu’n roinn’ e ghlòir àrduicht
“Ri gràineig do chnuimh.

[TD 137]

XIV.

“Nach d’ thug iad dhut umhlachd
“S gach cùis a bha laghail?
“S do d’ riaghailtibh dùthcha
“Cha mhò rinn iad coire
“Fhad s a bha iad fo d’ mhùiseig
“Ro bhruideil us t’-an-ìochd,
“Ach an Ti rinn an gairm-san
“Gu seilbh air a ghealladh
“S an to’irt gu naomh sheirbhis
“Gu tairbhe dha ’n anam
“S leis féin iad na ’n treudaibh
“Na ’m feudail s na ’n eallaich
“S fiù ladhar cha ’n fhàgar
“Aig Pharo na ’shealladh
“S bidh cuimhne gu sior
“Air a ghnìomhs’ aig an sliochd

XV.

“S bheir mi comhairle ’mhàin ort
“An tràths an àm dealaich
“Oir cha ’n fhaic thu gu bràch mi
“Na d’ lathair air talamh:
“Nach cuir do chuid tàmailt
“Ort ardan na driop
“S na brosnuich ar Dia-ne
“Le d’ dhiorras na ’s faide
“Foghnaidh sealladh a shul
“Gus do smuidreadh s cur às duit

[TD 138]

“S bidh glòir aige dhiotsa
“Gu siorruidh le d’ chasgairt
“S mu ’n leag e a làmh ort
“Gun dàil bi air t’ fhaicill
“Mu ’n greas do ghlòir mhiann thu
“Le dian ruith gu d’ sgrios.”

XVI.

Ach Pharo gur truagh dha
Chuir suarach am bagradh
Bha ’chridhe air a chruadhachadh

S uamharr ro atmhòr,
Us bheartaich e 'charbad
Gu falbh le mòr dhriop;
Us bheartaich e 'charbad
Le armailt s le 'mharc-shluagh
S e'n dùil air dha falbh
Gu 'n robh fhearg cho do-chaisgte
Gu 'n bhrùchd air an fhairge
Chuir farbhas air eachraidh,
S e féin fodh mòr bhallachrith
Gun tearmunn gun fhasgadh
Nuair thaom an sruth dearg orr
Ga 'n tearbadh gu sgrios.

XVII.

Cuibh: Cha b' ionnan linn Pharo
S an là 's a bheil sinn' ann
S e bha 'nn paganaich ghràineil
S an là sin s droch cinnich

[TD 139]

Nach robh géilleadh do Dhia,
Na 'n sluagh fiadhaich gun tuigs';
Ach sinn tha 'n ar Criosduidhean
Riaghailteach socrach
S a tha géilleadh do Dhia
S a tha rianail neo-lochdach
Ged tha sinn gu lathail
Tre fhàilligeadh peacaidh
A' briseadh air àithntibh
Tha ghràs-san làn atruais
S tha thròcair cho mòr
Us nach deoin leis ar sgrios

XVIII.

Soisg: S truagh an dochas do dhaoine
N cuid smaointinibh meallaidh
Fo bhrionnalaibh faoine
'N droch aoin tha ga 'n dalladh
To'irt geallaidh air Dia dhoibh
Ged dhianamh iad lochd;
Tha bhur creideamh-sa ghnàth
Na 'phrop làidir ri 'r peacaibh
S cumail Chrìosda, gu dàna
Ri càch mar chultaice
Do oibridh an t-Sàtain
O nach b' àill leibh an casg dhiubh
Ann an aghaidh crìch' àraidh
Saor-ghrais gu cur às doibh
Cinn-iùil dhall nan dall aingidh
Laimh air laimh theid do 'n t-slochd.

[TD 140]

XIX.

Cuibh: Ciamar s doill sinn gun léirsinn
Gus ar treud chur air seachran
N déigh na chosd sinn ri Beurla
Eabhra Gréigis us Laidionn
Agus feallsanaich fheumail
Chum na dreuchd seo fa leth
N cathair Mhaois o'n a fhuair sinn
Buinidh do'n t-sluagh bhi ga 'r n-éisdeachd
S gach ni orra dhiarras sinn
A dhianamh d'a réir sin;
S bheir sinn ràbhadh do'n aingidh
Chum s gu 'm pill e bho euceart,
Cha bhi fhuil air ar cinn-ne
Mar a pill e na dhéigh sin;
Leinn is suarach co dh' fhaodas
Oirnn gu faoin bhi to'irt breth.

XX.

Soisg: Tha bhur foghlum gun stà
Mur 'eil gràs na 'cho chuideachd;
S mur do ghairmeadh o'n aird sibh
Ciamar tharlas gu 'n tuig sibh
Crioch ur dreuchd a chum slàinte
Ri sìol Abrahàim a cho-chur?
S e bhur teistias s cha bhreug e
Gur luchd reubainn us gadachd
Tha le tàir air àithn' Chrìosda
Ga 'cur sìos fo bhur casaibh

[TD 141]

'To'irt na nithe tha naomha
Gu ro shaor do na madraidh
Tha le 'n gluasad to'irt fianuis
Air an-diadhachd an cleachdaibh,
Breugaibh s mionnan ro-ghràineil
Bristeadh Sàbaid us misg:

XXI.

Cathair Mhaois dhuibh cha 'n eòl i
S cathair Phoil dhuibh cha 'n aithne
S ciamar dhéisdeas an slogh ribh
Airson lòin tho'irt dha 'n anam
S nach 'eil briathraibh an eolais
Ann bhur beoil no 'n 'ur beachd?
N trusgan clöütach* neochuannta
Le pairt nuadh agus sean dheth
A ta sibhse ri fuaigheal
Mu na truaigh tha fo 'r mealladh
Tha ro ghràineil do 'n t-sluagh sin
Fhuair an snuadh air a ghlanadh
Ann am fuil an Ard-bhuachail

Thug mar luach i g'an ceannach
Oir 's i 'fhìreantachd luachmhor
An trusgan luachmhor s am brat.

XXII.

Shreap sibh suas o chrìch fheolmhoir
Gus 'ur sògh dhuibh a chosnadh,

* clobhtach.

[TD 142]

Ach air dorus na crò seo
Do réir orduigh an t-soisgeil
Riamh cha d' thainig a h-aon dibh
Réir na firinn' a steach;
Cha 'n e mhàin gur luchd reubainn
Air an treud sibh gu h-ullamh
Ach air Criosd mar an ceudna
Shaor o léir-sgrios le fhuil iad
Le bhi 'g ìocadh do Chésar
Dlighe Dhé s a mhór urram;
S cha lagh siobhalt no ordail
Ach lagh foirneartach buileach
Dha 'n do shleuchd sibh le cordadh
Ri Criosd fhògradh o theach.

XXIII.

Cuibh: S ann le laghaibh na rìgheachd
Le daighneachadh barrant
Chaidh an eaglais dà rìreadh
Dheanamh cinnteach us daingean
Trid an gairmear gu reusant
Eaglais stéidhichte dhi
S ciod a chòir a tha réisd air
Mar a géill i bhi tagradh
Aon sochair do 'n ghné sin
Tha 'n lagh stéidhicht toir seachad
S e bu chòir dhi grad thréigsinn
S gun bhi streup ris na 's faide
Gu bhi dusgadh troimh chéile
'G iarraidh leum us tighinn tarsuinn

[TD 143]

Air an Uachdaran Shiobhalt
Le strì nach eil ceart.

XXIV.

Soisg: A réir lagh a cho-chordaidh
S e ar còir-ne bhi tagradh
Ar sochairean feolmhor
Dha deoin bharr na staide

Chionn nach d' dhiult sinn dhi umhlachd
Anns gach cùis a bha ceart;
S ann do aoghairibh dìleas
Air taobh Chrìosd agus 'onair
A gheall an lagh sìobhalt
Sochair thimeil a thobhairt
Réir na riaghailt a dh' fhàg e
Ann an làmh a luchd oifig
Gu bhi riaghladh a rìgheachd,
Nach 'eil do 'n t-saoghal le cothrom,
Na 'creideamh s na 'h-aoradh
Na 'foghlum s na 'smachd.

XXV.

Buinidh dhuinn air an aobhar-s
Fuireach dh' fheuchainn cìod thachras
Ach am faic sinn an éisdear
Ris na reusain a th' againn
Mar rinn Dàrius uasal
Nuair a fhuair e leis fios
Ach an rannsaich s an leugh iad
Le geur-chuis an eachdraidh

[TD 144]

Tha mu thimchioll tigh Dhé seo
Dh' fheuch an léir dhoibh a reachdan,
Ach am faic iad le 'n sùilibh
Na rùintinnibh naisgte
Fo 'n d' thainig iad dhùinne,
S mas e'n rùn-san tigh'nn trasd air
Fagaidh sinn' aca treigsinn
O's iad féin uainn a bhrìst.

XXVI.

Cuibh: Nach reusant' an nì
Nuair tha stìpean us mäsna
Le eaglais us glìb
Gu saor ga 'n to'irt seachad
Le uachdarain sgìre
Dha iochdarain bhoichd
Gu 'm biodh còir aige reisd
S gu feudadh e thagradh
An nì bu leis féin
'Tho'irt gu réidh dha co 'm b' àill leis
A dh' aon neach bha beusach
S fhuair deagh ghean na shealladh
Ma rannsaich a chléir e
S nach léir dhoibh ann mearachd,
'Bhi deanamh an nì so
Cha saoil mi gur loichd.

XXVII.

Soisg: Leis an lagh seo tha 'n sluagh sin

Call buannachd an anam

[TD 145]

Leis na h-aoghair' gun bhuaidh sin
Chur gu truagh orr' a dhaindeoin
S iad gun iùl mu 'n athghinmhuinn
Chum an teanachd-sa o'n t-slochd;
Rinn an lagh seo lamh-làidir
Bha ro ghràineil ro lochdach
Air a chrìch bh' air an stìpein
S air a ghlib mar ni coisrigt
'Tho'irt mar shochairean tìmeil
Airson bìdh us lòin corparr'
Do luchd ionaltraidh chaorach
S treud Chrìosda fo 'n t-soisgeil
Bha 'n an aoghairean grasmhor
Thug an gràdh dha s an toil.

XXVIII.

Cuibh.: Nach eil sinne gu cinnteach
Na 'r n-aoghairean soisgeil
Cumail teagaisg a Bhìbill
Réir firinn an Fhocail
Ris an t-sluagh a nì 'n dìchioll
Gu bhì striochdadh dha lagh?
Ni sinn searmon air Chrìosda
Thug an iobairt na 'r n-àite
S tha ar n-earbsa na 'shìth-san
Chum ar saoradh a thainig
Ged is éiginn dhuinn striochdadh
Do lagh dhaoibh an tràth-sa
Bheir sinn durachd ar crìdh' dha
Oir s e'n aon nì is àill leis

[TD 146]

Ged nach 'eil sinn cho bòsdail
Ruibhs' an nòisein gun bhlàdh

XXIX.

Soisg.: Na gabh ort a dhànachd
A radhtainn gur Chrìosduidh
Thu féin fhad s nach àill leat
Gu bràch dha bhì striochdta
S tu 'saltairt cho tàireil
Air àithn' 's air a lagh
S e fhreagras mar ainm ort
S gu dearbha s tu dhleasas
César an talmhaidh
Oir aithnichear air t' oibrìdh
Gun chord thu ri César
Gu réidh mar d' cheann eaglais
Do reachd tha thu géilleadh

Oir 's e do chusbaire eagail
Leis a chrùn thoirt bharr Chrìosd
O bhi riaghladh na 'thigh

XXX.

Bha Crìosd agus César
Le chéil ort cur impidh
Ach cò dhiù dha 'n géilleadh
Tu réisd gu to'irt umhlachd
S gu 'm faicte gu soirbh
Cò d' am b' sheirbhiseach thu;
Gheall César dhut moran
Do ghlòir us do thaitneas

[TD 147]

S do shochairan feolmhor
Ro shoghmhor am pailteas
Gu sàsachadh ciocras
Do mhiannannaibh peacach
S na 's leòir dhut gus t' iarrtus
Dhiobhluidh 'ghnàth altrom
S dha 's seirbhiseach thù
Oir 's leis t' umhlachd gu tūr.

PAIRT II.

I.

Soisg.: A MHODERAT géill
Agus éisd le ro aire
N uair lean thu ri César
S a thréig thu math t' anam
S a thilg thu 'n crann ceusaidh
Gun spéis far do mhuin:
S truagh an daingneach s an dìdean
Dhut sìth air ghrunnd meallaidh
Théid do mhans' us do stìpein
Do ghlìb uat a sgaradh
S ciod a nì iad do dh' fheum dhut
Fodh threun-ghlaodh nan ard aingeal
Ga do ghairm a chum Dhé
Roimh 'n teich neamh agus talamh
C' àit an teich thu-sa t' eudainn
N uair a bheucas a ghuth?

[TD 148]

II.

Cuibh.: Cha 'n nàir' leinn ar n-ainm
N uair a ghairmear e aidmheil
S e siochaint neo-fheargach
Gu dearbh a nì b' ait leinn
An càirdeas s an daimh

Ris gach creutair fa leth,
Ged nach faod sinn bhi réidh
Ri luchd eigheach nan creach oirnn
Tha seirm gach an-aoibhinn
S fuil ar treud air ar claigionn
S a' cur sluaigh troimh a chéile
Le 'n geur-fhocalaibh sgaiteach
S ga 'm fagail gun fheum gus
An reusain a chleachdadh
Cumail ifrinn us léir-sgrios
Ri 'n eudainn cho teth.

III.

Soisg.: Bha 'n diadhachd na 'gràin
Do 'n chàil nadarr' o'n toiseach
Bha mì-run aig Cain
Do Abel neo-lochdach
Tre 'n chuir e gu bàs e
Le namhadas uilc;
Bha fuath aig Ismael
Mac Hagar air Isaac
S bha fuath aig Esau
Air Iacob am firean
S bha fuath aig Rìgh Saul

[TD 149]

Air Daibhidh ro naomha
S bha fuath aig Rìgh Ahab
Do ghnàth air Elias
Do Mhicaiah am fàidh
Dh' innis dha mar dha thuit.

IV.

Cuibh.: Cha 'n 'eil sinne le gràin
A to'irt tàire do Chrìosduidh
Tha gluasad gu sàmhach
An gràdh s r(u)inn an siochaint
Tha 'n giùlan gu stòlda
Gun chomhstri gun dragh;
S cha 'n 'eil sinn a dioladh
Le mì-run no farmad
Luchd teagaisg na fìrinn
Na 'disleachd do anma
S cha mhò rinn sinn dimeas
Air na fìrein a dh' fhalbh uainn
Ged is bràithrean sinn dhuibhse
S ann tha sibh g' ar geur leanamhuinn
A to'irt tàir agus spìd dhuinn
Mar dhaoine gun seadh.

V.

Soisg.: Tha sibh saltairt le dimeas
Air na fìreantaibh sona

Chuir an corpaibh mar aolach
Fo na craobhan gu toileach

[TD 150]

O'm bheil sibhse ri faotuinn
Bhur fìon saor us 'ur mìl
O'm bheil sibhse ri faotuinn
Ur fìon saor us ur n-oladh,
Dream a rinn iad fhéin iobradh
Air sgàth fìrinn sa h-onair,
Iobairt chùbhraidh deagh-fhàile
Dhe 'n ghabh Pàrras deagh bholladh
S a shìl oirbhse gu grasmhor
Ged nach d' phàigh sibh a toradh,
S ciamar dhéireas gu bràth dhuibh
Nuair mhì-ghnathaich sibh sin?

VI.

Is ann an achadh am fianuis
Far an do shleuchd iad d'a onair
Chuir e plannd an reachd riaghlaidh
S'n e nach iarr e dheth toradh?
S ge do dh' iarradh cha b' iognadh
Ni cho daor dha ri 'm fuil
S ciod an toradh a dh' fheumas
Sibh a réisd dha th'oirt seachad
Toradh umhlachd do 'n riaghailt
Réir a bhriathraibh s ur n-aidmheil
Réir an d' thug sibh gu sòlaimt'
Bhur boidean gu taisbeant
Ann san àm anns na phòsadh
Ris an t-slògh sibh mar pharsoin
Gabhail curaime dheth anama
Gun bhi sealg air an cuid.

[TD 151]

VII.

Nach cual an luchd éisneachd
Nuair bha chléir ga do cheangal
Sàr mhionnan do bhéil
'M fianuis Dhé agus aingeal
S gur e cùirtibh tigh Dhia
Bu riaghailtibh dhuts?
S gur e'n earailean comhnard
An seoladh s an smachdsan
A ghabhadh tu 'n comhnuidh
Reir ordugh an Fhacail
S nach b'e sochairean feolmhor
Na tòir air lòn corparr'
A bh' agad mar chrìch
Tigh'nn fo chuing seo an t-Soisgeil
Ach rùintean a b' àirde

Do ghnàth chur gu buil.

VIII.

Na ruintean fo 'n d' thàinig thu
Ghnàth chur an cleachdadh
Gloir Dhé air a h-ardachadh
'N tearnadh nam peacach
S a shochairéan slàinte
Tre ghràs riu cho-chur,
S gu 'm biodh a chrìoch àraid
A ghnàth na do bheachd-sa
A dh' aindeoin gach tàire
Cruaidh chàis agus maslaidh

[TD 152]

A thachradh dhut fhaotainn
O'n t-saoghal na 'aobhar
S gun dìonadh tu thaobh-san
Gun chlaonadh gu euceart,
S ma dhion 's léir do Dhia
Is e bhéir dìoladh san uchd.

IX.

Cuibh.: Bhoidich sinne gu dearbha
Mar sheann fhoirm oir b'e 'n cleachdadh
Bh' aig Eaglais na h-Albainn
O'n aimsir chaidh seachad
S bha ar coguis an sìth ruinn
Nuair dh' aontaich sinn ris;
Bha ar coguis an sìth ruinn
Oir às aonais cha tachradh
Gu 'm biodh comas na saorsa
Chum na h-aoghaireachd againn
Gu bhi frithealadh fìrinn
Suipeir Chrìosd agus baisteadh
Do 'n an t-sluagh bha fo dhìteadh
Chum an saoradh o 'm peacaidh'
S gun am fagail às eugmhais
Mar tha ceudan na 'r measg-s.

X.

Dh' àithn' an Slanuigheur ciùin dhuinn
Le fìor chùram a shoisgeil
Chur an céill le fìor dhùrachd
Do gach dùil s dhoibh a nochdadh

[TD 153]

Gu 'n robh thròcair-san saor
Do gach aon ghabhadh ris
S thug e shuipeir gu saor dhuinn
Aran naomh us fìon coisrigt,
Samhl' a chuirp a chaidh ìobradh

S fhuil phrìseil a naisg e
'G radhtinn:—"òlaibh gu léir dhi
S cumaidh 'n fheusd seo gu m' theachd-sa
'Chur mo bhàis ann bhur cuimhne
'S mar gheall-daingnich air m' fheartaibh,"
S an toir sibhs oirnn' an àithn seo
Chur le tàire 'n neo-mheas?

XI.

S tha mi feorach an trasa,
Co do n' h-àithn-tean seo sheasas
'N i ur n-àithn-sa na 'àithn-san
Dhuinn a's sabhailt a fhreagairt
Chum gu sleuchd sinn le géill dhi
Le fìor spéis us mor mheas?
Their Crìosd ruinn: seo deanaibh
Mar chuimhneachan ormsa
Ach their sibhse: na deanaibh
M' an tig fhearg ann na lorg oirbh;
Their Crìosd: òlaibh gach aon dheth
Ach their sibhse: na òlaibh
Mu 'n tig breitheanas dìtidh
Eadar sibh agus trocair;
Ach mur ith sinn 's mur òl sinn
Cha bhi 'bheo-san 'n ar bith.

[TD 154]

XII.

Soisg: S ann d' a dheiscioblaibh gràdhach
Thug e 'n àithn sin mar ordugh
Bha dha fhéin na'n luchd-leanmhuinn
Tre 'n ath-ghinmhuinn thug beo iad
S a dh' fhuiling mor thaire
Na 'chàs-san gu fuil;
Sin an dream rinn e dhearbhadh
Mar fhior airgiod ro ghlé-ghlan,
Dream a dh' fhuathaich an saoghal
Chionn bhi 'g innse mu euceirt
S a bha coimhid gach orduigh
Mar a sheol e le bheul iad
S nach robh riamh air an seoladh
Reir òrduighean Chésair,
Ach sna cùisibh bha sìobhalt
S a chis iocadh gun sgrub.

XIII.

Cha b' e sólasan faoine
No glòir bhaoth an ni dh' iarr iad;
Bha geur leanmhuinn o'n t-saoghal
Ach sìth Chrìosda ri Dia ac';
Cha b' ann do 'n t-saoghal-s a bha iad
Ged bha 'n tàmh ann ré seal:
Chuir iad suarach a shaibhreas

S a ghreadhnachas gòrach
Deanamh roghainn do gheimhlibh
Fo ainneart luchd fòirneart;

[TD 155]

'N craicinn ghabhar us chaorach
'Dol air faontradh s air fògradh;
Sin an dream do 'n d' àithn Criosda
Ithibh saor agus òlaibh
S cha 'n ann dhuibh-s tha 'n ur naimhdibh
S á luchd na h-aingeachd ur tlachd.

XIV.

Tha e soilleir nach b' fhiach leibh
Aoradh Dhia bhi 'n ur teaghlaich
S e gach comunn an-diadhaidh
B' fheàrr leibh riamh no luchd-aodhraidh;
S tha luchd leanmhuinn an t-Slànaigheir
Leibh na 'n gràin s n' am mì-mhais;
Ruibh ged thachradh fear-ùrnuih
Bidh ur gnùis mar ghnùis Chàin
N uair a thuit e cho grùgach
O 'n droch rùn bh' aige dh' Abel
S ma thig misgeir 'n ur còmhdhail
Nì sibh sòlas le fàilt ris
S tha e soilleir o 'n dòigh sin
Nach 'eil còir aig ur làmhan
A bhi glacadh nan seulaibh
Dha phobull féin thug e naisgt.

XV.

Cuibh.: Bheil do bhairil cho truagh dhinn
S nach buadhaich oirnn facal
Dheth na bagraidhean cruaidh sin
Tha le fuaim us ard chaismeachd

[TD 156]

Air an cumail 'n ar clusaibh
Fad ar cuairte a bhos?
Cha 'n fheudar nach buadhaich
E uair eigin oirne
M' an crìochnaich ar cuairte
S dol do 'n uaigh fodh na fòidean
Bheir sinn umhlachd us luaidh dha
S ni sinn uail agus glòir ann
S e ar dùrachd gu h-uaigneach
Gu'm faigh sinn suaimhneas na 'throcair
S gun dean e drùdhadh fadheoidh oirnn
S gu'm faigh sinn sòlas us clos.

XVI.

Soisg.: Cha do dhruidh e air Sodom,

Sgrios mhor an t-seann saoghail
Agus Sodom a léir-sgrios
An Eiphit cha d' aom ris
S cha do dhruidh e ri Datan
Rìgh Pharo a sgrios,
S cha dhruidh air Rìgh Ahab
Ged bhàsaich na ceudan
A sgriosadh san fhàsach
S a bha na'n luchd euceirt
S a chrìoch chaidh air Ahab
Caiaphas cha ghéill ris,
Ard-shagart an àraidh
Dh' iarr an Slanuighear 'cheusadh
S a mhuinntir ro aingidh
An còbhoinn a chaidh ris.

[TD 157]

XVII.

Cuibh.: Nach do thìomaich a throcair
Gu mor ri Manaseh
Ge bu mhor bh' ann a còmhnuidh
Do dhò-bheart s do pheacadh
S do aingeachd ro chorr
Dheth 'n t-seorsa bu mhios:
Iodhal aoradh s gach druidheachd
S fuil naomh bhi ga 'dòrtadh
S nach robh shamhuil ri fhaotuinn
Ach striopach na Roimhe;
S cha 'n 'eil sinne ri druidheachd
Na do dh' iodhail 'to'irt glòire
S cha phàganaich sinn
Na saobh-chreidmhich ghòrach
Ged tha sibhse g' ar fàgail
Fo mhor thàire s beag meas.

XVIII.

Soisg: Sionnaich Shamsoin 's pòr shamhladh
Oirbhs' a dhream a tha feolmhor
S air Romanaich fheallsa
Tha lan gamhlais an comhnuidh
Do na caoirich fhuair trocair
S tha 'n tòir air am fuil;
Ged tha ur cinn an aimhréite
Thaobh a chreud tha n ur teangaidh
Tha ur n-earbaill an réite
Dlu ri chéile gu daingean;

[TD 158]

Thaobh 'ur mì-run do Chrìosda
S d' a chuid fianuisean beannuicht
Chuireadh leus leis an namhaid
Fo bhur tàrr air a cheangal

Gu cur smùid ris a Pharlamaid
Gu shluagh gràs mhor a mhurt.

XIX.

Tha na leusan fo 'r n-earbail
Teinnteach, garg loisgeach buileach,
Cha 'n e mhàin do 'n an arbhar
Ach ro mharbhtach us guineach
Do na creutairean truagh
Tha dol mu 'n cuairt leo gun sgur,
Meud an calldaich air cach
Cha to'ir càil dhaibh do shòlas
Cha dean uisg thig o'n airde
Gnè do stà dhoibh no comhnadh
Tho'irt dhoibh cobhair no samhchair
S ann tha 'n cràdh aca fodhpa
S truagh an duais bhios gu bràch dhoibh
Thaobh na ceàird ris na chord iad
Nuair 'se losgadh us léireadh
Le 'n teine féin dhoibh is bun.

XX.

Cuibh: S nì aimideach dana
Tha 'n trasa n' ur barail
Le bhi strì ris a Pharlamaid
Laidir le ceannairc:

[TD 159]

S e bu chòra dhuibh striochdadh
Le siochaint us clos:
S e fantuinn mar tha sibh
Is feàrr dhuibh gun amhuil
Na bhi 'g iarraidh an àird orr'
'Dh' fheuch an tàir sibh ard-cheannas
S ma thionndas an rìgheachd
Air chinnt gus 'ur sgaradh
Bidh sibh an cunnart ur cinn deth
Mur crìochnaich a charraid
S leo 's éiginn dhuinn aomadh
Air ghaol bhi aig fois.

XXI.

An leabhar aidmheil ur creud
S am bheil steidheadh ur creideimh
Tha e soilleir r' a leughadh
Gur ceum e tha ceadacht
Do 'n uachdaran shìobhalt
Nuair chìtear leis ceart
Air eaglais a ghairm
Nuair tha doirbheas ri cheartach
S gach nì tha 'n eas-ordugh
Chur dòigheil na 'n altaibh
S their sibhse nach còir dha

Reir ordugh an reachd seo
Ur riaghladh s ur seoladh
S ur treorach o sheachran
S nach àill leibh dha lùbadh
Le umhlachd dh'a smachd.

[TD 160]

XXII.

Soisg: Nuair chaidh Breatunn gu léir
Alba Eire us Sasunn
An aonachd ri chéile
Thaobh creud agus aidmheil
Air coithional sòlaimt'
S fo bhóidean gu druidt:
Cha robh rìgh s cha robh prionnsa
No diùca no morair
An-diadhaidh fo 'n chrùn
Gu bhi 'n cùirt no bhi 'n onair
No riaghladh am Parlamaid
Ard no cùirt seisein
S ann do aingeachd a mhàin
Bha iad na 'n cuis eagail
S iad gu léir na 'n luchd riaghlaidh
Do 'n diadhachd mar phruip.

XXIII.

Soisg: Bha'n aidmheil seo steighicht
Le seula na staide
S lagh rìgheachd s reachd cléire
An co-réite gu smachdail,
N aghaidh mhearachdan baoth
Mì-naomhachd saobh-bheachd:
S bha glòir an ard riaghlaidh
Aig Criosda na 'eaglais
An laimh a luchd-dreuchd
A réir briathraibh an sgriobtuir
S bu rìgheachd bha saor i

[TD 161]

Araon s air neo-chomraich
An uachdarain shaoghalt
Thaobh nì bha na chomas
Gu a reachdan a chaocladh
No a shaors' 'thoirt fo smachd.

XXIV.

S mur do lèagh sibh e chuala
Sibh fhuaim o chionn fada
Mar chaidh an reachd uasal seo
Thruaillleadh s a shaltairt,
Le tàire nan uaibhreach
Gu suarach e chuir:

Na rìghrean, droch mhuinntir
Mhì-runach ro as-caoin,
'Chuir mionnan an crùnaidh
Gu brùideil fo 'n casaibh
S a' dòrtadh fuil phriseil
Nam firean s g' an casgairt
G' an iobradh do 'n ardan
Leis nach b' àill bhi fo smachd
Aig an lagh sin fo 'cheannsal
N do gheall iad bhi tur.

XXV.

Ach seirbhisich Chriosda
Bha dileas dha 'n comhnuidh
Thug fianuis gu dìreach
Le 'm fìor fhuil a dhortadh

[TD 162]

An aghaidh gach fìrneirt
Baoth ghloir s gach droch guin:
Rinn iad aithnìcht do 'n t-saoghal
Nach faoineis no mealladh
Bu phrionnsabal crìdh' dhoibh
Ach fìrinn gun mhearachd
Tre chreidimh air cinnteachd
Gach nì iad a labhair
Rinn iad iad féin iobradh
Gun strìochdadh do ainneart
S geall daingnich gloir-shìorruidh
O Dhia ac nach sgair

XXVI.

Ach sibhs' tha 'n staid chianail
Nach deach riamh tre 'n ath-ghinmhuinn
S ann tha glòir nithe sìorruidh
Fad o fhianuis ur n-anma
Dh' fhàg gun eagal roimh fheirg sibh
A tha seirm ruibh gu tric;
Air chor s ged dhianta dhuibh iomhaigh
Le ard riaghladh na h-Alba
Ne nach sleuchdadh sibh sìos dhi
Eagal Dia ga bhur damanadh,
Sibh gu sleuchdadh gu réidh dhi
Airson saimh us glòir thalmhaidh
Nì lean dlu ri bhur n-àirnibh
A dh' fhàg slàint dhuibh neo-tharbhach
Dh' fhàg 'n ur naimhdibh do 'n Uan sibh
'Toirt fuath d' a shluagh le an-ìochd.

[TD 163]

XXVII.

Cuibh.: Cìod nì sibh mas fìrinn

Gur nì théid bhur sgaradh
O bhur mans' agus stipein
S o bhur glìb bidh sibh falamh
Cò bheir lòn dhuibh us aodach
Do bhur mnaoibh s do 'r cloinn bhig?
Moran ruamhair a dheanamh
E riamh cha do chleachd sibh,
S dol a dh' fhalbh leis a chliabhan
Cha'n fhiach leibh a bhaig' reachd
Thaobh s gun caill sibh bhur dreuchd
Bidh ur beul air a ghlasadh
Chor s nach fhaigh sibh gu 'r n-éisdeachd
Ach creutairean lapach,
Tha gun eolas gun fhoghlum
S air bheag reusan us tuigs?

XXVIII.

Soisg: Ma tharlas an nì seo
Bidh ar saorsa na's farsuing
Gu teagasg s gu sgaoileadh
Na fìrinn feadh pheacach
S gu foillseach 'n run diomhair
Da 'r tràids oirnn bha druidt;
Se ar dòchas an uair sin
Gu 'm buadhaich an soisgeul
S gun iompaich an sluagh leis
Le ath-nuadhachadh coitchionn,

[TD 164]

S nuair gheobh iad an sùilean
Bha dùint air am fosgladh
S a chì iad mar stiùir sibh
An tùs iad gu'n dosguinn.
Théid sibhs' leo chur suarach
Mar thruaghain gun tìlus.

XXIX.

S nuair theid soisgeul na réite
Chuir an ceill aig 'ur dorsaibh
Bidh sibhse fo dheuchainn
S ga 'r léireadh le bochdainn
A faicinn bhur treudan
Ga 'r tréigsinn gu tur;
A faicinn bhur treudan
Ga 'r treigsinn gu coitchionn
S a teicheadh na'n ceudan
Gun spéis na gun toirt dhibh
S gun neach a bheir geill duibh
No dhéisdeas ri 'r focal
S ge cruaidh libh an sgeul sin
Dhuibh 's eiginn bhi tosdach
Mar mhadaidh na h-Eiphit
Gu léir fo ghlas ghuib.

XXX.

Cuibh: Tha sinn diùmach d' ur gòraich
Airson noisein us faoineis
Bhi dusgadh droch comhstri

[TD 165]

Measg moran do dhaoineibh
Dhùisgeas càirdean gu naimhdeas
Mar téid a cheannsal gu grad;
S mor a misde le 'r n-aimhreit
Gu 'n caill sibh bhur n-aran
S mor an ciont air ur laimh-se
Ma dh' éireas geimhlibh us falachd
Cha 'n e mhain ur cuid féin dheth
Ach na ceudan a bharrachd
Dh' fhaodas fulang 'n ur n-aobhar
S gun a reusan ach ceannairc
N aghaidh riaghladh na righeachd
S gun bhi striochdte dha 'reachd.

XXXI.

Soisg: Tha sibh diomach do Mhaois
Nach do chlaon le lagh Pharo
S do na fianuisean ciatach
A bh' aig Dia ann am Bàbilon
Shaltair àithn Nebchadnesair
S nach géilleadh d' a lagh;
Tha sibh diomach d' a réir sin
Dh' Eoin, Seumas us Peadair
A chuir suarach Rìgh Herod
S nach géilleadh d' a sheisein
Tha sibh diomach do Chrìosda
S do fhianuisean seasmhach
S do theistean a Bhìbill
S do fhìrinn an Sgrìobtuir

[TD 166]

S tha sibh diùmach do'n Dia sin
Thug ur ciall duibh s 'ur bladhadh.

XXXII.

Nach gràineil an ni dhuibh
'Tòirt a Bhìobuill do 'n chùbaid
Gu leughadh gu dìreach
Tre dhìmeas air Ughdair
S a' gairm air an Dia sin
Sibh riamh nach do chreid?
Ach b' fhearr dhuibh Achd Parlamaid
S àithn' Cuirt an t-Seisein
A ghabhail gach Sàbaid
A ghnàth mar bhonn teagaisg

Do 'n t-sluagh tha ga 'r n-eisdeachd
S ag éigheach mu'n Scriobtur
Gur nì tha gun fheum e
S gun ghéill 'thoirt d'a theisteach
S do 'n t-sluagh chur an géill
Gur e César is treas

XXXIII.

Ach aoghairean aingidh
Nach cluinn sibh ar teisteach
S ma dh' éisdeas cha bhinn libh
A chluinntinn o'n Sgriobtur
Gu'm bheil sibh n ur naimhdibh
Làn gamhlais us uilc;
Fiadh bheathaichibh allta

[TD 167]

S builg mhall tha gun anail,
S neoil gun uisg sibh a dh' fhalbhas
Le garbh ghaoith na gaillinn
S garbh thonna na fairge
'Sgèith salchair an comhuidh
S fhad s a bhios sibh fo'n ainm seo
Cha sealbhaich sibh trocair
Sguabaidh 'n doinionn o Dhia sibh
Gu iochdar an t-sluic.

XXXIV.

Nuair dh' amhairceas Dia oirbh
Troimh 'n nial le sùil diùmaidh
N dean César ur dionadh
O'r piantan le dùlan
'Thòirt do 'n bhàs us do 'n leir-sgrios
Gu treun oirbh a thig?
Nuair bhuaileas e rìghrean
Mor greadhnach fo bhonnaibh
S gach uachdaran tìre
Ri strì ris g' am pronnadh
S gach àite nuair lionas
Le lionmhoireachd chorpaibh
Na muinntir an-diadhaidh
Nach strìochdadh d'a fhocal
Ciad bratach gun dìdean
S iad sìnte gun smid:

XXXV.

Ach fodh bhratach Iehobha
Bidh ceòl aig a bhannal

[TD 168]

A ghràdhaich gu mòr e
Tre thròcair dha 'n anam

Le trompadaibh luath ghaireach
'S fuaimniche guth;
S bidh aingle' na glòire
Làn sòlais gu toileach
Le 'n clàrsaichean òir
A' seinn oranaibh molaidh,
'Faicinn rìghachadh Chrìosda
S a dhionadh air Eaglais,
S a' saoghal fo 'riaghladh
S an Diabhul s na sheas leis
Ga 'n sparradh fo 'n t-slabhraidh
Gu teann s an toll-dubh.

XXXVI.

Tha soithiche làna
Nam plàighibh ri 'n tarruing,
Théid an taomadh o 'n airde
Le làmhaibh nan aingeal
A choilionadh ràbhadh
Na faisneachd o shean;
Gu 'n tiormaichear tràighe
S am fàgar gun bhraon innt
An abhainn Euphrates,
S an là sin bidh faomadh
Mhor rìghrean s feachd làidir
Gun àireamh do dhaoine,

[TD 169]

Gu raointibh Armagedon
Tàirngear na 'n sgaoth iad
S theid naimhdean an tràth sin
Theann fhàsgadh gu'n smior.

XXXVII.

Bidh Sàtan ag iarraidh
Ar criathradh mar chruithneachd
Se 'n rùn a bha riamh aig
Bhi fiachainn ar milleadh
S thig rìghre' na talmhainn
Le 'n armailt a chath,
Na spiorada neo-ghlan
Theid fodhpa mar losgainn
Gu 'n cruinneachadh comhladh
N ar còir le dian thogradh
S bidh féisd aig na h-eoin
Ann na 'm feolach s na 'n carcais
N uair bhuaileas Iehobha
Ga 'n leon s ga 'n casgairt
S bidh ar saorsainne mòr
Le sòlas lan ait.

XXXVIII.

'N sin tòisichidh impearachd

Chrìosda gu spioradail
S rìghichidh naoimhibh
R' a linn-san measg fhineachaibh,
Cinnich us Iudhaich

[TD 170]

'Toirt cliù dha le tlachd;
S gach teanga s gach sluagh
Fo fhuaim binn an t-soisgeil
S fodh ghràs na mor bhuaidh
Thug o 'n uamhas gu fois iad
Làn aoibhneis us suaimhneis
Fo bhuaidh a naomh fhocail,
'Toirt glòire do 'n Uan
A bhuadhaich s a dh' fhosgail
An leabhar s an cridhe
Dha fhìrinn a steach.

[TD 171]

SEBÒA.

IEREMIAH XII. 7-12.

I.

O Eaglais na h-Albainn!
Ma's ainm dhut Sebòa,
Cha mhearachd e' n aimsir
Geur-leanmhuin an lò s' ort
S tu breac air gach doigh ann
An còta s an cruth;
S tu breac air gach doigh ann
An còta 's am ballaibh
Le cuibheasaich fheòlmhor
Tha 'n dòigh ann san talamh
Us foirmeilich phròiseil
Gun bheo ann n'an anam
Us cealgairean mòra
Lan eolais gun aithne;
Do tharruing na h-eòin ort
Tha 'n tòrachd air t' fhuil.

II.

Air dhut bhi mar speuclair
Do gach eun bheir fanear thu

[TD 172]

Fodh chasaid s foir-éiginn
An eucoraich mhallaicht
A shalaich ort t' éideadh
S do sgèimh bho 'n leth muigh
A shalaich do sgèimh leis

A mheuchd ud chur mar riut
'N am buill ann san fhion-lios
Mar chrionaich gun abhull;
Cha 'n 'eil thu mar Ephraim
Oir s léir dhut tre shealladh
Na fuilteinean liath seo
Tha 'stiallach feadh t' earraidh,
S mòr t' fheum air glan léinidh
Ri' d' chreubhaig bhi drudt.

III.

S mor t' fheum air do léinidh
Ma d' chreubhaig bhi glan ort,
Oir b' àill leis an diabhl
Sgeig fhiacal s ball fanoid
A' dheanamh air t' iarmad
S do chriathradh 'n a ghuit,
Gun ghràs tha bho Dhia air
A shiol-chur 'n an anam
Nach dearbhar gun diachainn
Cò iad riut a leanas,
Fo anacothrom riaghlaidh
Nimh dhìomhair na h-ainiochd
Us diachainnean fiadhaich

[TD 173]

Bhìtheas pianntail do-labhairt
A rannsaicheas gear iad
Bho mhiairean gu bun.

IV.

Ma's e ort 's gu'n gairmear
An ianlaith tha fuileachdach
Feumaidh tu t' armachd
Mar dhearbhadh air t' fhulangas
S ceannard do shlaint anns
Gach càs a bhi mar riut;
S ged dh' éireadh do nàmhaid
Le ràs gu ro ghuineidich
'Chogadh le ghràisg riut
Mar sgràl dheth na cuileagan,
S t' armachd-s' o' n àirde
Bhìtheas tàbhachdach urramach
S leat-sa 'bhuidh làraich
S an càs cha bhi cunnart dhut,
Molaidh tu an gras bheir
An t-slainte sin dhut.

V.

Bidh Crìosd air do cheann
S thèid do naimhdean air iomain leat
Riut g e b'e dh' éireas
S an t-sréip cha bhi buinig dha;

Có thug air buaidh ann an

[TD 174]

Suasaid chaidh ris?
S an-aoibhinn gu bràch do
Mhòr àireamh nan ceannairceach
'Dh'éireas an àird riut
Gach là gus do theannachadh,
Naimhdean a ghlòir 'tha
Gach lò dhut ro-anshocrach,
S léir sgrios ro phiantach
Mar dian iad grad aithreachas
'S crìoch dhoibh gu iochdar
Slochd phiantan gun iochd.

VI.

B' òr fìorghlan thu 'cheud uair
O'n bheinn chaidh a tharruing,
Ach t' fhàileadh ro bhreun
Thug mi-sgéimh us droch smal ort,
Tre'm feumar gun dearmad
Do dhearbhadh gu tric;
Nuair théid thu san t-sùcan
'N teas dùmhail an teallaich
Air t' uachdar thig sgùm ort
Gach grùid ort bha falaicht,
S bidh t' uamhas ort druighreach
Nuair dhùisg e air d' fhaireach',
S fàth aoibhneis às ùr dhut
Na d' ghrund nach do dh' fhan e,
Ach dusgadh air t' uachdar
Gu d' dhruaib uat a sgath.

[TD 175]

VII.

Ta thus' air do chlaonadh
An cleamhnas ro-mhor ris
An t-saoghal féin-mhealltach
N geall air saibhreas s air mór-chuis,
G iarraidh samhchair neo-iomchuidh
Air bunchair gun taic,
Mar bha Lot air son chaorach
'Mhiannaich raontaichean Iordain,
Rinn a tharruing 's a shlaodadh
Gu co-chrìch ri Gomòrrah,
S ged nach d' lean e ri 'n aingidheachd
Rinn e cleamhnas ri Sodom,
Cleamhnas b' éiginn d'a thréigsinn
S grad leum thar a chomhnard
Bha 'n a ribe ro mhor dha
S tre throcair dol as.

VIII.

Amhghar Iòseiph air dì-chuimhn'
Leigeadh riamh gus a seo leat
Dh' easbhuidh ionnlaid us àraich
Bha thu 'n tràilleachd ro dhoilich,
Ann an cuibhrichean iaruin
S am fiaclan luchd-truid;
S an olc leat gu'n gearrte
Dhiot san àmhainn na cordaibh
Chuir cuing ort ro laidir
S nach tàireadh tu comhnadh

[TD 176]

Nan anamannan gràs mhor
'Bha sàraicht 'n an deoiridh
S gu 'm biodh Iubilee àghmhor
Us gairdeachas còmhladh
Agad féin s aig a phàirt sin
Trid an slaint tho'airt 'mach.

IX.

Ach ma theid thu do'n fhùirneis
Gus do stiùir chur air fògradh,
Bidh feum air do chrùsbal
'Bhi dùint agus còmhdaicht,
Mu'm falbh thu na d' smùid ann
An tùs dhut bhi ruith;
Faodaidh freasdalan dorcha
'Bhi doirbh leat s ro dhoilich
Faodaidh coigrich ro dhalma
Gaoth nam balg chur 'na doineann
Ach tre éibhleagan blàtha
Tionndaidh gràs i gu d' chothrom
Tha d' fhear riaghlaidh an gràdh dhut
S cha dean namhaid do dholaidh
Gus an glanar air falbh uat
Do shalachar s do sgioird.

X.

Ann san teine bho 'n gluaisear
A suas a chum glòir thu

[TD 177]

Cha 'n fheum thu do shuacan
S an uair sin a chòmhdach;
Theid an deo a tho'airt suas leat
Chum do shuaimhneis gu h-ait;
Is seud fìor-ghlan mar òr thu
'Bhitheas an comhnaidh a dealradh
Ann am fianuis Iehòbhaih
'S bhitheas ro òirdhearc na 'shealladh
'S théid an uair sin do fhàlluinn

Uat glan còmhladh a sgaradh,
'S théid do shuacan a chomhdach
Fodh 'n fhod ann san talamh
Gus an glanar fa dheòidh e
Gu ro ghlormhor gun smal.

XI.

Thachair dhuibh-se mar tharladh
Roimh àm an àirc ri linn Noaih
N uair a mhiannaich Mic Dhé dhoibh
Mar chéilidhean pòsda
Do nigheanan dhaoine
Gach aon diubh bean uchd;
An sliochd riu a fhuair iad
Dh' fhàs 'n am fuamhairean mòra
'Chuir an aithrichean suarach
N uair a fhuaradh leo fodhp' iad,
Gu 'n robh 'n tìr air a lionadh
D 'an trid-san le fòirneart,
Nì a tharruing sgrios mhìllte

[TD 178]

Air an t-saoghal glan-còmhladh
Ach am beagan a mhàin dhiubh
'Chaidh a thearnadh trid uisg.

XII.

Na cuibheasaich uaibh-se
Riamh cha d' fhuair litir-dhealaich
S an sliochd ead'raibh a fhuaradh
Dh' fhàs 'n am fuamhairean allaidh,
Oirbh tha 'g iarraidh an uachdar
Gus bhur bualadh fò 'n smachd;
S e sin 'patronage' bhruideil
S an 'intrusion' fhòir-éigneach,
Cha 'n e easbhuidh na Gàidhlig
No lànachd na Bèurla
Thug dhomh 'n ainm'chadh s a chànan-s'
Ach an càs bhì cur feum air,
Gu bhì dìteadh gach fòirneirt
S gach seorsa breith éiginn
A tha 'n aghaidh na firinn
Mar nì nach eil ceart.

XIII.

Tha na cuibheasaich thalmhaidh
Ga do leanmhuinn 's riut ceangailt
Ged is fìor gur feall-ainm dhi
Eaglais Alb' oir' a ghabhail;
Nuair 's luchd-àicheadh air Criosd iad

[TD 179]

Mar Ard-Riaghlair a feachd,
S ann is cosmhuil an dòigh-san
Ann na 'n comhradh 's na 'm barail
Ri cleamhnan Lot ann an Sòdom
Rinn le 'm beòil dheth ball-fanoid,
Us ri aingidh 'n t-seann-saoghail
Nach do dh'aontaich ri earail
S ri searmonan Nòaih
Air son tròcair do'n anam
Ach chuir cùl ris an àirce
S nach do thàir innte steach.

XIV.

Ciod a b' aobhar nach d' thainig
Sìol Adhaimh gu Noah
A dh' obair gu làidir
Le 'n làmhan gu 'chòmhnadh
Gu togail na h-àirce
Gus an teanadh o'n tuil?
Gu togail na h-àirce
Gu teanadh an anam
Bho'n leir-sgrios a thàinig
Air na dh' àitich an talamh,
Ach an t-ochdnar a mhàin dhiubh
'Chreid an là bha riu teannadh
S ghabh an dìdeann o'n bhàs sin
Air càch a thainig le cabhaig,
N uair a chuartaich na tuinn iad
Tigh'nn na 'm mill air am muin.

[TD 180]

XV.

S fìor gur deacair ri àireamh
Gach ceann fàth mu 'n d' eascòrd iad
Mur e nach do dh'fhàg e
Le tàire fiodh Ghòphair
S nach robh cumachd mar b'àill leo
Réir an ailghiois gu tur;
S gu 'n robh riomhachd us càileachd
Ro àrd luchd na mòrchuis
Cho uasal s nach b' fhiù leo
An tèrr bhi fodh 'n sroinibh,
S gu 'n salaicheadh i àilleachd
Us dealradh an comhdaich,
Oir b'e 'm feum-san do 'n àirce
Bhi 'n a Bàt' air son spòrs daibh
Bha ri bainnsean 's ri pòsaidh
Ith, òl us ri cluich.

XVI.

Oir bhruadair mi aon uair
Mi bhì mar ri Noah
S gu 'n d' thainig dream fhaoin dheth

Na daoine bha 'n Sòdom
A dh' fhanaid gu h-aotrom
Le 'm baoth-chainnt gun tuigs',
Ag radh ris a ghòraich
S a notion thoirt thairis,
E dh' fhaicinn na h-àirce
Gun dàil chum na mara

[TD 181]

S a deanamh 'na gàbairt
Gu bhi ghnàth aca tarrainn
An aolaich 's na h-otraich
S nach sòradh iad faradh
Gu todhar nam planntan
Thug an sannt orr' a chur.

XVII.

Gu 'n d' thainig dream àraid
'S thu'airt iàdsan gu'm b'ait leo
Nan deanadh e'n aird riu
S a lamh 'chur san aitreabh
A b'àill leo 'chur suas a'
Cur suarach na tuil,
S a' gealltuinn nach diobradh
A chaidh dha luach aisig
S e tharruing le marmor
S chlach àluinn am pailteas,
Gu'n caistealan àrda
Chur an aird an sar-mhaise,
S gur mòr bhiodh thoil-inntinn
Na shaoibhreas s na 'bheartas
Seach bhi'm bròn mu theachd sgrìob
Bha gun chinnt gun fhios c'uin'.

XVIII.

Cuid do cheann'chean Thìris
Bhi sìor chur air sparraidh
An àirc 'dheanamh dìreach
Dh'aon chrìch airson malairt,

[TD 182]

S gun e 'bhi cho brònach
'Na 'ònar na 'bun;
S gu'm faigheadh iad còmhlàn
Gu'n còmhnadh gun ghainne
Do shaoir us do ràmhachan
Sàr-mhath gu marachd,
S gu'm fàsadh iad greadhnach
'N co-bhoinn gu ro-ealamh
Le'n ceannach s reic spréidhe
S gach seud bu ro allail,
S a grad chur air snàmh

Chum an àill thoirt gu buil.

XIX.

Fhreagair Noah gu léir iad
Gu sèimh s gu sàr mhacant
A mhuinntir gun chéill!
Deanaibh éisdeachd ri m' fhacal,
Cha mhor bhur fàth bòsd
As bhur sòlas gun bhun,
S gun agam do m' theaghlach
Gu léir ach aon seachdain,
Gu teicheadh o'n léir sgrios
Sinn féin innt a ghlasadh,
S ar druideadh fo 'dèidin
O'n dìle tha teachd oirnn,
S tuil-dhorsaibh nan speuraibh
Gu léir tighinn mu'r claiginn
Us tibirt na doimhne
Os an cionn biodh sìor chur.

[TD 183]

XX.

S na creutairean truagha
'Chuir suarach an earail
Ghrad thaom orr' an t-uamhas
A nuas air an ceannaibh,
Ag iadhadh m'an cuairt doibh
S bu truagh a bha'n sgread;
Bha'n tuil tighinn fo'm buinn
S air an cinn a tighinn thairis
Ag iomairt le'n làmhan
S a' fagail na h-anail,
S a' streap ris an airce
S ràn bais aig gach anam
Fo sheirm nan tonn bàthte
S gun tearnadh ri 'thabhairt
'Dol sìos do'n t-slochd iochdrach
A's dian-loisgeach teas.

XXI.

'N uair dhuisc mi o m' bhruadair
S ann suas thug mi sealladh,
Bha'n talamh làn aobhachd
S gun dìl air ri 'amharc
'N uair dhealradh a ghrian air
Bu sgiamhach a chruth;
Bha Noah air iobradh
Na h-iobairt s fo 'beannachd
Bha 'inntinn làn faoilte
Fodh bhraon-bhogh a gheallaidh,

[TD 184]

Fo'n d' phlanndaich e fìon-lios
Gu riarachadh anam,
Dheth 'n d'òl e gu 'mhiann
Nì chuir nial air car tamuill,
S a lomnochd do rùisg e
Gu bùrt d'a mhac dubh.

XXII.

Ach thuig mi o 'n là sin
S am pàirt e 's mi dh' fhairich
An cleamhnas th' aig nàdur
A ghnàth ris an talamh,
S a chàirdeas ri pàirt
Dh' fhaodadh nàir air a chur;
Dh' aindeoin criaraidh gach amhghair
Tuil àmhuinn gach teallaich
Tre 'n téid iad 's an fhàsach
Gu 'n nàdur a ghlanadh,
Gu bheil fuighleach air fhàgail
An ait-eigin fallaicht,
Air anamanaibh gràs-mhor
S ri 'n càileachd nach dealaich
Gu 'm fàg iad fadheoidh e
An Iordan san t-sruth.

XXIII.

Air an aobhar seo réisd
O 's e féin am fear faire
N uair a shal'chear a threud-san
Nach feum iad an glanadh?

[TD 185]

S ged bheir e fàth bròin dhaibh
Tha theo-chridh' lan iochd,
S ged tha 'm freasdal seo gruamach
D' a shluagh s d' a luchd teagaisg
S e riaghladh-san shuas
Bheir mu 'n cuairt e mar fhreagras,
Do rùintibh a ghràidh
Tha ro ghràs-mhor d' a eaglais
Bheir troimh gach geur àmhghair
Gu sàbhailt am feasd i,-
Fiù fuiltean a cinn
Cha chaill è gun fhios.

XXIV.

Tha 'n Stàit air an là seo
'G iarraidh 'n aird ort mar cheannard
S tha 'n nì seo ga d' fhàsgadh
Ri t' àirnean 's cha 'n annas
Faicinn iuchraichean Chrìosda
Ga 'n spionadh o chrìos
Faicinn iuchraichean Chrìosda

Ga 'n spionadh le ceannairc,
S ag iarraidh bhi riaghladh
Oighreachd Dhia le ard cheannas;
Na biodh eagal no fiamh ort
Cum ri d' fhianuis gu daingean,
Gabh deagh mhisneach na d' Shlanuighear
Annas gach amghair bhios mar riut
Nì gach stoirm dhut na' shoirbheas
Crioch do ghairm thu gu'n ruig.

[TD 186]

XXV.

Ged tha farmad do naimhdean
'G iarraidh bann do cho-cheangail
Ris an rioghachd a sgaoileadh
Tha na 'dhaors dhoibh s na 'eallach,
Eagal cuibhreach cuing Chriosda
Air am miann bhi cur smachd
Ge' do bhrìst iad an aonachd
Riut s a maoin uat a spannadh
Dh' fheuch an tarladh dhut clao-nadh
'S taobh an t-saoghail a ghabhail;
S mor gur fèarr dhuit bhi cuidhteas
Cobhoinn riu le d' sgaradh,
S Criosd a leantuinn sna teinntibh
Le gheimhlibh ort teannaicht,
S fianuis dhìleas 'tho'airt dhasan
Mar t' fhear gràidh s do chultaic.

XXVI.

Gabh misneach s na fannaich
Cha 'n àm dhuit to'airt thairis
Tha gach nì aig do cheannard
Fo 'cheannsail air talamh
S gheobh thu fuasgladh o' d' theanntachd
Na 'àm-san s fan ris;
Na gabh lāsar no campar
Ris an dream tha ga d' theannadh
Ciod an t-ioghnadh bhiodh ann duit
Ged robh 'n t-àm riut a tarruing,
Annas am fògrar o'n champ thu

[TD 187]

Mach feadh bheanntaibh us ghleannaibh,
Tho'airt nan caorach 'bha cailte
'Steach le d' laimh chum na mainnir
'Giùlan masl' us cuing Chriosda
'S onair fhiachail dhuit sin.

XXVII.

Na biodh geilt s na biodh sgàth ort
Bi làidir s na fannuich

Tha t' fhear-pòsd thug a ghràdh dhut
'Cur aird air a ghealladh
Ann san fhreasdal seo 'n trath-sa
Riut ag radhtainn le iochd:
Leudaich ionad do phailliun
Ann san fhàsach gu farsuing
S brat comhdaich do bhuthan
S do chùird leig am faidead
Agus daingnich do chuaillean
Ga 'm bualadh gu daingean
Tog iolach le luath-ghair
Cha bhuannaich thu aimrid,
Oir a mach air gach taobh dhìot
Craobh sgaoilidh do shliochd.

XXVIII.

Na th' air t' iomcharan 'n tràth seo
Ga d' fhàgail gun fhoistinn,
A bhi trom le deagh àl
Sin ga d' fhàsgadh le osnaich,

[TD 188]

S cha lughdaich do theanntachd
Do chlann gus an tig:
Tha toirrcheas gu bràch
Do ghnàth 'dol air thoiseach
Do anfhuinneachd nàduir
'Bhios sàraicht neo-shocrach,
Us pianntaibh ro dheuchainneach
Deurach neo-choitcheann,
Us ioghnaidhibh geura
S cruaidh éiginn bhios goirt dhuit
Mu'm brist thu le eibhneas
Ri cinnteachd do shliochd.

XXIX.

Ach t' amhghair cha chuimhnich
Thu 'chaidh às a dhéigh sin
Le miad do thoilinntinn
Us t' aoibhneas na d' chéile
A dh' ardaich cho mor thu
Mar og-mhnaoi s bean-uchd:
'N uair chì thu do chlann
Mar na planntaibh do 'n fhion-chrann
Ag òl chum an sòlais
N' a' s leòir a chasg iotaidh
Do'n bhainne 's glan sògh
'Chuir t' fhear pòsda 'n ad chiochan,
S an siolachadh glormhor
Ni t' oigridh fàs lionmhor
'Cur thairis le gairdeachas
Làn bithidh do chup.

[TD 189]

XXX.

Do chairdean ro chaomhail
Tha 'n aonachd riut ceangailt
S tha 'n comhcheangal gaoil
Ann san t-saoghal riut 'cheana,
Mar bhraithrean an Criosda
Gach aon diubh thig leat:
Thig iad an comh-bhoinn riut
Le aoibhneas gu geanail
A' ghabhail comh-roinn dheth
Do chuing air an amhaich
'Chraobh-sgaoileadh a Bhiobuill
'S gach tìr tha gun aithn air,
'Chur theachdairean dìleas
'Bhios saoitreach 'na 'n anam,
A phlanndadh na fìrinn
S gach tìr tha fad as.

XXXI.

'N uair sgaoileas do gheugaibh
O d' fhreumh air an doigh seo
S gach sguaid bidh na 'leusan
Mar eibhleagan beotha,
S bidh an gaisgeach ro mhor
Us a dhorlach na 'ghlaic,
Bidh an gaisgeach ro mhor
S mic na h-oige na laimh-san
Mar shaighdean geur beo
Leagas fodhpa na naimhdean,
Ga 'n lotadh s ga 'n leonadh

[TD 190]

Gu mor s iad fo 'n ceannsal
Ag éigheach fo bhron
Airson trocair o'n aingeachd
Us Ard-Rìgh na glòire
'To'airt treoir dhoibh us neart.

XXXII.

Bidh 'm focal gu drùiteach
A' dùsgadh gach coguis,
Ga 'n reubadh s ga 'n ciùrradh
S a' rusgadh an lochdan
Le 'n cridheachan brùite
Air an glùinibh 's air chrith;
Thig cinnich us sloigh
S rìghre mòra le chéile
Gu d' sholus ro oirdhearc
Us glòir do ghrian éirigh,
S thig anail nan gràs
O cheithir airde nan speuran

A' dhusgadh chruaidh chnàmhan
S gu 'n tàthadh ri chéile,
'Chrith-ghluasad nan Iudhach
G' a ionnsuidh na 'n ruith.

XXXIII.

Do naimhdean bha dùr
Gu mirùnach ga d' tholladh
Thig a' sleuchdadh fo mhùiseig
Le'n umhlachd fo d' bhonnaibh

[TD 191]

Fo aithreachas drùiteach
S an suilean lan uisg;
S 'n uair chì am mor-shluagh
Rìgh nam buadh a bhi mar riut
S do naimhdean na 'n truaghain
Fo 'n ruaig air an teannadh
Bidh 'n cridhe air a luasgadh
Làn uamhais na 'n anam
Ag iadhadh m' an cuairt dut
Gu luath airson beannachd
A ghabhail sàr ghreim dhiot
Le 'n laimh air do sgiort.

XXXIV.

Thig armailt gun àireamh
An àird fo do bhrataich,
Nì dhuisgeas an Dragon
Us ràs air a' gleachd riut
Mar leomhan ro gharg
Ga do shealg le 'dhroch bhriod;
Thig fàidhean bréige
S am fiadh bhéisd riut a charraid
S an t-Anacriod oillteil
Le 'n treun fheachd s le 'n lannaibh,
Ach tilgear le d' ghairdean
Gu làr iad 's ri talamh
Le buille ro threun
S iad cha 'n éirich le cabhaig;
Tre chumhachd do cheannard
Le d' laimh-s' theid an sgrios.

[TD 192]

XXXV.

Bidh Cuibheasaich thalmhaidh
Na 'm bailbh gun bheul fosgailt
Us Foirmealaich mharbhant'
Mar shearg chrainn air grodadh;
S bidh nàir us boil' eanchainn
Air cealgairibh dubh:
S gach aon a lean iomhaigh

An fhiadh bheathaich mhallaicht
Ghabh a chomharr' air' aoduinn
No 'n aon àite b' fholaicht,
S a ghradhaich an saoghal
S a mhaoin tha neo-mhairionn,
Bidh amhladh gu bràch orr,
Us cràdh riu nach dealaich
Mar lean iad an namhaid
Gu bas ga ghrad chur.

XXXVI.

Gur truagh bhios san lò sin
Gach seors' riut a dh' éirich
S nach deachaidh na d' chòir
Gus do chomhnadh na d' éigin
Ach thus' a bhlais-bheumaich
'S a dhiult dhut gach iochd:
S do naimhdean ro fheolmhor
'Chuir bron ort le'n sgallais
Cuiridh 'n t-Ard-Rìgh do ghloir ort
Bheir leonadh dha 'n anam;
O d' laimh-sa gu'n òl iad

[TD 193]

Cupan dòlais d'an aindeoin,
Chum am maslaidh s an dòruinn
Ni's mò riu nach dealaich,
Gu'n tuit iad leat comhladh
Us beo iad nach tig.

XXXVII.

Bidh gairdeachas làn ann
San là sin aig t' anam,
Le glaodh na buaidh-laraich
Gu h-ard anns gach teangaidh,
'To'airt cliù do'n an Ard-Rìgh
'G radh: Babilon thuit:
'To'airt gloire do 'n Tì sin
Na 'libhrigeadh beannuicht
Thug buaidh air an t-sriopaich
S a dhiol oirr' a h-an-ìochd;
S co-fhreagraidh dha chéile
Na nèamhan s an talamh
Le aoibhneas nan ainglean
S le seinn luchd na caithreim,
S b'e 'n ceòl 'bhi ga 'n cluinntinn
Oir 's binn bhios an guth.

[TD 194]

AN DAOI AGUS AN SAOI

NO

COMHRADH EADAR CRIOSDUIDH AGUS AINEOLACH.

I.

Criosduidh:—

S ann leam is truagh 's is cianail
Bhi faicinn sluagh cho lionmhor,
Air bruaich an teine shiorruidh
S a' triall ann cho dlùth;
Le 'n amaideachd mhì-chiallach
Le 'n ceannairc us le 'n diarras
Le 'n cleachdanaibh mì-chiatach
Gun riaghailte gun tùir:
Tha 'n aineolas cho lionta
S nach gabh iad ris gur fìor e
Gu bheil trom mhallachd Dhia orr'
S nach striochd iad s nach lùb;
S cha chreid iad gur ceann-crioch dhoibh
An slochd a tha gun iochdar
A ghul s a ghiosgan fhiacal
Fo phianntaibh s fodh thùrs.

[TD 195]

II.

Aineolach:—

Ged tha mi ga do chlàistinn
Cha 'n 'eil mi saor us tàmailt
Ag éisdeachd riut a ghnàth le
Do thàire cho teann;
Le d' ladarnas ro dhàna
Le d' bhreth 'g a thoirt cho làidir
Gun fhios agad de thàrlas
Do chach aig a cheann:
Tha Dia ro iochdmhor gràsmhor
An tròcairibh 's am fàbhar
S nach leig E saoth'r a làmhan
Gu bràch bhi air chall;
S cha bheag an t-aobhar nàir' dhut
Do chantanas s do ràdhtainn
S nach cualas riamh s a cheàrn seo
Ri 'r laithibh-ne a shamhl'.

III.

Criosd.:—

S e'n t-aineolas ro bhaoth sin
Fo dhalladh trom na draodhachd
A chàirich Dia an t-saoghail-s
Air inntinn na dream,
Nach gabh an cuireadh faoilidh
S an tairgs tha dhoibh o Chriosda
Ged dh' earalaich e daonnan
Gach aon diubh cho teann;

[TD 196]

S e dh' fhag an cinne-daonna
Us thusa mar a h-aon diubh
Nur barailibh cho faoine
S 'n ur smaointibh cho meallt;
S ged leughar dhuibh am Biobul
Tha dorchadas 'ur crìdh-se
Cho trom s nach creid sibh nì dheth
Gach firinn a th'ann.

IV.

Ain.:—

S iomadh searmon sgriobht'
Agus teagasg a bha prìseil
A chuala mi ga 'liobhairt
Ri m' linn ann sa chearn-s;
S cho fad s a tha mo chuimhne
Cha d' rinn mi riamh a chluinntinn
Fior chosamhlachd do bhruidhne
S do chainnteis an tràth-s',
O mhinisteiribh sgìre
S o sgoileiribh bha fìor mhath
S a cholaisd a chosd tìde
S fhuair cinnt air na b' fhearr;
S bu bheusach ciùin us sìobhalt
N an cleachdanaibh gach aon diubh
S cha robh iad trom air daoine
Gu dìteadh an gnath.

V.

Criosd.:—

S ro-aimideach do labhradh
S cha 'n eil do chainnt ach cearbach

[TD 197]

Ga tarruing mar bhonn dearbhaidh
Air seanachas gun stà;
Mar mhinisteiribh talmhaidh
Gun eolas air ath-ghineamhuin
S gun ghnè ach gliocas eanchainn
Gun tairbh annt a tàmh;
Tha cuid diubh tha cho aingidh
S cho làn de nimh s de ana-meinn
Gu 'n iarradh iad gu marbhta
Luchd sealbhachadh gràis;
Tha 'n diadhachd mar nì searbh leo
S ro bheag iad mar chuis fharmaid
Us iad fo bhinn an damnaidh
Do 'n anamaibh gu bàs.

VI.

Ain.:—

Marbh phaisg ort a bhiasd!
Grad theichidh mi as t' fhianuis

Cha bhi mi 'g eisdeachd bhriathran
Cho fiadhaich ri an luaidh;
O'n chaidh tu às do riaghailt,
S gun dhearbhadh gur a fìor e
Gu 'm faigh mi iomadh fianuis,-
Gheibh ciadan de shluagh
Bheir comhdach mar an ceudna
Air a mhinisteir bhi diadhaidh,
Gu bheil e ciùin us sìobhalt
Us lionta de thruas;

[TD 198]

Thaobh cneasdachd ri luchd diolain
Cha tug e 'n t-seisein riamh iad
Mor ùbhladh dhiubh cha d' iarr e
Cha b' fhiach leis bhi cruaidh.

VII.

Criosd.:—

N è sin do bheachd m' an diadhachd?
Ma 's e 's ro bheag mo chiatamh
Dhe d' bharail us tu 'fiaradh
Cho dian o na chòir;
Bhi brosnachadh luchd diolain
S e dh' fhàgas Satan riarraicht
Bhi 'g àrach bith an Diabhoil
Us miannaibh na feol':
Tha ministeiribh lionmhor
Cho aineolach air Criosda
Riut féin s bu leor a mhiad e
S tu cian fad o'n ròd;
Cha 'n ioghnadh ged robh 'n t-iasg sin
A tharruing iad 'n an liontaibh
S a mhearachd mar an cianda
O 'n 's iad-s' an cinn seoil.

VIII.

Ain.:—

Hut! hut! hut! hut! mo nàire!
Bi 'd thosd us grad bi samhach!
S na cluinneadh neach gu bràch uat
G a raitinn a 'd chainnt;

[TD 199]

O 'n tha thu na d' chuis ghràin dha
Do dhillsibh s da do chairdibh
S gach comunn leis 'm bu ghràdhach
Do phairt greis ro 'n àm s';
S ann tha thu na d' bhall àbhachd
Do n' sgoileirean a 's àirde
Fhuair foghlum agus àrach
Ni 's fearr a measg Ghall:

Cha d' dhìt iad riamh le tàire
Luchd macnuis na ceol gàire
S cha d' mheas iad mar dhroch ceaird
Bhi ri bàlachan danns'.

IX.

Criosd.:—

Bha Pilat 'n a bheachd féin s e
Gun ionnsachadh mar éis air
S bu duin' e bha ro ghleust
Agus foghlumt an cainnt;
Cha teagamh nach b' fhear-leughaidh
Bha ealant agus gleusd e
An Laidin, ann an Greigis
Le chéil us an Eabhr':
Bu sgoileir a bha geur e
Ged bha e dorch an léirsinn
Oir choilion e na dhéigh sin
Gu léir a bhi dall;
'N uair sgiùrsadh aon Mhac Dhé leis
Air eagal diomba Chésair

[TD 200]

S thug thairis e gu cheusadh
S a reubadh air crann.

X.

Ain.:—

Cha teagamh nach robh Pilat
'N a sgoilear math da riribh
Gu leughadh agus sgrìobhadh
An caochlaidh do chainnt;
Ach solus air a' Bhìobul
S na reachdan a thug Maois dhuinn
Cha b' aithne dha 'n a inntinn
'N a 'chrìdh no 'na 'cheann;
Cha 'n ionnan sin us daoine
O'n òige chosd an ùin' ris
Ga 'fhoghlum 'n a mhèineachadh
Brìghmhor gun mheang;
S mì-reusanta ri smuaintinn
S do neach a bhi ri saòilsinn
Gu 'n tàrladh e gu 'm faodadh
A h-aon diubh bhi meallt.

XI.

Criosd.:—

Bha Pharasaich us Sgrìobhaich
Us seanairean mì-naomha
Làn eolais air a' Bhiobull
S lagh Mhaois ach aon srann
Cha d' thuig iad dheth gu dìreach

[TD 201]

'N a shusbaint s ciod bu bhrìgh dha
Cha b' aithne dhoibh s do thaobh sin
Bha 'n aoghaireachd dall:
Bha cuid an aghaidh fìrinn
An t-soisgeil, cho lan mì-ruin
S gu'n d' àicheadh iad am firean
Ga 'iobradh d' an sannt;
Us muinntir fuilteach staonach
A thiodhlaiceadh dhoibh dìreach
Gu masladh chur air Criosda
Gu dion an cuid feall.

XII.

Ain.:—

Nach truagh dhut a bhi 'n dùil
Gur cosmhuil ar cinn-iùil-ne
Ri Pharasaich us Iudhaich
Bha brùideil gun truas
Us creidmhich bha cho dùr riu
Nach d' aidich riamh le cùram
Mac Dhia 's a chuir an cùl ris
Ga 'dhiultadh le fuath:
Cha 'n ionnan s daoine ciùine
Tha teagasg dhùinn o'n chùbaid
Na 'n searmoinibh le dùrachd
S le 'n impidhibh do 'n t-sluagh
Ma chreideas sinn s tighinn dlù dha
Nach cuir e aon air cùl dinn
S ar peacaidh 'thoill a dhiùmadh
Gu 'n ionnlaid e uainn.

[TD 202]

XIII.

Chriosd:—

Bha seanairean 'san là sin
A tagradh gu 'm b'e Abram
An Athair s air a sgàth-san
Gu 'm b' iàdsan clann Dhia
S na 'n oibridh rinn iad àicheadh
'N uair dhiùlt iad Mac a ghràidh-san
A dhearbhadh gu 'm b' iad Mic Shatain
Bha 'n gràdh dha droch mhiann:
S tha aoghairean gun ghràsan
Ga 'aideachadh an tràthsa
Na 'm bilibh ach ga 'àicheadh
S ga 'chàineadh gu dian,
Le 'n cleachdaidhean ro ghràineil
S dha phobull naomh to'airt tàire
Mar mhealltairibh a mhàin tha
Mi-nàrach gun chiall.

XIV.

Ain:—

Cha 'n ioghnadh leam gu dearbh
S cha mhiosainn féin gu 'm b' ana-meinn
Ged dhùisgeadh annta freamasachd
Ri searbhas cho mor,
S a tha gach neach tha falbh uath
Le tàir air an cuid searmoin
A' cleachdadh riu le stararaiche
Do anacainnt gun dòigh;
Us nach eil neach riu dheal'cheas

[TD 203]

Nach tòisich na 'm buill aimlisg
Ri 'n càineadh mar bheathaich bhalbha
S mar mhairbh tha gun deò;
S mar mhadaidh alluidh 'n anamoich
S luchd-tuarasdail s ghaoil airgid
Gun iùl s gun spéis do anaman
A thearnadh s tho'airt beò.

XV.

Criosd:—

Cha chàineadh s cha chainnt fheargach
Do phobull Dhé 'bhi dearbhadh
O'n Sgriobtur thug mar ainm dhoibh
Coin bhalbha gun stà,
Gur sionnaich ghuineach gharg iad
Sugh chnamhaibh dhaoine marbha
Tha lan do bhréin' s do shalachar
Ro shearbh s 'na chùis ghrain:
O'n droch luchd teagaisg marbh ud
Rinn Criosd a threud a thearbadh
Gun éisdeachd ri 'n cuid searmoin
Neo-tharbhach gu bràch;
Bha 'n geur thaois ghoirt ro chealgach
Làn nimh mar phuinnsein marbhtach
S b'e 'm beus a bhi geur leanmhuin
Nan anamanna fhuair gràs.

XVI.

Ain:—

Tha fhios gu 'n d' labhair Criosda
'N co-shamhuil sin do bhriathraibh

[TD 204]

S do chainnt ri muinntir fhiadhaich
An-diadhaidh gu dearbh,
Ach cha do shaoil mi riamh
Gu 'n robh buntannas aig sion dheth
Ri minisdeir bha 'g iarruidh
Bhi sliochdadh na 'ainm;

S mas e 's gur nì tha fìor gu
Bheil minisdeirean diabhluidh
An diugh ann tha gun diadhachd
S 'ga fiaradh le 'n cealg,
A thuilleadh air na ciadan
Bu mhise 'n creutair cianail
Nach d' aithnich air an rian iad
A riamh gu leas m' anm'.

XVII.

Criosd.:—

Thubhairt Criosd le mionnan cinnteach
Mar beirear duine rithist
Nach comasach a chaidh dha
Gu 'm faic e righeachd Dhé;
S an dàna leat a shaoilsinn
Mu 'n Dia a chaidh nach caochail
Gu 'n àichear leis an nì seo
Thubhairt fìrinn a bhéil?
S am faic thu féin a h-aon dheth
Na minisdeirean baoth ud
A bha thu dian a' saoradh
Le strì s le faoin eud

[TD 205]

Fo choslas gu 'n do shaothraich
Fìor ghras an Spioraid Naoimh orr'
Ga 'n iompachadh o'n t-saoghal
S ga 'n aonadh ris féin.

XVIII.

Ain:—

Aidicheam gu dearbha
Gu 'n robh iad riamh na 'm balbhain
Mu iompachadh air anama
S ath-ghinmhuinn nan gràs;
S is cosmhuil nach do shealbhaich
Iad féin e 'n uair a dhearmaid
Iad urrad agus dealbh dheth
Riamh ainmach' do chach
S do thaobh an caitheimh aimsir
O'n taobh a mach cha 'n aithnichte
Gun chaochladh orr' a' tearbadh
Air falbh o'n cuid ghnàth,
S bha sinne riamh ag earbsa
Bho 'n teagasg gu 'm bu tearmun
Ar n-oibre féin gu 'r tearnadh
O fhearg an Tì 's aird.

XIX.

Criosd.:—

S c' è 'n coslas air an aobhar-s
Gu 'm faodadh e bhi feumail

Do neach a bhi 'g an éisdeachd
S iad féin cho ro dhall?

[TD 206]

S cho aineolach gun léirsinn
Air co-cheangal na réite
S air Soisgeul a chroinn cheusaidh
S an éifeachd a th' ann;
S gun eòlas mar an ceudna
Air lagh nan oibre féin ac'
Leag fearg us mallachd Dhé air
Gach cré tha fodh bhann
Us faic gur fìor an sgeula
Gu 'bheil iad féin s an treud tha
Ga 'n leantuinn s tha to'airt géill doibh
Gu léir an staid chaillt.

XX.

Ain:-

Cha 'n 'eil mi nis ga d' àicheadh
Cha diochd leam fhad s a ràinig
Mi 'cathachadh gu dàna
Gun nàire gun fhiamh;
Thaobh co-cheangail na slàinte
S ceud chumhnant lagh nan àitheantan
Cha d' eadar-dhealaich iàdsan
Do chach iad le rian,
'S ro chosmhuil leam os bàrr an
Droch oibre féin bhi 'g raidhtinn
Nach d' thàinig feart no gràsan
O 'n àird orra riamh;
Ma dh' fhoghnas bristeadh Sàbaid
S mi-mheasarrachd le 'n d' fhàgadh
A nis iad 'n an cùis ghràin domh
S mo chàil uap a' triall.

[TD 207]

XXI.

Criosd:-

S cha 'n ioghnadh ged robh 'n sluagh
Tha fo theagasgaibh nan truagh ud
Fo dhoille throm s fo dhuathar
Gun uallach mu 'n Slàinr;
S eiseimpleiribh suarach
An cleachdaidhean ro thruaillidh
Mar thaic a' cumail suas
Gach olc, buaireas s droch ghnàth
D' an mhisg thug iad srian fuasgailt
S gach ana-miann san do ghluais iad,
Neo-mheasarrachd s mi-stuamachd
Gun uamhas gun sgàth;
S gun 'n coguis bhi 'g am bualadh

Airson an aingeachd uaibhrich
A bha 'cur gàir an cluasaibh
An t-sluaigh a fhuair gràs.

XXII.

Ain.:

A mhic s a dhalt! mar chual thu
S mi féin bha roimh 'n uair seo
S a chunnaic mar bha 'n gluasad
Mì-stuama gun sréin;
Tha fhios dut gu 'm bu bhuailteach
Do m' shamhuil sa bhi m' an cuairt doibh
Aig bangaidibh dhaoin-uaisle
Far am bu dual gu biodh féisd;
'S mar thu'airt am fear mu 'n duanaig

[TD 208]

Bu mhath leo teth us fuar e
S aig mac-na-brach bhiodh buaidh chor
S nach gluaiseadh iad ceum
S bhiodh cuid le 'n spors 's an uair sin
A' slaodadh aon air ghruaig dhiubh
S bhiodh cuid 'sgeith fion na 'dhruabhlach
Mu chluais cuid diubh fhein.

XXIII.

Criosd.:

Is cuimhn' leam féin gun dearmad
Bho chionn ré seal do aimsir
Air Sàbaid aon bhi falbh dhiubh
Gu sealg s e fodh 'n phòit
S ged bha mi féin thaobh m' anma
Gun chùram, ghabh mi gairisinn
Le 'n d' thug mi 'ghunn' air almsadh
Le cealg ás a dhorn;
Ach ged bha 'mhisg na 'eanchainn
Bha 'n sluagh uaith 'g iarraidh searmoin
Ach e-san smid cha labhradh
Mar ceannaichte dha stòp;
Ach neach a' tuiteam marbh dhiubh
Fo'n deoch an sloc no 'n salchar
Cha 'n fhaca mi ach 's dearbht' leam
Seanachas do bheoil-s'.

XXIV.

Ain.:-

Cha 'n 'eil thu féin gun chluasan
S nach cuala tu mu 'n truaghan

[TD 209]

Bha beagan tìm roimh 'n uair seo
Le uaislibh ag òl?

Mar chuir a' mhisg 'n a bhruaillean
A cheann mar neach fo 'n tuaicheal
S gun neach an taic r' a ghualainn
Nach gluaiseadh o 'n bhòrd:
Bha iosgaidean air luaths-chrith
Air chor 's an uair a ghluais e
Gu 'n d' ràinig e 'n a luaithrean
Gu gruaidh taobh an ròid;
S gu 'n thuit e far na bruaiche
S an tiotadh thug e fuaim a'
Cur smuid as an torr luathaidh
Le tuaineal na pòit.

XXV.

Criosd.:—

Do bhrìgh gu 'n d' thug thu t' aonta
Cho fad seo fhéin do 'n fhìrinn
Nach aidich thu gu saor dhomh
Ri d' thim s fad do ré,
Nach b' aithne dhut diubh h-aon bha
Do thoradh air an saothair
Na dh' iompaich neach o 'n t-saoghal
Gu Criosda Mac Dhé:
S na peacaidhean tha daonnan
G an cleachdadh a measg dhaoine
S gach aingeachd mhì-naomha
S gach baath ghloir gun chéill,
S ged tha na h-uilc seo millteach

[TD 210]

Us sgriosach do na mìlltibh
Am fac' thu riamh co phill uath
Ri 'n linn-san ga 'n tréigs'?

XXVI.

Ain.:—

O 's fios dhomh nì 's is léir dhomh
Saor-shoisgeul a chruinn cheusaidh,
Nach cuala mi o 'm beul-san
Ri m' ré fad mo lò;
Us nach robh bhuaidh no dh' éifeachd
Na 'n teagasg na chuir éiginn
Air aon gu 'n t-olc a thréigsinn
Bu bheus doibh o 'n òig;
Us cha 'n e sin gu léir ach
Luchd-misg us mionn us breugaibh
S luchd comuinn doibh s is treud doibh
N co-réit riu s co-chòirdt':
S o 'n aobhar-s' do m' thaobh féin dheth
Ge b' e ciod dhomh dh' éireas,
Cha 'n fhaic iad ball air m' eudainn
Ga 'n éisdeachd ri m' bheò.

XXVII.

Criosd.:—

Tha neach an siud ag éirigh
'N uair chunnaic e gu 'n ghéill thu
S tha argumaidean treun, ar
Leis féin, aig air doigh
Air taobh na h-eaglais steighichte

[TD 211]

S e 'n dùil gu 'n dion e h-euceart
Le dìteadh mhiad s a thréig i
Le reusan o 'n fheoil:
S cha 'n fheud mi teich o eudainn
Gun choinneamh 'tho'airt d' a chéile
S uat 's éigin domh dol ceum ach
An géill e fadheoidh:
Ach guidheam beannachd Dhé dhut
S gu soirbhich a Mhac féin leat
'Dhoirt fhuil air a chrann-cheusaidh
An éiric a shloigh.

AN DARA PAIRT.

Moderate:—

Air do mo chluais bhi 'g éisdeachd
Do chomhraidh ris an eilldeir
O 'n cualadh mi ni-éiginn
Dhuisg m' eud gu tighinn beo
Air taobh na muinntir shèimh sin
Na moderats s an cléireachd
Tha 'fulang tàire gheur bho
Na threig i dheth d' sheors':
S mu 'n tòisich sinn ni 's déine
Ri deasboireachd mu déidhinn
S nach aithne dhomh 'n troimh chéile
Bho h-aobhur an tòs
S ann chleachdas sinn ar reusoin

[TD 212]

Us geallaidh mi 'na dhéigh sin
Nach aontaich mi le bréig ach
Gu'n géill mi do'n chòir.

II.

Criosduidh:—

Mo thruaigh an Eaglais steighicht
A dh' fhàs a nis 'na Mesech
S luchd-fuath do shìth 's cinn-fheadhna
D'a cléiribh s d'a slòigh;
S i dorch mar bhùthaibh Chedair
Nan coigreach borb mhi-reusannt,

S an duibhre throm gun léirsinn
S gun ghréin ach fo neoil
Oirr' thainig àm an-éibhinn
Nuair chuir i uaip' a céile
Tha h-anam air a tréigsinn
B'i chreubhag gun deo;
S e cliu a nis s cha bhreug e
Gilboa gun driuchd nèimh oirr'
A bha aon uair na 'Betel
D'a treud nach toir lòn.

III.

Mod:—

Tha thus' an dràsd dhith diumbach
Us chaill thu dhìth do churam
Mar mhoran ann san duthaich
Gun diù dhith s gun spéis;
Ged dh' fhuasgailt bho na chrùn i

[TD 213]

S ged thilgte bun os cionn i
Cha mhor a chuir an cùl rith
Air 'sùil am biodh deur;
S ged bhiodh na lean gu dlù rithe
Mar shagartaibh nan Iudhach
Dh' iarr Criosd a lot s a sgiurrsadh
A dh' ionnsuidh chruinn-cheus,
Gu'm foghnadh do mhi-rùn doibh
Na dh' fhuiling ar cinn-iùil-ne
Bho 'n sgaradh o' na chùbaid
Na dhiùlt dhi 'bhi 'géill.

IV.

Criosd:—

Nach ionnan ur cinn-iùil-se
Us sagartaibh nan Iudhach
Rinn Criosd a chur air cùl
Le mi-rùn us féin eud?
Cha chionntaich iad dh' aon rùn riu
'To'airt maslaidh le cion diù dha,
Dheth uachdrannachd ga 'spùilleadh
S a chrùn dheth gu'n reub:
Glòir shiorruidh 'n uair a dhiùlt iad
'N geall sòlais beagan ùine
'N uair thilg iad às an cùirt e
Mar dhiùbhaidh gun spéis:
S a reachdan mar rinn Iudas
'N geall airgid s beagan ionndais
A shaltairt air, to'airt dùlain
Do ughdarras Dé.

[TD 214]

V.

Mod:—

Cha 'n fhaod mi bhi na m' bhalbhan
Ag éisdeachd ri do sheanachas
Tha tuilleadh s geur s ro dhalma
Ro shearbh agus dàn;
Cha chreid mi nach boil'eanchainn
A's grunn do chainnt cho garbh rithe,
Tha falt mo chinn air ghairbhsin
Ri anagloir cho geàirrt',
Mu mhinisteiribh ainmeil
'Tha fileanta na 'n searmoin
Us tràcoireach do anaman
Ga 'n tearbadh gu slàint;
S cha 'n uilear leam a dhearbhadh
Do chainnte dhomh gun dearmad
Bhi firinneach mu 'n earb mi
Nach cealg tha na d' dhàn.

VI.

Criosd.:—

An creid thu ann san Dia do
Nach aithne breug a dhianamh
Bhi firinneach na 'bhriathraibh
Gun fhiaradh gu bràch?
S an creid thu gur h-e 'riaghailt
Réir fhocail d' a chuid iochdrain
A bhuineadh dhoibh bhi 'g iarraidh
Gu 'n riaghladh a ghnàth?
S an creid thu 'n t-innleachd iorcalt

[TD 215]

Le 'n mhealladh Adhamh us 'iarmad
Thug mallachdaibh us piantaibh
Ro lionmhor air àl?
S an creid thu 'n dalladh iota
S an t-aineolas a lion iad
N uair ghabh iad cuing an diabhair
S lagh Dhia chur gu làr!

VII.

Mod.:—

Creideam gur a fìor sin
Gu 'n chaill sinn comunn Dhia 'n uair
A pheacaich sinn gu cianail
An ciad uair an Adhamh;
S gu 'n thoill sinn mallachd siorruidh
Us fhearg san ifrinn iochdraich
Us truaighibh tìmeil lionmhor
Us piantaibh a bhàis;
Ach nochd e iochd neo-chriochnach
S a throcair bhi cho fialaidh
'N uair thug e aon mhac Criosda

Thug dioladh 'n ar n-ait;
S nach truagh mus nì tha fìor e
Gu 'm biodh luchd àicheadh Chrìosda
A' cosnadh stìpein bhliadhnail
'To'airt sgéil air a ghràidh.

VIII.

Criòsd.:—

Gu deimhin féin is fìor sin
S is ceart do chainnt s do bhriathraibh

[TD 216]

Gur bochd an nì s gur cianail
Ach s fìor e ri 'ràdh:
Bha Iudas 'dianamh sgial air
S a ghaol 's an spòrran iata
Ach 's bochd gu 'm biodh iad lionmhor
Ga dhianamh 'n ar là:
San eaglais steighicht 'sa bhliadhn seo
Tha àireamh air gaol Chrìosda
A' searmonachadh gu briathrach
Na 'n gnìomh iad ag ràdh:—
Beir uainn beir uainn e stiall e
S far dhuinn ar stìpein bhliadhnail
S e César ar Rìgh riaghlaidh
Ach Ios' binn cha 'n àil.

IX.

Mod.:—

Mas e s gur nì tha fìor sin
Do m' thuigse tha e dìomhoir
S cha 'n 'eil mi féin ro riaracht
Le briathraibh cho searbh;
S cha chreid mi gur e 'n Diadhachd
Is ughdar do mhi-riaghailt
A dhuisgeadh leis na ciadan
A thriall uainn air falbh;
S gun chearn sna tìribh iar seo
Nach eil an drasd air lionadh
Le coinnspeidean mhi-chiallach
Ro dhiarasach garbh;

[TD 217]

S an Sasunn mar an ciadna
S nach mor s gach cearn s a Chrìosdachd
Le deasboireachd mu Dhiadhachd
S mu dhiol Eaglais Alb'.

X.

Criòsd.:—

Nach creid thu gur a fìor e
Gu 'n thaghadh cuid o shìorruidheachd

Le Dia ga 'n to'airt tre Chriosda
Gu siochaint ris féin;
S gu 'n d' fhàg e cuid do 'n diabhol
Ged thug e gairm gu fial doibh
Nach àill leo teachd gu strìochdadh
D' a bhriathraibh chum réit;
S c' e 'n linn bho linntibh chian
S nach robh co-luchd-oibre Dhia
Agus oibrichean an-diadhaidh
A dian ghleachd ri chéil?
S chiad fhuil a dhoirteadh riamha
S an deasboireachd mu 'n Diadhachd
Bha eadar Mac An Diabhuil
Us fianuis Mhic Dhé.

XI.

Mod.:—

Aidicheam gu slàn gur
Fìor na tha mi 'g ràidhtinn
Ach s iognadh leam mar tharladh
An tràthsa 'n ar là
Mu mhoderats gun ghràsan

[TD 218]

Mar their sibh féin mu 'n phàirt sin
A theagaisg sinne a ghnàth
Riamh o làithibh ar n-oig;
S na soisgeulaichibh gràsmhor
Mar their sibh rium mu 'n phàirt sin
A dhealaich riu s a dh' fhàg iad
Mar bha iad o 'n tòs;
Ach ciod a rinn dà phàirt diu
S an tùs gu 'm b' iad na braithrean
A rugadh o 'n aoin mhathair
Thug àrach dhoibh s lòn?

XII.

Criosd.:—

Bha Iacob us Esà
N an sliochd an aoin mhàthar
S a h-asaid 'n uair a thàinig
Fhuair Iacob a shaors;
Chòir-bhreith a réir Esà
'N uair thuit i sin air Iàcob
Bha 'm beannachadh an tàth rithe
S gu bràch iad cha sgaoil;
S cha d' dhealaich iad ri Iàcob
Ge b' eiginn da s an là sin
Gu 'n sgaradh e bho mhàthair
S a bhràthair araon,
Mar thàrladh ann san là so
Do shoisgeulaichibh gràsmhor
S do Mhoderats Mic Hagair

Fior thràillibh na daors.

[TD 219]

XIII.

Mod.:—

Ciamar a dhearbhas tù dhomh
Gu 'n chuireadh Criosd air cùl leo
S gu 'n d' reic iad e mar Iùdas
S a chrùn dheth gu 'n reub?
S gu 'n thilg iad às an cùirt e
S dheth uachdranachd gu 'n spùill iad
A' saltairt air le dùlan
Do ughdarras Dhé:
'N uair 's ann 'n a ainm na 'n ùrnuigh
A thagras iad gu dlu ris
An Athair gu to'airt iùil doibh
S an stiùireadh na 'cheum;
Na 'ainm a' teagasg dhùinne
Ar dòchas 'chur le cùram
Na 'fhulangas s le dùrachd
Mar ughdar na réit.

XIV.

Criosd.:—

Nach aidich thu gu 'm b' chòir dhoibh
Deagh fhocal fìor a bheoil-san
A ghabhail chum an seòladh
Na 'orduighean féin?
S nach ann do reachdan foirneart
No laghaibh naimhdibh feolmhor
Gun aithn' air Dia s gun eolas
Bu chòir dhoibh bhi géill;
Ach shaltair iad fo 'm brogaibh

[TD 220]

Air uile reachdan òirdhearc
Us dhiùlt iad mar fhear pòsd e
S a ghlòir le neo-spéis;
Us reic iad am fein chòir ann,
An geall air stipein mòra
S ri reachd a naimhdean chòrd iad
Chum dòruinn doibh féin.

XV.

Mod.:—

Nach fad an tìm s na linntean
Romh 'n àm-s' a dh' aon an Righeachd
S an Eaglais am bann dìongmhàlt
Us daingnicht le chéil?
S ciod an t-olc a dh' inntric
S chaidh eatorra san linn seo
S nach faodadh iad bhi innte

Le cuinnseasaibh réidh?
'N robh 'n Eaglais riamh fo chuing aig
Ard uachdrunachd na Righeachd
Gu 'n reachdaibh féin chur innte
S dhoibh striochdadh d' a réir?
S mu bha nach mor an t-ioghnadh
Nach fad bho chuidich daoine
Us minisdeirean Chrìosd i
Romh 'n tìm seo gu léir?

XVI.

Criosd.:—

Cha d' chord an Eaglais riamh
Air an Stàid a bhi riaghladh

[TD 221]

Ach thàinig innleachd diabhlaidh
Thug pian dhith us cràdh;
A' phàtronage aindiadhaidh
Le 'n thòisich fòirneadh iorcalt
Le uachdranaibh fiadhaich
Air iochdranaibh thlà;
'Cur theachdairean gun Dia orr'
A dh' aindeoin le'n cuid diorras
S ga 'm bagradh mur a dianadh
Iad striochdadh do 'n ràs;
Bha 'n stìpean ac' r'a dhioladh
Us thug an lagh mar rian doibh
A tho'airt do neach bu mhiann leo
Ge b' bhiast e 'n a ghnàths.

XVII.

Mod.:—

S nach b' iongantach nach d' fhàg iad
An Eaglais air an là sin
S an d' rinneadh lagh na patronage
Ghràineil chur suas?
S mus fòirneart bhi ga chàradh
Air eaglais air an là seo
C' ar son nach d' rinn iad àicheadh
Na 'thràth fad o'n uair-s?
C' ar son nach d' sheas iad laidir
A' nochdadh nach bu traillean
Do'n Stàid iad ann sa chàs seo
S a' raidhtinn gu luath:—

[TD 222]

Nach leigeadh iad an làmhan
D' an aindeoin air an ailghios
Air minisdeir gun ghràs
Gus a charamh air sluagh.

XVIII.

Criosd.:—

Nuair thainig lagh a phàtroin
S e Moderats gun ghrasan
Bu lionmhor ann an àireamh
San là sin gu mor:
Tha fios agad gu 'm b' àbhaist
An cuis bhì eadar fhairtidh
Gu'm biodh an guth a b' aird'
Aig an àireamh bu mhò;
Ghabh Moderats an ann-rìgh,
O' s iad an taobh bu laidir,
Na 'chumhachan gu slàn ris
Gu sàth thoirt do 'n fheoil;
S bha fianuisean an t-sluaighe
Na 'n guth 's na 'n gnìomh ga 'àicheadh
S cha chàireamh iad an lamhan
Air tràillibh gun deò.

XIX.

Mod.:—

C' è nis mar a thainig
An troimhe-chéil' cho laidir
S a dh' éignich iad g' a fàgail
Na 'fasaich lom fuar?

[TD 223]

Mar their cuid nach fearr i
Na closach mharbh ro ghraineil
Fo bholadh breun a bhàise
'Nuair a dh' àicheadh i 'n t-uan;
Mas pàtronage dh' fhag fàs i
S a dhubh fo neul a bhàis i
'Ne nach robh 'n dream a dh' fhàg i
Fo 'n bhàs gus an uairs'?'
No 'n e iad féin ga 'fàgail
Is grunn doibh gus a raidhtinn
Gu 'm bheil i nis aig Baal
'N a fardaich gun tuar?

XX.

Criosd.:—

Ged bha lagh a phàtroin
S an eaglais fad o 'n là seo
S e Moderats an àireamh
Bha mhàin dha to'airt geill:
S ann dh' éignicheadh an trathsa
Na soisgeulaichibh ghrasmhor
Bho 'n Stàid a chur an lamh air
Còir àraidh Mhic Dhé
S 'bhi tabhairt suas do'n Bhàn-rìgh
An riaghladh sin a dh' fhàg e
Aig eaglais féin mar dh' àithn' e

Le lamh a luchd-dreuchd:
Us rìghichidh an Slanuighear
Air oighreachd féin dha àicheadh
Ga spionadh às an lamhaibh

[TD 224]

Gu dàn le laimh threun.

XXI.

S mar thubhairt mi riut mar tha e
Cha d' chord soisgealaiche gradhach
Mar eaglais ri lagh patroin
Air dha bhi na 'dhaors;
S nach soilleir dhut romh 'n là seo
Gach uair a chuir e'n sàs iad
Na 'n teanntachd gu'n do dh' fhàg iad
I 'shabhaladh 'n saors?
Ach 'n uair a thachradh pàtroin
Bhi fàbharach 's a chàs sin
Se soisgeulaich a b' fhearr leo
Do ghnath dha 'n cuid daoine;
Us cha bu leisg s a chàs seo
Le minisdeiribh gràmhor
Ged leigeadh iad an lamhan
Air braithribh ro chaomh.

XXII.

Thaobh co-cheangal co-chordaidh
Se còir na Stàid an còmhnuidh
An eaglais o gach fòirneart
A chòmhadh s a dhion;
S gach sochair dheth 'm bheil còir aic
S cuis-shiobhalt chur air doigh dhi
A riaghladh air dheagh steornadh

[TD 225]

Réir ordugh an Triath:
S cuis-Spioradail a sheoladh
Cha bhui do'n Stàid s cha 'n eòl dith
S ann bhuineas e 'lagh sòlaimte
Ro oirdhearca Ios:
S b' e 'n t-uamhas a bhi 'n tòir
Gu'n suidheadh cnuimheag fheolmhor
Air caithir Chriosd gu seoladh
Mu ordugh tigh Dhia.

XXIII.

Mod.:—

Tha mise dall na m' inntinn
S tha àireamh mhor na m' chuimhne
Do sgriobtuiribh a' Bhiobuill
S am brìgh dhomh cha 'n eòl,

S fàth eagail domh da riribh
Nach d' thuig mi riamh ach cli iad
Us fiach an dian thu dìchioll
Gu 'm mìneachadh dhòmh:
S gu h-àiridh mu 'n an nì seo
An tràths thug aobhar strì dhuinn
S dean leudachadh car tìm orr'
S ni mì fuireach stòld,
Ag éisdeachd riut s bi dìleas
S nach ceil thu nì do'n fhìrinn
Gu nochdadh gu neo-chli dhomh
Fior chinnteachd do sgeoil.

[TD 226]

XXIV.

Criosd.:—

Dean foighidinn ma tà rium
S gu dìleas o ghrunn m' àirnibh
Cha cheil mi dh' fhìrinn càil ort
An tràsa dhomh 's eol:
Us innseam nì gun dàil dut
Bhios feumail chum do tharr'neadh
Bho thuisleachadh gu stàtuibh
Naomh Ard Rìgh na glòir;
Ma dheonuicheas e ghràs dut
S a bheannachd féin o'n airde
Gu chò-chur riut gu slàinteil
S gu tabhachdach beo;
Us tagair ris le spairn-ghleachd
Tre chreidimh 'na mhac gradhach
A dh' fhàg a cheartas sàsuicht
A ghràs ort gu 'n dòirt:

XXV.

Nach creid thu gur h-e 'n Slànuighear
Is Rìgh air cathair Dhabhaidh
Ach gu 'n robh naimhdibh bàsmhor
Ga àicheadh mar Rìgh?
S nach faic thu mar bha Sàul
Mu 'n d' iompaichte tre ghràs e
'Geur-leanmhuinn Ios san là sin
Le àr air na naoimh?
S mar rinneadh le Caiàphas
A dh' iarr a chur gu bàsa

[TD 227]

A bhi cogadh ris an Ard-Rìgh
Gu dàna 'na ghnìomh,
Ghabh riaghladh chùisean arda
Na h-eaglais ann na 'lamhaibh,—
Ni dh' fhag i 'na stoc mharbhtha
S na 'fàsaich gun Chrìosd:

XXVI.

Ged bu sgoileir arda
Bha 'm Pòl m' an d' thaineadh gràs air
Bu thoibheumach ro dhàn e
Na 'nàmhaid do Ios;
S bu mhinisdeir do 'n t-Sàtan
Gu cur an aghaidh gràis e
E féin an dùil thar chach
Bhi toirt bàrr an deagh ghnìomh;
S m' an dhùisg a choguis nadurr'
S a bhrollach aig Gamaliel
A dh' earalaich a bhraithribh
Bha namhadach dian,
Air eagal gu 'm faight' iàdsan
Le cur nan naomh gu bàsa
Dian chogadh gu h-ann-dana
Le 'n lamhaibh ri Dia:

XXVII.

Nach d' thruaill am peacadh nadurr'
Na h-uile do shliochd Adhaimh?
S cha leighis dad ach gràs iad
O ghràdh an Aird Thriath;

[TD 228]

S mar chuala tu mar tha
Gur h-e 'n taghadh theid a thearnadh
Laigh doille throm o 'n namhuid
Air cach a dhiùlt Criosd;
S nach d' thubhairt an t-Abstol Paul
Gu robh searmoinichibh àraid
Ri gheimhlibh-san 'cur amghair
Gu cràdh o dhroch crìoch?
S nach léir dhuit féin an trathsa
Gu bheil ministeirean aig Satan
Cho cinnteach 's a tha àireamh
Fhuair gras dhiu aig Dia?

XXVIII.

'N luchd teagaisg tha 'n staid nadur
Fo mhallachd Dhia s na 'n traillibh
S fo chuibhrichean aig Satan,
C' e de stà th' ann do 'n t-slogh
Bhi 'g éisdeacad riu s gun chàil annt
Ach doill nan dall a thairneas
Do 'n t-slochd iad o nach tearnar
Gu bràth iad ni 's mò?
S mur tig ath-bhreith nan gras orr'
Fuil anamannan neo-bhasmhor
Gheibh Dia na 'n sgrìob san là ann
San dealraich a ghlòir:
Nis freagair mi mus àill leat

Us feuch riut fein s ri càch e
Mus fìrinn tha mi 'g raidhtinn
Seach faileas nan sgleo.

[TD 229]

XXIX.

Mod.:—

S e tosd us fuireach samhach
Thaobh m' aineolais an-dana
Ni bhuineadh dhomh fo nair' oir
Chaidh spàrr na mo bheul:
Us cha 'n e sin a mhàin domh
Is aobhar broin an dràsda
Ach m' fhaireachadh aig m' àirnibh
Ga m' chràdh gu ro gheur;
Mo leon gu 'n thuit mi 'n Adhamh
S gu 'n thruailleadh mi na m' nàdur
S mo pheacaidh gnìomh ro ghraineil
S a bharr orr' gu leir:
Mar mheall na daill gun ghràs mi!
Nach d' fhoillsich binn mo bhàis domh
Ach cliù do 'n Rìgh a's airde
Gu bheil slaint 'n amar Dhé!

AN TREAS PAIRT.

I.

Criosd.:—

Nach eil e soilleir réidh dha
Do thuigse s dha do reusan
A nise mar a dhéilig
Na cléiribh gun ghràdh,

[TD 230]

Ri lagh na h-Eaglais Steighichte
S mar reub iad ás a chéil' i
S do lagh an t-saoghail géilleadh
Le spéis (aobhar chràidh)?
S gur ionnan doibh s mur dh' éirich
Do shagart na h-an-éibhinn
'Dhiult Criosd mar Rìgh s a cheus e
S ghabh César 'na àit;
Le Pilat s fianuis bhréige
Fhuair binn a bhàis a sheuladh
S nach faodadh an lagh féin doibh
A cheusadh gu bràch.

II.

Ach s léir dhomh nis gu réidh
Mar tha lagh na h-Eaglais Stéighichte
S lagh Patronage us Chésair

N aimhréit air gach doigh
S na Moderats gun reason
Mar bhrìst iad lagh na cléire
Nach gabhadh ri luchd reubainn
Do threud gu to'airt lònin:
S e sin an ni o 'n d' éirich
Gu 'n thog iad cuis gu César
Ach càch a rinn foir-éiginn
Le euceart ro mhor;
S cha 'n ioghnadh leam a réisd e
Na soisgeulaichibh treubhach
Ghabh Criosd mar Rìgh ga tréigsinn
Tre spéis d' a naomh ghloir:

[TD 231]

III.

Tha cuimhn' agam an trasa
Air cainnt bha mìosg nan Gaedhil
Mar shean-fhocal bha gnàthaicht
A thainig gu m' bheul:-
Gur iomadh òg-bhean àillidh
A phos ri bodach granna
Air ghaol a mhaoin s a thàin
S da 'm 'ghrain 'anail bhreun:
Is ann mar sin tha pàirt dheth
Na lean ri lagh a phatroin
Do 'n t-solus tha iad gràineil
S ged tha tha lon crè
Na 'n leasraidh s mhiannaich iàdsan
A leanmhuin air a sgàth sin,
Oir b' annsa leo brù shasuicht
No gràs us glòir Dhé.

IV.

Air Criosda rinn iad dìreach
Mar rinn Delila mhìllteach
Air Samson an treun fhìrean
Bha 'cridhe dha lan gò;
'N uair sharaich i e daonnan
Ag radh nach d' thug e gaol dith
Nochd ise gur gaol striopaich
A bh' innt' s nach gaol pòsd;
'N geall airgid ghabh i 'n t-innleachd
Gu thabhairt suas do 'n mhuinntir
Bha naimhdeil dha na 'n inntinn

[TD 232]

Gu'n d' rinn iad dheth spòrs:
S co ionnan sin san linn seo
Rinn Moderats air Criosda
'N geall mhansaibh, chlibibh s stipein
Gu meudachadh sòigh.

V.

Ged rinn iad dheth ball àbhachd
Thig falt a chinn gu fàs air
Ni buill a chuirp fàs làidir
Le tàbhachd s le buaidh:
S na truaghain a tha 'n trasa
Ri deanamh feala-dha dheth
'N an-eibhinn thig 'n uair dh-fhàisg's iad
An lamhan gu cruaidh:
Na puist air an do thog iàdsan
Am baidealan s am bàbhuinnean
O 'n sheall iad mar cheol-gàir air
Le tàire 's mor uail:
S ann spionas e le spairn iad
A nuas 's bidh hurra hàrr' ann,
S cha 'n fhaic thu nì na 'n àit
Ach nochd lathraich us luaithr'.

VI.

Nach cuala tu mar tharladh
Mu thimchioll Achterardar
S na sgir dhe 'n gairmear Màrnach
S Cùlsamoin mu thuath?

[TD 233]

Chaidh spannadh chuir air pàirt ann
An seanoireachd nan cearn seo
Le lagh an t-Seanaidh Aird
Chionn na 'àithn' iad nach d' ghluais;
Do bhrìgh le lagh a phatroin
Gu 'n d' rinn iad le laimh laidir
Droch theachdairean gun ghràs
Chur le smàig air an t-sluagh;
Us shumain iad am màthair
S chuir cùirt an t-Seisein càin orr'
Le smachd a chur fo thàire
Bha àbaisteach cruaidh.

VII.

Cha robh sin dad ni b' fhearr
No beul-aithris s na droch-ghnathaibh
Bh' aig seanairibh gun ghràs
A rinn tàir air lagh Dhia;
Do thaobh an neach an-dana
Bha 'mallachadh a pharant
Dh' iarr Maois a chur gu bàs
Ach rinn iàdsan a dhion;
Oir choisrig iad an aird e
Mar thiodhlacadh ro àraidh
Do theampull Tigh an Ard Rìgh
Fo sgaile deagh ghniomh;
Ged s corpach bh'ann o'n lamhaibh-s

Cha ghabhadh 'n lagh gu bràch ris
Mar iobairt ach do 'n bhàsa
A réir àithntean an Triath.

[TD 234]

VIII.

Gu ceart mar rinn thu innse
Mu 'n chorpach mar tha sgriobhte
An deigh do Mhaois a dhìteadh
Fo binn lagha Dhe,
Rinn seanairean a mhì-ruin
N uair choisrig iad a rìs e
A shaoradh o'n a bhinn sin
Le 'n innleachdaibh féin,
S mar sin a rinn gu dìreach
Na minisdeirean briobail
Do 'n chuid a smachdaich fìrinnibh
Chriosd le 'n lagh féin;
N uair choisrig iad a rithist iad
A steach air amhach Iosa
Do 'n eaglais le lagh saoghalta
Ri 'n d' àon iad gu réidh.

IX.

S e siol na nathrach dearbht' iad
A rinn an lagh a' spealgadh
A tha fodh bhinn an damanaidh
S ath-ghinmhuinn o'm beoil
Cha chualas riamh na 'n searmoin
Na minisdeiribh marbh seo
A dh' fhàg cho crìon ar n-anama
Fo shearg na h-eigh reòt,-
Nach d' mheall iad sinn le 'n anamiann
Gus pobull Chriosd a dh' fhalbh uath

[TD 235]

Ga 'n dìteadh mar luchd anagna
S mar chealgairibh mòr?
S nan creideamaid an seanachas
S e their iad m' a luchd leanmhuinn
Nach eil dad annt ach salchar
Us anabas gach slòigh.

X.

S a mheud s tha tighinn fo dhùsgadh
Fo bhuidh an t-soisgeil dhrùightich
S a thòisicheas ri ùrnuigh
Fo churam gu geur;
Riu ròichdidh iad o'n chùbaid
G an càineadh gu droch mhùinnteach
Airson gu 'n gabh iad iompaidh
S tighinn dlù do Mhac Dhé;

S e 's brìgh d' an cainnt mi-rùin:-
O! luchd-misg us mhionn us shùgradh
Na faiceamaid 'cur cùl sibh
Ri 'r grùidealachd bhreun:
Mu 'n coisinn sibh ar diumadh
Gun ghrainealachd san duthaiche
Cho mor binn ri luchd urnuigh
Tha tionndadh ri nèamh.

XI.

S nach sona nis an dream sin
Le Criosd mar Rìgh fo 'n geimhlibh
Fo bhuaidh a ghaoil ghabh greim dhiubh
'Na choimhneas s 'na thruas;

[TD 236]

'Dol suas le crùn do dhroighnich
Do nèamh na gloir' làn aoibhneis
Le trompaidean nan ainglean
A seinn le binn fhuaim:
S faic doruinn mhor nan aingidh
Lean Herod mar an Roigh-san
S an t-saoghal-s' iad ge greadhnach
Bidh 'n teinn-san bith-bhuan:
Le chrùn s dheis' dhealrach loinnreach
'Dol sìos do 'n ifrionn oillteil
Gu sìorruidh measg nan deamhnaibh
Fo ghainntir na truaighe.

XII.

Ain.:—
S ciod e do bheachd mu 'n t-seors ud
Tha cuid a deanamh bosd asd'
Mar shearmoinichibh mòra
S am beoil nach do ghluais,
Air taobh na muinntir oirdhearc
Thog fianuis 'n aghaidh foirneirt
S a dh' àicheadh sochair fheolmhor
'N geall gloir tho'airt do 'n Uan;
Ach dh' fhan gu socair còmhnard
Mar bha iad s a rinn còrdadh
Mu 'n Stàid a bhi toirt òrduigh
Us seòl daibh gach uair;
S cuid eil' an tùs na comhstri
Thug leum o'n Staid le streòdaig

[TD 237]

S a phill a rithist d' an deoin ri
S ri phòs 'n dara h-uair?

XIII.

Criosd.:—

S e seo mo bheachd mu 'n t-seors ud
Gu bheil dà nì ro shonraicht
Thug buaidh orra 'n uair chòrd iad
Ri foirneart mhì-cheill!
Mic Anaik bhi ro mhor leo
Seach earbs á neart Iehobha
S iad fein na 'm fionnain-feoire
Le bhi beo na 'n neart féin:
S o mhiann ri 'm pòitibh feola
Nach d' sgaradh riamh o'n tòs iad
S gu 'm b' shaibhreas e bu mhò leo
No bron le sluagh Dhé;
Tre 'n phill iad gu tir Ghoisein
Tha nis as eugmhais Ioseiph
'Na fearann daorsa bhròinich
S 'n a tòrr slochdaibh cré,

XIV.

Ain.:—

An e do bheachd nach d' fhàg e
S an eaglais steighicht an trasa
Aon idir dheth shluagh grasmhor—
A bharr air na daoibh—

[TD 238]

Do 'n ùrra coinseas samhach
Bhi aca mar a ta iad
S bhi seasmhach taobh an t-Slan-fhir
Gun bhàigh ris a ghaoid;
S am Bill ud tha mi 'clàistinn
A phassig aig a Pharlmaid
Bheil e cho mór na 'm fàbhor
S bhi mhàin air an taobh?
Oir chluinn mi cuid ag raidhtinn
Gu 'n robh uil' iorrtuis chàch ann
Ach nach do leig an t-àrdan
Doibh tamh ris an t-saors'.

XV.

Criosd.:—

Ma ta cha 'n fheud mi raidhtinn
An d' fhàg no nach do dh' fhàg e,
Ach s nì their mi ma dh' fhàg
Gu 'n tog gràs annt' a cheann;
S theid teine riu nach bàth iad
Gu 'n tog iad fianuis dha-san
Mar toir iad buaidh tre ghras innt
Gu fagail air ball;
S mu 'n Bhill ud nam biodh stà annt
M biodh Siorrachd Rois mar tha i
S achd Parlmaid s lagh Pàtroin
G am fàsgadh gu teann?
'Cur aoghairean gun ghràs orr

Le arm s le luaidhe o lamhaich

[TD 239]

S nan seasadh sluagh 'g an àicheadh
Gu 'n spàirrt i troimh 'n ceann.

XVI.

Ain.:—

Bha mise dall ach s léir dhomh
A nis gur fìor do sgeul-sa
S bu mhise brùid gun reusan
Nach d' ghéill dith o 'n tòs;
Is ioghnadh mar tha creutair
Do dhaoine 'leugh no dh' éisd ris
A Bhiobull nach grad thréig iad
O 'n éisdeachd ni 's mò;
S ni soilleir tha dhomh féin e
Gur gadaichean s luchd reubainn
Dhiarr dorus cho ro eillteil
Gu leum do na chrò;
S nach ann a nuas o nèimh
Ann an ughdarras Mhic Dhé
'Thainig dortadh fuil co ceutmhor
An eucoir cho mor.

XVII.

Criosd.:—

S ni uamhasach gu dearbh tha
Mu chuideachd mhor nan tàbh ud
Us luchd nan sleagh tha falbh leo
Le farbhas do-luaidh;
Le 'n gunnaichean s le 'n armaibh
G an cur a steach air anamaibh

[TD 240]

A dh' aindeoin ge cho searbh 's tha
'N cuid searmoin do 'n cluais:
Nach geur an nimh s an ana-meinn
'Bhi sparradh ni gun tairbh orr
A mhain gu cosnadh airgid
Do chealgairibh truagh?
Le faobhar na geur leanmhuinn
'To'airt doruis do choin bhalbha
Troimh chorpaibh dhaoine marbha
S troimh eanachainn an t-sluaigh.

XVIII.

Ain.:—

Gu deimhin s fìor do sheanachas
Ged mhios mi 'n tùs ro shearbh e
Cha chan mi chaidh gur anacainnt
Ro gharg e gun chiall;

B'e cuideachd mhor nan tàbh agus
Luchd nan sleagh gu dearbh iad
S e 'n teisteanas sna Salmaibh
A dh' ainmich dhoibh Dia
S e 'm bagradh riu a labhradh—
Thoir achmhasan gu garbh dhoibh—
Is deimhinn leam nach dearmaid
E dhearbh chur an gnìomh;
Oir s ifrinneach a chealg dhoibh
Tha cleachdadh nì cho aingidh
Bhi 'cur an céill gur h-anamaibh
A thearnadh an crìoch.

[TD 241]

XIX.

Ain.:—

Tha misneachd mhor air pairt
Gu bheil easaonachd ro laidir
S an Eaglais Shaor an tràsa
Bheir cradh dhoibh mar traogh;
Thaobh mhnathan a bhi g radha
Gu bheil còir ac' air mhodh àraid
Bhi 'gairm luchd dreuchd mar chàch dheth
'N co-bhraithrean araon;
Nach bochd ma bhios na mnai sin
Nàm cogaidh ri feachd namhuid
'To'airt aobhair do 'n eascàirdean
Bhi tàir air na naoimh?
S iad ullamh mar Mhic Labain
S cho geur gu bhi ga 'n càineadh
S a séideadh bagraidh s àir mar
Bha Saul s e fodh 'n chaothach.

XX.

Criosd.:—

Air sochairibh na slàinte
Tha còir aig mnaibh grasmhor
Co ionnan ri fir ghraidh
Air compairt riu s gach cuis;
Ach 's tosd an nì chaidh àithn' doibh
San Eaglais ge b'e c' àite
Ann san cruinnich iad chur aird air
Nì àraidh às ùr:
S e dh' àithn an t-Abstol Pòl doibh
Bhi feoraich ce mar tharladh

[TD 242]

Dheth 'm firibh s gun an àrd-ghuth
A chlaistinn s a chùirt:
S do bhrìgh gu'm buin doibh nàisneachd
S e 'n dleasdanas s a chàs seo
An lathair fhir bhi samhach

S brat-sgail air an gnuis.

XXI.

Ain.:—

Tha argumaid aig moran
'N a h-aghaidh air an doigh seo
Gu 'n bhrìst i air a boidean
Ro shluimt gu saor,
A ghabh iad an àm ardaich
Mar shearmonaichibh trocair
Ri 'n co-thionail 'n uair phòs iad
Le cordadh us aont
S gu 'n d' aidich iad le 'm beoil
Gur e teagasgan us orduigh
Na h-Eaglais fhad s bu bheo iad
Bu sheòl doibh gach aon
S gu 'n seasadh iad gu comhnard
Gu 'dion gun chlaonadh ròine
S bho smachd a reachd gu stold
Nach b' e 'n deoin dol a thaobh.

XXII.

Tha aineolas us duathar
Air inntinnibh an t-sluaigh le

[TD 243]

Bhi creidsinn gach ni tuaitheal
O'm buachaillean dall:
S cuid eile tha trè 'n uabhar
An aghaidh breithnich uaignich
Ag radh mu'n dream theich uapa
Gu'n ghluais iad gu meallt,
S gu'n thilg iad 'chuing dheth 'n guaillibh
A bhoidicheadh aon uair leo
A' ghiulan tromh gach cruaidh chàs
Le cruadal gu teann:
S dheth 'n àireamh tha fear tuaileis
Tha daingneachadh bheachd thruaillidh
Am foirfeach air an cual thu
Bho Chuairtair nan Gleann.

XXIII.

Ach tuigeam cainnt a bheil-san
S an grunn o bheil i g éirigh
Tha eud mu'n Eaglais Steighicht
Ag eirigh o'n chall
'Thig air mas e s gu tréigear
S gu'm fàg an Staid dhith féin i
Gu'n cail e roinn do shéimh
S a ghloir féin ann na gheall;
S cha ruig e leas o 'n aobhar-s'
Bhi mìneachadh a sgéil domh
Tha bhrìgh cho soilleir réidh dhomh

O reusonaibh teann;
S cha 'n iognadh leam a réisd
A shuil mhiannaich a bhi 'n deigh air

[TD 244]

Mùr mealaich dheth na leumas
O mhéir fir na crann.

XXIV.

S ann their iad riut le mùiseig
Gur cainnt gun mhodh gun mhùineadh
Tha 'd' bheul us briathraibh diùmaidh
O ghrunnd 's beag is fiach;
S cainnt chàinidh tha mi-nàrach
Nach lot nach craidh s nach ciùrr iad
A th' ann a chionn d' an taobh-san
Nach d' iompaich iad riamh;
Ach 's coma dhut co dhiù
Bheir an Sgriobtuir dhoibh lan dùlan
Tha deanamh soilleir dhùinne
Gur bruidibh gun chiall
An dream rinn Criosda dhiùltadh
S ro aithnichte d' ar suilibh
Gach neach a chur an cùl ris,
Gur brù dhoibh is Dia.

XXV.

S e Moderats gun bhuaidh sin
Chur oirne riamh a chuarach
G' ar cumail leis gach tuaileas
Fo 'n duathar s a cheò
An uair 's iad fein na truaghain
A bhris a chuing dheth 'n guaillibh
S an cumhnant mhionn rinn fhuasgladh
S 'chuir suarach am bòid

[TD 245]

O! 's iad a rinn an tuairgneadh
S a thilg le 'm bogha tuaitheol
S ghabh patronage na truaigh 'chur
A bhuachaill o 'n chrò
S b' i nis an Eaglais fhuar i
B' i 'n Icabod ro ghruamach
N uair chuir i 'n àirc fad uaipe
S a dh' fhuadaich i 'ghlòir.

XXVI.

Ach soisgeulaich nam buadhaibh
Thog iad suas gu luath i
Le lunnaibh air an guaillibh
Le luaghair s binn cheòl;
Na trumpaideirean fuaimneach

Ag imeachd roimhp' o'n uair sin
'To'airt caismeachd o na h-uaighibh
Do 'n t-sluagh gu tighinn beò;
'S m 'am pill iad far an ruaige
Théid Philistich a bhualadh
Le plaighibh dhiu nach fuasglear
Le cluais laoigh òir;
S theid Iericho fo uamh-chrith
Gu 'n tuit i le mòr luasgadh
Us ge b'e thogas suas i
S e 'n truaghan is mò.

XXVII.

Theid suaicheantas gu luatha
Ann sin a chur suas leo

[TD 246]

S bidh brataich ard nam buadha
A sior luasgadh 'na gloir;
S thig cruinneachadh nan uaislean
Us dumhlodas an t-sluaigh th' aic'
Fo 'fasgadh 'ghleachd gu cruaidh leis
An Uan thug iad beo;
An aghaidh na thug fuath dha
S a dhioladh gach iumruagaidh
A rinneadh air an t-sluagh leo
G an tuairgneadh gu mor;

.
S iad ait fo ghlaodh nam buabhall
O feuch nach b' iad na truaghain
Chuir uap i d' an deoin.

XXVIII.

Tha neul air eiridh suas orr'
S tha 'm pàilliun air a ghluasad
Gu imeachd air a chuairt us
Tha 'n sluagh dol 'na dhéigh,
S fodh 'm brataichibh gu buadhach
A chogadh ris na h-uabhrich
S bidh Gog le fheachd fo uamhas
Ga 'm bualadh gu treun;
S theid Amoraich a ruagadh
S cha nochdar bàigh no truas doibh
S am maoin theid tho'airt uapa
Eadar bhuar agus spréidh;
S bidh Israel an uachdar
A roinn na creich le luathghair

[TD 247]

'To'airt glòir do 'n ceannard uasal
Thug buaidh ann san t-sréip.

XXIX.

Thig bratach camp treibh Iudaih
O'n aird an ear gu dusgadh
S thig bratach Dhain le durachd
Dha ionnsuidh o thuath;
S thig bratach camp Reùbain
O'n airde deas gu sunntach
Le neart us treis na' cultaic
Bheir spùill air luchd fuath;
S camp Ephraim thig gu surdail
O'n aird an iar le 'n ùr lann
Le 'n treun dheich milltibh diùlnach
'N an dumhladas sluaigh;
S co 'n namhuid cho mi-runach
Do n armailtibh bheir dùlan
S Ard-Rìgh nam Feart ga 'n stiùireadh
Air an cùl le lan bhuaidh?

<eng>NOTE.—Four verses follow but the MS. is illegible.<gai>

[TD 248]

FODH CHAMPAR AGUS FODH CHÀS.

[THA TOISEACH AN DAIN AIR CHALL.]

I. PAIRT.

XII.

Ge b' mhor bha m' ùidh ann
An ionndas truaillidh,
Thug e dhomh dùlan
O thùs mo ghluasaid,
S a dh' aindeoin durachd
O dhùil ri buannachd
An nì bu run leam
Thoirte leam cha d' fhuair mi.

XIII.

S an fhreasdal chaomh
Thachair tìmh roimh 'n uair seo
Gu 'n d' thainig firinn
A bhiobla luachmhoir,
An cainnt ar tire
S bhean nì dheth 'n fhuaim rium
Mun d' bhean ri m' chridh
Bhean air chinnt ri m' smuaintibh

[TD 249]

XIV.

S an tùs mo spéis da
Bha beum an t-sluaigh orm,
Ga m' mheas gu léir—

Troimh chéil' a' m' bhuadhaibh;
Mi 'luchd na h-euceirt
Na m' chreutair fuathar
S mi dianamh eibhneis
Dheth 'n naimhdeas fuar rium.

XV.

Ach greis na 'dhéigh sin
Cha b' aobhar uaill domh
Bhi ga mo reubadh
Le beumaibh fuar chainnt,
S ann bha gach creutair
Gu léir mu 'n cuairt dhìom
'To'irt meas thar m' fhéich orm
Aig meud mo thruais diubh.

XVI.

S bu mhor mo spéis, ar
Leam fein s mo luaidh dha
S dheth bhi ga 'leughadh
Dhomh fein s do thruaghain
'Bha tighinn ga 'éisdeachd
S mi fein fodh uaill dheth
Bhi 'm barail cheudan
Gu 'm b' chreutair nuadh mi.

[TD 250]

XVII.

Bha 'm meas s an spéis dhomh
Thar m' fhéich 'san uair sin
Airson nach b' léir dhaibh
Na m' eudann uaigneas
Mo chridhe bhrein bha
Gu léir làn truailleachd
Ga m' fhalach dìomhair
Fo rian gach buairidh.

XVIII.

Bha iomhaigh 'n eud
Us i féin cho uailleil
Ag iarraidh géill dhith
S gach ceum an gluaisinn
S mo mhor fhéin spéis
Mar an ceudn' cho uabharrach
Ag iarraidh eirirt
Fo sgéith mo dhuathar.

XIX.

Cha b' léir do chreutair
Fo'n ghréin 'bha gluasad
Gach nì do 'n ghéill mi
Le speis gu h-uaigneach,
S na meallaidh threun dhomh

Gu léir bha buailteach
S ga 'm falach féin fo 'n
An sgéimh bh' air m' uachdar.

[TD 251]

XX.

Tha 'n fhéin gu daonnan
Na 'h-àl miannach
Air gloir gach aon uair
S air faotuinn riarach
S i ghnàth gun mhaoil ach
Fo fhaobhar ciocrais
S gur lom an raon air
Nach faod i dioghlum.

XXI.

Ri fulang naimhdeis
Bidh roinn do ghloir aic
S n àm airc us teanntachd
Cha chaill i deorachd;
S n àm goirt us ganntair
Ge fann bidh lòn aic
S an lanachd saibhreis
S e àm a sòlais.

XXII.

Bha mi gun chiall s rinn
Sin riamh mi-stà dhomh
Le'n d' rinn mi diochuimhn'
Chuir sios fo nair mi
Gu'm b' ghibhtibh iasaid
Dhomh tiodhlaic s talaint
S nach maireadh siorruidh
Ach Criosd s a lanachd.

[TD 252]

XXIII.

S rinn mi dhiubh iodhail
Nì 'phian s a chraidh mi
Eugsamhla 'n iomhaigh
Us shliochd mi mhain doibh
S ge b' ghibhtibh feumail
Gu léir tre ghras iad
Mhill mis orm fein le
Neo-speis s le gràdh iad.

XXIV.

Rinn mi orr' dì-meas
Da rìreabh s tair orr'
Cha d' rinn mi 'n iobradh
Do 'n Tì o'n d' thainig,
Chum gloir a ghaoil-san

Thug aon a ghraidh uaidh
Gu tearnadh dhaoine
O'n daorsa thràilleil.

XXV.

Thaobh meud an t-suaimhneis
A fhuair mi 'm pairt diubh
Chaidh m' inntinn luaineach
Cho luath an gràdh dhoibh
Tre inntreachd buairidh
Bha cluainnteachd laidir
Ga m' tharruing uaidh-san
S á cuan na lanachd.

[TD 253]

XXVI.

S ann rinn mi falbh leo
Tre chealg mo naduir
A ghearradh shail'gibh
Gu tearmunn tàmh
S rinn m' inntinn mharbhanta
Dearmad laidir
Le 'n d' mhilleadh m 'earbsa
Nuair dh 'fhalbh mo lamh-thuagh.

XXVII.

S ged 's ann an coingheall
Gu dearbh a bha e
Cha dean sin m' an-fhiach-s'
Ni 's minbh' r'a phàidheadh
S mo chulaidh anfhann,-
Ni shearg gach là mi-
S nach faod mi tairgs' 'tho'irt
Gu gairm gu snamh oirr'.

XXVIII.

S i nis orm falachaidh
Ach s dearbh leam c' àit anns
'N do thuit an t-arm seo
Air falbh o' m' lamhan
Ach s ni tha doirbh dhomh
Ath-ghairm an aird oir
Mar tig i'n uachdar
Tre bhuidh an fhàidh.

[TD 254]

XXIX.

Us cha 'n 'eil ni dhiubh
Nach d' rinn mo chasaid
Us m' fhagail dìte
Le m' fhior chion faicill
Tre 'n dh' fhàg iad shios mi

S gun fhianuis agam
A dhìanadh dian dhomh
S gach sian ga m' agairt.

XXX.

Gu 'n dh' fhàg iad spùillt'
Agus ruisgt' gun bhrat mi
Tre m' easbhuidh cùraim
S nach d' chum mi agam,
'N criochaibh s an rùn s' air
Dheagh ghrunnd bha cearta
S nach d' leig mi dhìom
Gu 'n d' rinn iad mo chreachadh.

XXXI.

S mo chlachadh dh' iarr iad
Gu pian gun mhaitheadh
Tre m' pheacaidh dhìomhair
Us ghniamh mo latha;
S cha d' fhàg iad sion dhomh
Mar fhianuis beatha
No cusbair dìonaidh
Ach Criosd s a' mheadhon.

[TD 255]

XXXII.

S ge tric mi 'g iomlaid
Tre iomrall céille
S gach tonn ga m' thulgadh
S 'to'irt urchair gheur dhomh
S gach ni bha ionmhuinn
Leam ga mo thréigsinn
S gun ghnè san iomlan
Ach ionmhas bréige.

XXXIII.

Ghabh mi le aoibhneas
Cuid roinn do m' ionnsuidh
Do mhaoin na h-oighreachd
S air chinnt bha dùil leam
Nach tigeadh aimbeairt
A chaidh air m' ionndas
S an àit 'thighinn saibhir
S ann chinn mi struigheil.

XXXIV.

Gu 'n d' thainig teinn orm
Dh' fhàg m' inntinn bruite
S ghabh gaidhir greim orm
Mar shaighdean ciùrrteach;
Mo bhun s mo dhruim
Bha ri caoidh gu tursach
Bha 'ghort a' m' bhroinn

S gun mo dhruim ach ruisgte.

[TD 256]

XXXV.

Bha m' éideadh barlagach
Granna duaichnidh
S mo ghort a fàs,
'Bagradh bais gach uair orm;
Ach siud a mhàin
Cha b'e chraidh cho cruaidh mi
Ach m' athair ghràidh bhi
Cho ard an gruaim rium.

XXXVI.

Ach rinn mi cuimhne
Fo m' inntinn bhroinich
Air m' athair caoimhneil
Bhi dh' inntinn theo-chridheach
S cho anabarr saibhir
S bhiodh cuibhrionn lòn domh,
S thug sinn orm pilltinn
Tre chinnt air trocair.

XXXVII.

Ach ge bu uair leam
A dhol na 'chòmhdhail
Le m' éideadh ghraineil
S mo chail bhi strothail,
Thug m' éigin barr leis
Na bha ga m' leonadh
S chaidh mi na 'làthair
Mar bha mi 'm' dheoiridh.

[TD 257]

XXXVIII.

S O! 'n t-ioghnadh ard neach
Cho àille gloir ris
Gu 'n gluaiseadh àirnean
A aird a mhorachd
Le innigh ghraidh tha
Cho lan do thròcair
Gu teachd a' m' dhàil
A' cur failt le poig orm.

XXXIX.

Bha cuid dheth m' bhraithribh
Us ràs ro mhor orr'
Airson cho grasmhor
S a bha e dhomh-sa,
A' cur m' uilc 'na 'làthair
Bha graineil feolmhor
S iad dha ga m' chaineadh

Oir b' àill leo m' fhogradh.

XL.

S ged bh' ac ri radhtinn
O laithibh 'n oige
Nach d' bhris iad àithne
S nach deach iad thar ordugh
Is meallta tha mi
O phàirt dheth 'n comhraidh
Mar d' mhiosg an ardan
Le 'n gràin' do m' neoghlain'.

[TD 258]

XLI.

Ach m' athair gràdhach
Ged bha mi neo-ghlan
Cha d' mhùth e fàbhar
No ghrasaibh dhomh-sa
S gun mhaill' na dàil
Thug e àithn d'a òglaich
A chulaidh b' fhearr
'Tho'irt an làthair gu m' chomhdach.

XLII.

S gu cur lamhainnean
Us càraid bhrog orm,
S laogh biadht gu m' shasachadh
S lanachd soigh dhomh;
S le danns' us gairdeachas
Ard le ceol-bhinn
S bha mi luath-ghaireach
Gu slàn s lan sòlais.

XLIII.

S n uair dh' iarr mi m' bhoid
S mi gu stold air m' ionnlad
Laigh mi na m' sheomair
S mo chomhla dùinte
S luigh cadal s clò orm
Ro mhor us dusal
Le foistinn fheolmhor
Ni leon s a chiùrr mi.

[TD 259]

XLIV.

Oir 'n uair a thainig
M' fhear graidh da m' dhusgadh
Bha m' fheoil ga 'aicheadh
Ach gras gun mhùchadh,
Gu 'n chuir e lamh orm
Thug do m' nadur dùlan
Thug beo mo ghrasaibh

S a dh' fhàg iad ùrail.

XLV.

Ged labhair a bheul rium
Bha m' fhein ga 'dhiùltadh
Gu 'n chuir e'n céill domh
Le reusan drùidhteach,
Na braoin do dheuchainn
N àm éirce dhruidh air
S dhomh b' éigin éiridh
Us leum ga ionnsuidh.

XLVI.

S ged shil mo mhioraibh
O 'làimh na 'glaiseadh,
Mior ruiteach chubhraidh
A dhruidh air m' aigne;
N uair fhuair mi chùl rium
S gun 'ghnuis bhi agam
Chosd sin dhom deuraibh
Beoil-bheum us tarcuais.

[TD 260]

XLVII.

S ma bha mo nador
Le gràin' ga dhiùltadh
Bha nise m' airnibh
Fo chradh ga 'ionndrain;
S cha 'n fhaoduinn àrach
S mo chàil ro lunndach
Dha diultadh éirigh
N uair dh' éigh e'n tùs rium.

XLVIII.

Ged bha mo ghrasaibh
An tràths air dusgadh
Cha d' riaraich iàd mi
An ait' fir m' ionndrainn;
Bha acras, paiteachd
Us gradh ga m' chiùrradh
S nach lianadh càil mi
Ach fàilt a ghnuise.

XLIX.

S 'n uair dhuig e suas mi
O m' shuain le cabhaig,
Chaidh mi na m' thruaghan
M' an cuairt do 'n bhaile
N luchd faire fhuair mi
S gun truas le an-ìochd
S ann lot s a bhuaile iad
Mi cruaidh le 'n lannaibh.

[TD 261]

L.

S ged bha seo cruaidh orm
Cha b' uair dhomh fann 'chadh,
S a miosg nam buachaill
M' an cuairt do 'n bhalla,
Chaidh mi s cha d' fhuair mi
Gnè fuasglaidh mar riu
Ach 'n àite truais rium
Iad uam thug m' fhalluing.

LI.

S ged chuir seo fuachd orm
Cha b' uair 'to'irt thairis
S m' fhear gaoil bhi uam,
Neach nach d' fhuair mi shamhuil;
S le 'm fagail ghluais mi
Ceum uath car tamuill
S 'n Tì dh' iarr mi fhuair mi
Thug luaidh do m' anam.

LII.

S fhuair mi deagh chliu
Mar ol ungaidh luachmhoir,
Us chuir mi ùigh orm
S mi 'n dùil s an uair sin,
Nach tigeadh spùill air
S ni 's mù nach truailt e,
Ach mheall mo dhuil orm
Ni dh'ùraich gruaim dhomh.

[TD 262]

LIII.

S bu shonas àigh leam
A bha ro luachmhor
Bhi 'n comunn graidh
Ri luchd gràis ath-nuadhaich;
S bu shòlas àraidh
A bha do-luaidh leam
Bhi 'n caidreamh blàth riu
As aird s an uaingneas.

LIV.

Ach ghabh an namhaid
Ceann fàth an uair sin,
Fear casaid gnathaichte
Nam briathraibh truasail,
Rinn m' fhalluing graineil
Do phairt s cho duaichnidh
Do chuid dheth m' chairdean
A dh' fhàg mi suarach.

LV.

S gach ni bu rùn leam
As ùr a ghlacach
Bha mar chuile-bhruite
Gun lùths gun taic dhomh;
S bha iad cho siubhlach
Ri driuchd na maidne
S a' faotuinn sgiathaibh
Gu triall air astar.

[TD 263]

LVI.

Mo lusan sgàileach
Bha fas gu h-ùrail
S bhiodh m' aiteas lan
'N uair bha 'm fàileadh cubhraidh
S 'n uair bhuailt gu làr iad
Aig aird mo dhiù dhiubh
Mo fhrionnas naduir
Bha fàs ro dhiumbach.

LVII.

S 'n uair bhithinn saoibhir
Bhiodh aimbeart dlù dhomh
S 'n uair mò bhiodh m' aoibhneas
Bu chinnteach turs' dhomh;
S 'n uair b' fhearr mo shuaimhneas
Bhiodh truaigh ri 'chul dhomh
S ri linn mo shoirbhis
Bhiodh doirbheas ùr dhomh.

LVIII.

Cha d' fhuairleadh stor leam
Gun seol cur às da
S cha d' fhuair mi sòlas
Gun bhior bhi faisg air,
Cha d' fhuaires gloir leam
Gun sgleo chur masl air
No solus oirdhearc
Gun neoil thighinn trasd air.

[TD 264]

LIX.

Och s dubh mo sgeimh
Fo shal breun mo naduir
S mo bhroin tha 'g éirigh
O m' euceart lathail;
Mar bhuthaibh Chedair
Gun dàimh gun chairdeas
Gu dubhach deurach
Fo éislean craiteach.

LX.

Ach 's sgiamhach tha mi
Le slainte shona,
Thug fear mo ghraidh dhomh
Tre ghras gu toileach;
Mar chùirtneibh finealt
S ro riomhach Sholaimh
S i geal ro fhior-ghlan
Mar ghrian an t-soluis.

II. PAIRT.

I.

Na gabhaibh gèimh dhìom
A mheud s thug gaol domh
Ge dorch tha m' eudann
Tre bheum chloinn daoine,

[TD 265]

Oir dh' amhraic grian orm
Thug dhìom dreach m' aoguis
Geur leanmhuinn fhiadhaich
Rinn m' iomhaigh chaochladh.

II.

Bha mic mo mhathar
Mo bhraithribh bréige
Am feirg ro ard rium
S an grain tre eud rium,
Thug le 'n laimh ard dhìom
Gach cail ach seudan
Fir posd mo ghràidh air
Nach d' thair iad meur chur.

III.

Air fion lios chaich
Ann an call' b' fhear gleidht' mi
Ach air a chiuird mi
Cha b' ard lamh fheuma,
S tre easbhuidh phàirtibh
A bharr air deagh sgil
A steach do 'n gharadh
Bhrìst aireamh bheistibh.

IV.

Bha famhan mùgach
Ri bùireach diamhair
Mu fhriamh chrann ubhlan
Rinn diubhal s mì-stath,

[TD 266]

S cha b' léir do m' shuil iad
Fo 'n uir gu h-iosal
Gu 'n d' nochd an ruamhar
Cuid dhiubh o'n iochdar.

V.
S bha naraich lubach
Le 'm puinnsean teumnach,
Gu nimheil ciùrrtach
'To'irt luthais o gheugaibh,
Ga 'n lot gu bruiteach
S gu drùidhteach beumnach
Ga 'n searg fo 'n ùr ros
Gu dur le 'n geur gath.

VI.
Bha sionnaich shiubhlach
Feadh chuiltibh diamhair
Le 'n seoltachd chuilibheartach
A's ciurrail fiacal
Air crannaibh urail
Ri spuill s ri diobhuil
S air toraidh chubhraidh
G òl sugh nam fion dhearc.

VII.
Tha sgitheach s draighneach
Ro mhillteach sàiteach
Us drisibh geura
Miosg dheug a ghàraidh;

[TD 267]

N àm bhi ga 'n spionadh
S e dion ro àraidh
Bhios ann mur reub
Am fear gleidht a lamhan.

VIII.
Na geig bhi seargadh
Air falbh fo 'n duilleach
S na h-og-chruinn anfhann
O'n cealg bhi fulang
Bha sin gu dearbha
Leam anabarr duilich
S chur sin mi 'n amhluadh
Cur m' anama 'n cunnart.

IX.
N uair nochd an uile bheist
Ud buirb a nadur
Bha mi fodh iomaguin
S fo dhuilichinn chraitich
Nach faodainn iomachar

Ged dh' fhuilinginn tair ris
Tre 'n thilg mi urchair
Nach d' chuimsich pairt diubh.

XII.

Bha naraich shnàgach
An lathair fo m' bhannaibh
Ag iarraidh fàth gus
Mo shail a tholladh

[TD 268]

S gu breith air earr orr
Cha tarruinn cromadh
Ach orra stampadh
Gu 'n ceann a phronnadh.

XIII.

Ach m' fhion-lios fein rinn
Gu leir mi dhearmad
S dh' fhàs fheanntag geur
S cuid dheth m' gheugaibh aimrid
S dh' fhag sin mi 'n deigh laimh
Car ré do aimsir
Fo leth-trom s éislean
S mo sgeimh air falbh dhìom.

XIV.

Miosg fhamhan dall leis
Nach gealtach solus
Us narach naimhdeil
Us droighnich s connusg
Us shionnach mealltach
Le 'n annsachd lonachd
Us mhadadh allta
Dha 'n sanntach folachd.

XV.

Cha 'n iognadh réisd
Ged robh m' eugaisg duathar
S ged robh mi reubta
Le creuchdaibh luaidhearr;

[TD 269]

Oir dh' iarr na beisd seo
Gu leir mo chaitheamh
S bu bhlasd a fheusd leo
Mo chré s mo bheatha.

XVI.

B'e 'm freasdal sonruicht
Rinn doigh gu m' dhion uath
S gach aon diu 'n tòir air

Mo leon s mo riasladh
S mo shlugadh comhladh
Na 'm beoil gu ciocrach
'N uair fhuair mi seol
Air tighinn beo o'm fiaclan.

XVII.

Ach gloir do 'n Léigh a
Thug éiric fhala
Gu leighis eucail
Le eifeachd glanaidh
S leis nach bu déigh mi
Gu leir 'tho'irt thairis
Do m' fhior luchd-reubainn
Gun speis dheth m' anam.

XVIII.

S e triath ro ardaicht
A ghàrraidh fhiona
Ni suas na bearnaibh
Ged tha iad iosal,

[TD 270]

S gun lot no cradha
Tha 'n dàn do 'n iarmad
Nach dian e slàn doibh
Le sàr ghlan ioc-shlaint.

XIX.

S a nis mo bhraithribh
S a chairdean dealaidh
Ge dorch a tha mi
Fo nàir us sgannal
Tha seudan àraidh
M' fhir-graidh rium ceangailt
Nach d' fhuair an namhaid
'Bha 'n àit air falaicht.

XX.

S ged leig an namhaid
Gu lathair ar callaid
Cha tuit s cha 'n fhailing
Gu bràth ar carraig,
Sàr bhunait grasmhor
Tha laidir daingean
Bheir neart o'n aird dhuinn
Us slaint mar bhalla.

XXI.

S dhuig sin am fearg-san
Gu garg ro ghuineach
S gun mis' bhi dearbhte
Fo m' armachd uile

[TD 271]

Gu dian a' sealg orm
Gu m' mharbhadh buileach
Le seoltachd dhealbhach
Agus chealg nan sionnach.

XXII.

Tre easbhuidh céille
S cho treun bha m' earb-s' ás
Mo ghliocas féin s ás
A ghleus bh' air m' armachd,
S mi 'n duil nach éireadh
Dhomh beud tre dhearmad,
S o thois nan coilltibh
Nach pillt' air falbh mi.

XXIII.

S ged tha mo lamhan-s
Le tàir' air fannach
Cha 'n uair da 'r lamhan-s'
An treas thoirt thairis
O theachd a chàireamh
Nam bearnaibh ballach,
Rinn lochd mo shail orm
A sharaich m' anam.

XXIV.

S ged thug am mealltair
Oirnn sgrìob bha duilich
S ged dh' fheuch e innleachdan
Ruinn bha guineach,

[TD 272]

S ged chuir e sinn ann
An teinn s an cunnart
S e Criosd gach linn
A chlach chinn s am bunait.

XXV.

S bidh deachaimh innte
Nach milltear buileach,
Mar dharach dileas
'S bheil grìd mar chuilionn
Ged chaith s ged phill e
S ged chaill e 'dhuilleach
Bidh siol ro naomh innt
Mar bhrìdh a' fuireach.

XXVI.

S ged tha sinn cianail
S ar n-iarmad tana

Mar bhacaid fhion-dhearc
Nach fiach 'n ar barail-n'
Tha facal firinn ann
Sgriobht tha labhairt
Ag radh nach mill e
Sar chinnt am beannachd.

XXVII.

S thig gaoth á tuath
S 'deas a's buadhaich anail,
S thig grian gu luath oirnn
A nuas le dealradh,

[TD 273]

Gu togail fuar-dheallt
S eigh chruaidh na gaillinn
S ni 'n t-earrach nuadh sin
Le 'r snuadh a ghlanadh.

III PAIRT.

I.

Cha 'n eil s gach nì
Tha mi dhuibh ag aithris
Ach buaidh na firinn
Ro naomh gun mhearachd,
A bheir gach nì air
An d' rinn i labhairt
Na h-àm gu crìch
Mar a chitear math leatha.

II.

S e buaidh na firinn
A' ni bhios mairionn,
S ann leithe a steighicheadh
Neamh us talamh,
Mar ris gach creutair
Us cré 'm bheil anail,
Thug bith us gnè dhoibh
S gu léir ghabh aithn orr'.

[TD 274]

III.

S i thug bith ghlormhor
A shloigh do ainglibh
S a chuidich moran
Diubh dhol na 'n deamhnaibh;
'S a thilg iad comhladh
Le ordugh daingnicht
O inbh bha oirdhearc
Gu bròn fo gheimhlibh.

IV.

S fo shlabhraibh dorcha
Gu soirbh chuir teann iad,
S ge geur an coirbteachd
S an colg le gamhlas,
Ge h-atmhor borb iad
Fo thorraibh naimhdeis
Tha 'n innleachd folachaidh
Fo gairm s fo ceannsal.

V.

S i shuidhich Adhamh
Am Parras fìor-ghlan,
Thug lagh dha 's nadur
Bha làn ri h-iarrtus:
S a cheadaich Satan
A namhaid iorgalt
A theachd gu thaladh
Thug bàs air iarmad.

[TD 275]

VI.

Is ann fo' riaghladh
Tha grian us gealach
S gach reult s an iarmailt
Tha 'n iar s an ear oirnn,
S gach ainmhidh 'thriallas
Feadh shliabh us ghleannaibh
S gach eunlaith sgiathach
Us iasg na mara

VII.

S i thog le h-ordugh
An ceo o'n talamh,
S a lion na neoiltibh
Le stòr gun ainnis,
Dheth faigh gach craobh
Us lus maoth na 'n àmaibh
Na braonaibh mìn-uisg
A mhiad s is math dhoibh.

VIII.

S thug reachd do 'n fhairg'
Air nach teid i thairis
Ged sheid an stoirm i
Le anabarr farum,
S ged bheuchd a garbh thuinn
Le gailbhinn gaillinn
Tha crìoch dhith dh' ainmichte
Dearbht ro dhaingeann.

[TD 276]

IX.

Air àithn na firinn
Theid gaoth na 'deannaibh
Le smachd a h-impidh
Gu 'm pill i h-anail,
S le guth gu'n siochainntich
Tuinn na mara
Mar sgàthan liobhta
Gu mìn le lannir.

X.

S ann air a h-àithn
N uair is àill le fhoillseach
N tein-adhair dealrach
O'n àirde a bhoillsgeas
Us fuaim an tairneinich
S àird a chluinntear
S crith thalmhainn dh' fhàgas
Nochd làraich oillteil.

XI.

Tha diabhuil threunmhor
Gu leir fo cumhachd
S fo smachd dhiubh legion
S éiginn siubhal
O bhi fòiréigeadh
Nan creutair dubhach
S bheir spioraid bhréige
Dhith géill gu h-umhaill.

[TD 277]

XII.

S i cheadaich aon diubh
Le h-aont air Saul
Gu chur fo chaoch
Ann an caonnaig laidir;
S ge tric chaidh maoil air
Roimh naomhachd Dhaibhi
Cha d' chaill e fhaobhur
Gu'n d' chlaoidh am bàs e.

XIII.

S i mar an ceund ann
An laithibh Ahaib
Chuir spiorad bréige
A' 'm beul nam faidhean;
Chuir impidh threun air
Gu leum gu Ramat
Gu'n d' lot fir ghleusd e
Gu geur tre àirnibh.

XIV.

Dha cumhachd géillidh
Na sleibhtibh garbha
S an cruinne cé dha
Guth treun nuair labharas;
S theid puist na neamhan
Le chéil air bhalla chrith
S tiugh neoil us speuraibh
Le reubadh gairbh-shneachd.

[TD 278]

XV.

S bu niarachd creutair
Dha 'n stéigheach tearmuinn
A geallaidh threunmhor
S gun bhréig chur earbs annt
Ach s truagh thar sgéil
Bhios luchd reubaidh 'n anma
Tha breubadh treun
Ri rinn gheur a dealgaibh.

XVI.

S gur truagh mar tharladh
Cho beag s tha thoirt dhith
S cho teann s a dh' fhag i
Cho lan ro nochdta,
Geall-daingnich bàis ann
N àm plàighibh corporra
S air ceartas siorruidh
Romh fianuis coguis

XVII.

Bho h-òrdugh àraidh
Do ghnàth tha tighinn
Gach mallachd s bàs
Ann a bha no bhios
Gach doruinn s amhghair
Us plaigh tha ruighinn
Air gineil Adhaimh
An trath s a rìs

[TD 279]

XVIII.

Cha 'n 'eil geur amhghar
Cruaidh chàs no teanntachd
No sòlas slainteil
O chràdh s o naimhdibh
Do chlann nan grasaibh
A rinn i ghealltuinn
Nach feum gu'n tarlar
Gu lan na 'h-àmaibh.

XIX.

Is cha 'n 'eil tàir
Mallachd plaigh no casgradh
Air cloinn an t-Satain
A rinn e bhagradh
Nach tuit gu slàn orr'
Mur tair iad às uap
Tre ghairm a ghraidh
Tha tre ghras a nasgaidh.

XX.

Tha cumhachd firinn
Neo chrìochnach buadhach,
Gu rùn a crìdh
'Tho'irt gu crìch mu 'n smuainich;
S ro dhiamhain innleachd
Gach aon le 'm fuath i
Le dùil gu'm pill iad
Le stri na 'cuairt i.

[TD 280]

XXI.

Cha 'n fheum i comhnadh
O bheo-bhith chruthaicht
S i fein na morachd
S na 'gloir a' siubhal;
Air cainnt a beoil
Mar an tòs i thubhairt
Cur buil gach lò
S i gun seol air muthadh

XXII.

Tha riaghladh firinn
S gach nì s a chruthachd
O h-ordugh dìreach
Gach nì tha sruthadh;
Do 'n olc a's milltich
Thug i lan lughachd
S gun nì no creutair
Nach géill dha cumhachd.

XXIII.

S e'n fhirinn shiorruidh
Am fìor chul taice
Tha lanachd fialaidh
Da fìor luchd altrom;
Tre chreidimh fìor-ghlan
Saor thiodhlac naisgte
Gheobh anamaibh iotmhor
An diol gun airceas.

[TD 281]

XXIV.

B'e 'n taic s an didean
A bhi fo brataich,
S b'e 'n sòlas inntinn
A dian s a fsgadh
Tha lanachd saor
Do gach aon le 'n taitneach
Bhi 'g earbsa cinnteach
A chaidh na 'beairteas.

XXV.

S 'n uair bheir i ordugh
Do bheo us mharbhaibh
Gu teachd na 'comhdhail
Gur mor bhios farbhas
Luchd aingeachd, dòbheairt
Us chleocaibh cealgach
Fo binn gun trocair
Gu bron an damanaidh.

XXVI.

'N uair làn choimh-lionas
I miann a h-innigh
Gur àluinn sgiamhach
Bhios fiamh a chruinni
Aon osna chaidh uaithe
Cha chluinntear tuillidh
Gach pian us daors uaith
Tre 'n fhìrinn dh' imich.

[TD 282]

XXVII.

Cha chriochnaich saibhreas
Toilinntinn tuillidh,
Bidh lanachd aoibhneis
A chaidh ro mhillis,
S bidh naoimh us ainglean
A' seinn le 'n inneil'
S co fhreagraidh neamhaibh
Nan speur d' an iollaich.

[TD 283]

MARBHRANN DO MHAIRI MORISON

A DH'EUG FEBRUIRI 1836

LE

A PIUTHAR, EIBHRIC MORISON.

Fhuaras am Marbhrann seo bho nighean Mhairi, Mòr nic Ascaill,
eadhon, Mrs. Robertson am Bearnarai na h-Earadh. Cha do ghabh
Eibhric, piuthar Iain Ghobha, an t-òran seo a dhuine riamh ach aon
uair do Chatriona nach maireann, piuthar do Mhòr nic Ascaill.

Is cianail muladach tha mi
Bho 'n is gnàth dhomh bhi galach

O fhuair mi naidheachd á Beàrnarai
Nach robh thu, Mhairi, san t-sealladh;

B' e mo mhiann a bhi làthair
Nur chaidh do chàireadh san anart,

Gun mi bhith ann san làthaireachd
Na aobhar chràidh leam a bharrachd.

Ged tha mise ga d' ionndrainn
Le cridhe brùite neo-gheanail,

Tarruing dheur o mo shùilibh
S iad a' srùladh mar abhuinn,

[TD 284]

Cha 'n e sid aobhar no chiùrraidh
Na tha drùthadh fo m' earradh.

Ach mo shoillse bhi mùchaidh
Gus do chliù chur ga aithlis.

Gad robh ur cridheachan leòinte
Thaobh na feòla s na fala.

Bho na chuireadh do chòrr
Fodh an fhòd ann am falach

Far nach cluinn sinn do chòmhradh
Cho fad s is beò sinn air talamh,

Cha 'n aobhar tioma no bròn e
S gur ann a ghlòir a chaidh t' anam.

Gad tha mise ga d' ionndruinn
Cha robh dhùinn ann ach earail

S tu-sa maille ri Criosda
Rinn le fhuil phrìseil do cheannach,

Cha 'n eil mi 'n teagamh thaobh cinnte
Gu bheil an nì seo na mearachd,

Bidh air an t-saoghal deagh-chuimhn' ort
Gu'n deid an linne-sa thairis.

Ga bu tùirseach a mhuinntir
A bha san oidhche sin mar riut.

Nur fhuair thu cuireadh an aoibhneis

Bha ro' laimh air a ghealladh:

[TD 285]

Is ann air an suilean bha'n doille
Nach fhac iad soi(!!)se na sealladh.

S an uair a chrìochnaich an t-seinn leat*
Bha na h-ainglean ga t'fhaire-

Tha againn mór aobhair iargain
Air bean do chiatabh s do mhaise.

Ann am fòghlum na diadhachd
Gu'm b'e do mhiann bhi ga'n cleachdadh

Gu'n do ghiùlan thu fianuis
A réir a riaghailt s a reachdan

O ghabh thu beachd orra 'n ciad uair
Cha d' chuir thu riamh orra masladh

Chaidh do threobhadh us t' àiteach
Leis a ghàirdean bha neartmhor

Dh 'a bheil an toradh a fàs ann
Mar fhiar fodh bhlàth ris an dealta,

Shaor o chumhachd a bhàis thu
S o uile phlàighean a pheacaidh

S o 'n fhuair thu 'n t' aiseag gu Pàras
Thug gu sàbhailt thu dhachaidh

Tha do phàisdean bochd truagh dheth
Is culaidh-thruais iàd ri 'm faicinn

<eng>* She died in child-bed; ere departing she joined in singing
the 49th Psalm, 14th-15th verses.<gai>

[TD 286]

'Caoidh an fhòghluim a fhuair iad
S gu 'n thog thu suas iad an altrum:

Bidh sinn an earbs' ann san uair seo
Gu bhi ga 'm fuasgladh á glasan

Ri tacs a gàirdean us gualann
An Tì thug uatha co lag thu.

[TD 287]

BUANAICHEAN BHOAIS.
LE MAIRI MORISON.

Séisd:

0 nach tigeadh ead, b' fheàrr gu 'n tigeadh ead
Is truagh nach tigeadh ead, is sinne bhi'ag* deònach
0 nach tigeadh ead, b' fheàrr gu 'n tigeadh ead
Is truagh nach tigeadh ead, tional nan dloghan.

I.

Tha sinn' ann san àm-sa fo dhubhar nam beanntan
Us reòthadh a gheamhraidh 'teachd teann air ar còmhdach.

II.

Tha sinn' ann am Beàrnarai mar lòchran bho Shàdoim
Ag éisdeachd ar càinidh o phàirt-fhear luchd eòlais

III.

Thá 'n t-àite-sa duai'nidh, cha taghail daoine' uaisl' e
A bheath' aca co truagh ris an t-sluagh a bha 'n Sòdom.

IV.

Us Iàin an gobha a' fàs umainn coma
Is ann dhà nach bu chomain a chomunn uainn fhògradh.

V.

Is ann ort bhiodh an fhaoilte le maise na naomhachd
Gur tric bhiodh na caoirich a' faotuinn gu leòir bhuat.

* = bhitheadh.

[TD 288]

VI.

Tha Murchadh an Ceistear am páirt dhinn an teagamh
Cha 'n urrainn d' a chreidsinn gu 'n do dh' oibrich dad còir ann.

VII.

Tha Murchadh an Tàilleair air gabhuil dubh ghràin' air
Cha dig e dha 'n àite ged tha bàs agus clò ann.

VIII.

Tha Iain Mac Coinnich s tha e dùbailt sa choire
Cha dig e nar goire gad bheirte leis beo sinn.

IX.

Eoghain Mac Amhlaidh us Iain á Stranda
Cha 'n iogna ur clanna bhi dannsa le sòlas.

X.

S Bòas co fialaidh s gu 'n toireadh e siol dhuinn
S gu 'n leigeadh e sios e gu biadh dha Naomi.

XI.

Nur sgaoileadh tu d' chearban ri taobh an dùn àrbhair
Cha leigeas air falbh thu gun ealachan fo d' chleòca.

XII.

Sion gu h-uaigheach us deoir air a gruaidhean
Ag caoidh an luchd buain, 'leigeadh dualan thro' meoiribh.

[TD 289]

XIII.

Is i Rut a bhean laghach a thainig nar deighidh
Gu diasan a thaghadh an deighidh nan òglach.

XIV.

Nan digeadh an driùchd oirnn s gu 'n réamaid a dh'urnuigh
Na 'làthair le dùrachd, gu sgiùrrte Rehoboam.

XV.

Nan dianadh sibh cabhag sna h-achaidhean geala
S mis' air tighinn falamh o earrain Chlann Mhoaid.

XVI.

Nan gabhadh sibh cùram gu tighinn nan toobh-sa
Gu lìonadh ur sgùirdean an tùs na buain eòrna.

XVII.

Nam b' e curam a chumadh air n-ais sibh
Nach nàir dhuibh bhi gealtach s an caisbheart bh' air Pòl oirbh.

XVIII.

O chón nach tigeadh ead, truagh nach tigeadh ead
O nach tigeadh luchd leigeil nan dlòitean.

O nach tigeadh ead, b' fheàrr gu 'n tigeadh ead
Is truagh nach tigeadh ead, is sinne bhi'ag* deònach
O nach tigeadh ead, b' fhearr gu 'n digeadh ead
O gu 'n digeadh buanaichean Bhòais.

* = bhitheadh.

[TD 290]

RANNAN DO 'N MHISG.
LE EIBHRIC MORISON.

Gur trom a ta mi 'smaointinn
An aon nì seo an comhuidh
Cho toileach s tha clann daoine
Air faoinreadh gu dò-bheairt
Fodh bhruid aig Dia an t-saoghail
Iad daonnan na ròidean,
Bu truagh gu 'n thachair aon uair

Gu 'n dh' aom iad leis còmhradh.

I.

A mhisgeir a tha treun
O nan éisdeadh tu 'n dàn seo
Is mi dh' aithriseadh co gleusd e
S a dh' fheudainn a' d' làthair
Nan gealladh tu bhi tréigsinn
A bheus a rinn tràill dhiot
A tharruing iomadh éis
Agus léir-sgrios a bhàis ort.

II.

Ma dh' fhalbhas tu far bainnse
Us tu dall leis na dh' òl thu

[TD 291]

S gun caraid sam bith ann duit
Air làimh ni do threòrach
Gu'n gabh thu rathad cam
Us gu 'n caill thu 'n sin t'eòlas
Gur dòcha gur h-i a bheann
Bhios fo d' cheann ann sa mhòintich.

III.

Nach dì-brigheil mar cheaird dhuit
S aig daoine meas còir ort
Bhi 'ghnàth air beus na daoraich
A' d' shlaod air na ròidean
A' d' chuis fhanoid aig an t-saoghal
Gu d' fhaotuinn san dòigh sin
Air call do dhreach us t' aogaisg
Us t' aodach na shròicean.

IV.

Ma théid thu 'n sin air chall
Is cùis-chainnte do 'n t-slògh thu
Thu 'tuiteam anns gach allt
S bidh do cheann air a leonadh
Ma thachras dhuit san àm sin
Gu'n caill thu do bhrògan
Cha choisich thu ach mall
S nach bi ann ach an deò dhiot.

V.

Nach maslach s nach mì-chiatach
An riaghailt s an dòigh dhuit

[TD 292]

Do chàirdean chur gam pianadh
Ag iarraidh gach sgeoil ort
Nam faigheadh iad le rian

Gu 'm bu mhiann leotha breith beò ort
S gun agad ach am blialum
Air sliabh mar dheigh reòta.

VI.

Nach iongantach leam féin
Thu bhi steidheadh cho gòrach
A' cosg do chuid gun fheum dhuit
S do theaghlach cho dòlum
Tu faigheil iomadh beum
Bho gach beul tha ort eòlach
Na d' thein'-thara s gun spéis
Aig luchd-déiligidh còir dhìot.

VII.

Ma thachras dhuit na dhéigh sin
Gu 'n téid thu 'n tigh-osda
Is e 'their thu 'n sin riut féin
O cha 'n fheud mi bhi 'm ònar
Tha eagal orm roimh eud
Us roimh bheud mo luchd-eòlais
Nach goir iad dhìom ach breinean
Gu léir fhad 's is beò mi.

VIII.

'N sin cruinnichidh iad mu 'n cuairt dhìot
Gu h-uallach ad òrdugh

[TD 293]

Us glaodhar sibh air waiter
Us buailear am bòrd ris
Bidh tarruing air na cuachan
Us fuaim air na stopan
Bidh sgeith ann s cur mu 'r cluasan
S gun truas aig neach beo ribh.

IX.

Nuair thòisicheas an t-sapaid
Le bàrsaich s le poloich
N sin teannaidh sibh ri càineadh
Us tarr'ngear na dòrnaibh
S ri mionnan tha ro ghràineil,
An Sàtan ga 'r spreòtadh,
S bidh freiceadan na sraide
A ghnàth dianamh spòrs dhibh.

X.

Nuair bhios do bhean s do leanabaibh
An ana-cothrom dòlach,
Co-ionnan dhoibh thu marbh
S tu bhi falbh leis an dòigh sin
A' milleadh do chuid airgid
Gun tairbhe dha d' chomhdhair*

S gun ghealladh airson t' anama
Gu sealbhaich thu tròcair.

* r. = l.

[TD 294]

XI.

Nuair thuiteas tu na d' thràill
S nach bi fàirdean na d' phòca
Is cùis shuarachais us ghràin thu
Le d' chàirdean an lò sin
S a' mhuinntir a bha tàmadh
Na thàir thu do stòras
A fanoid ort gu làidir
Is e àbhaist a seòrs' e.

XII.

Nuair thig thu na d' dhuin-uasal
Theid sguab air do choinnleir
Bidh coinneal ri do ghualain
Dol suas leat an staidhre
Theid deisealachd m' an cuairt dhiot
Le uaisle gu coineil
Nuair thig thu falamh fuar
Cha bhi 'n uair sin ort foighneac.

XIII.

Cha 'n fhaca mi s cha chuala
Le m' chluas re mo chuimhne
Deagh thoradh no deagh-bhuaidh
An deigh buannachd tigh-seinse
S a dh' aindeoin na mòr-uaille
Cuid a bhunaich air saibhreas
Cha mheasar mar dhaoin-uaisl' iad
Ge cruaidh leo a chluinntinn.

[TD 295]

XIV.

Nach mairg nach gabhadh gràin' dhibh
Mar àiteachan còmhnuidh
S cho minic s a bhios Sàtan
A tàladh mor-shlòigh annt
Chaidh aithris dhuinn m'an d'thainig
An Slànaighear glòrmhor
Nach faigheadh Moire a mhàthair
Leis àite san tigh òsda.

XV.

Ged chuireadh daoine sios orm
Le mì-rùn m'an òran
Airson na tha e'g ìnnse

Do mhì-mheas a phòiteir
Tha gealladh ann san Fhìrinn
Nach dìtear aig mòd mi
S na scriobtaraibh toirt fianuis
Gur fìor a ta mo chomhradh.

XVI.

Cha ghabhainn uait mar mhì-chliu
Le spìd no le tàir
Ni thachradh ceart na mì-cheart
Ged dh'innsinn an dàn e
Cho fad sa bhiodh na fhìrinn
An nì rinn mi ràitinn
Cho ceart s a bhiodh e sgrìobhte
An clàr-innse na f-àintean.

[TD 296]

XVII.

Ach sibhse, ghillean òga
Is e seòladh a b'fheàrr dhuibh
Na seachnadh sibh an t-òl
A rinn moran na'n tràillibh
Nach b'fheàrr dhuibh äd us brògan
Us còtaichean slàna
Bhi agaibh gus ur comhdach
Na pòcaidean fàsach.

XVIII.

Nan digeadh chugam grunn dhibh
Air chumhnant san àm seo
Le gealladh 'bhi 'cur cùl
Ri luchd ciùil agus dannsa
S ri misgeirean mi-chliùteach
Nach b'fhiù libh mar shamhl iad
Gu'n nochdainn-sa gun choomhnadh
Gu rùisginn mo lann ribh.

XIX.

Nan cuireadh sin ort iumpaiddh
Gu tionndadh am bliadhna
Gu'n teagaisginn le dùrachd
Dhut ùrnaigh a dhianamh
Bhi 'guidhe air do ghlùinibh
An cùileigin dhiomhain
Gu'n sìleadh ort an driùchd
A ni ùr-chrann dhe'n chrionaich.

[TD 297]

XX.

Nan cleachdadh tus thu féin
Ann an treubhantas ìntinn
A' leantuinn ris a cheum sin

S tu 'tréigsinn t' anamiannaibh
Is ann dut-sa nach b'an-éibhinn
A réir mar tha'n fhìrinn
S bhiodh toradh ort r'a fheutainn
Mar gheug ann san fhion-lios.

XXI.

Cha'n fhaicinn dad a dhìth
Air na's ciocharain dhà-san
Nach faigh iad mar is miann leo
A dhioladh o'n Ard-Rìgh
Na chaisgeas an uil' iotadh
Do dh'ìocshlaint na slàinte
An amar an ùr-fhiona
Gu siorruidh nach tràigh dhoibh.

XXII.

Ged thigeadh daoibh na h-oidhche
Le foill ort na'm mìltibh
Ga d' sparradh ann an goinntein,
An geimhlibh nam prìosan
Bhiodh coinneal na do lainntir
Dhe 'n t-soillse tha prìseil
Is theanacaiste o laimh thu
Na d' shaighdear do Chrìosda.

[TD 298]

XXIII.

O mhisgeiribh tha millteach
Nach sibh a ghabhadh nàire
Le aithreachas gu fìor
Gu bhì pilltinn o bhur nàmhuid
Nan gabhadh sibh ri Chrìosda
Le 'miannach ur tearnadh
Tha tairgs' us sonas siorruidh
Do mhiad s nach dian tàir air.

[TD 299]

TÀLADH

LE

EIBHRIC MORISON

DO DH' OGHA DO IAIN GOBHA.

Mairi Bell Nic Leoid, e. Mairi nighean Dhouill ic Leòid bha posda ri
Mairi Morison, nighean Iain Ghobha.

I.

Chuirinn air an dàn sin dhì
Is e gaol a màthar Mairi Bell

II.

Thug iad ainm na càraid ort

Bha do ghnàth na'n òighean

III.

Nan rěadh tu-sa ri luchd t'ainm
Rěadh do chliù fad air falbh

IV.

Bhiodh tu 'n àireamh s am mor-ainm
Na cuid dhiubh shealbhaich tròcair.

[TD 300]

V.

Bhiodh tu cluiche an teud bhinn
Is binne fuaim an cùirt an Rì.

VI.

Bhiodh tu maille ris na naoimh
A' seinn gu binn nan oran.

VII.

Fhuair Sion lot le d' bhàs
Bu mhor ionndruinn ort a ghnàth

VIII.

Bu cheann uidh' thu romh da phàirt
A ruigeadh t'àite-còmhnuidh.

IX.

Thogainn fhìn thu air mo ghlùn
A h-uile h-àit am faicinn thù

X.

Nighean an fhir bu mhor cliù
Ciataibh, iùil us eòlais

[TD 301]

ORAN AOIRIDH

LE

EIBHRIC MORISON

do ghillean bha dianamh orain air Eoghan Mac Dhùghaill, Eilldeir,
agus air Calum, brathair Iain Ghobha-Bha e san oran gu'n d'thainig
muc-mara agus gu'n d'thug i na daoine air falbh air tàisdeal.

Seo am fonn bha na balaich a' dianamh:

O gu ma slàn a Chalaim

Chaidh tu sheòladh le muice mhara

Ghabh thu sios throimh chaol na h-Earradh

Is thug thu 'n tabh fo d' cheann gun chrìch.

I.

"O gu ma slàn a Chalaim"

O'n 'se 'chuid is fheàrr dhe'n ealainn

Is cinnteach leam nach eil mi am mearachd,
Gur luchd fanoid rinn an seinn.

II.

Gad bhiodh Colum agus Eoghan
Am muigh air druim na muice mòire,
Gu'm bu chomasach Iehobhah
Air bhi seòladh leò gu tìr.

III.

Rinn e barrachd air Ìonah
Ann an taisbeanadh a thròcair

[TD 302]

Cha do leig e beud na chòir-san
Bha trì oidhche s là *da broinn.

IV.

Ach nan d'readhainn-sa 'chur tòrachd
Mach air-son an cuid-sa òran
Gu'm biodh cuimhn' ac' air mo chomhraidh
Fhad s a bhiodh duine beò san linn.

V.

Gad a chruinn'cheadh iad dha 'r seòrsa
H-uile aon a dhianadh òran
Eadar seo agus crìch Leòdhais
Sheasainn fhìn a'm' onrachd ribh.

VI.

Cha bu diol leam air mo rhàsar
A shalach 'n ur fiasaig làidir
S dhuraichdinn ge d' chuirinn bearn ás
Brat dhe'n phràisich a thoirt dhibh.

VII.

Nam bu mhinisteir sa chléir mi
S a bhi 'toirt tàire dha mo chléireach
Bheirinn leantuinn air ur leinidh-
Sibh ga m' éisdeachd, ri ur druim.

VIII.

Bha mi uaireigin dhe m' aimsir
Ged nach bheil mi 'n diu ach seanabhean
Is beag nach creicinn uaisl' an Tairbeirt
Aig a mhargaidh airson brìob!

* = na

[TD 303]

LUIÑNEAG

DO'N MHISG
LE
EIBHRIC MORISON.

I.
Tha buaireadh san uisge bheath'
Tha truailleachd nach còir a chleith
Mo thruaigh e do dh'fhir s do mhnathan
Tha e faighinn buaidh orra.

II.
Nur dhuiseas fear na 'ròmhanaich
Cha ghairm e Dia g'a threòrachadh
Is e their e thoir mo dhòirneag dhomh
S mo sgòrnan air dol bhuaithe.

III.
Nur theannas àd ri màgairean
S a chitear feadh a chlàtar ead
Their iomadh neach ri tàire riu
Ha? hà-ibh! cha chùis truais sibh.

IV.
Bidh fear a dhìth a chota dhiubh
Us fear a dhìth a bhrògan diubh

[TD 304]

S fear eile le mheud s a dh'òlas e
Gun chomhradh ach ri bruadar.

V.
Bidh cluich us mire us gaireachdaich
Bidh pogadh s crathadh lamh aca
Gu'n tòisich a fear làidir orr'
Ag iarraidh làmh an uachdar.

VI.
Bidh fear a' cur na coinnle ás
Dh'fhiach am foigh e greim air fear
S fear ag éigheachd co'n sloightire
Le foill a rinn mo bhualadh.

VII.
Bidh cuid diubh 'n greim air leadanan
Us cuid diubh ag iarraidh teasairig
Bidh spòrs orr' aig na freicidèaran
S a fear a's treasa 'n uachdar.

VIII.
Bidh ciabhagan ga'n geadadh ann
Scròbadh air na leithchinn ac'
Bidh dorn aig fear na h-eadriginn
S fead mo bhun na cluaise.

IX.

Le aimideachd an eanchainnean
Bidh iad air bheachd gu'm marbh ead cus
S nach treas ead na na cailleachdagan
Le'n dealgan aig an luadha.

[TD 305]

CUMHA NO MARBH RANN
DO
IAIN MORISTAN,

a bha na Chéistear aig an Eaglais Shaoir s na h-Earadh o àm an
deàlachaidh, neach a bha fada roimhe sin na Fhear-Teagaisg soilleir,
agus na 'Bhàrd os cionn nan uile bha beò na là, a fhuair bàs, 6
Dec., 1852.

"Air chuimhne gu bràch bithidh am firean."

B'e Iain Gobha nan Dàn
Bha 'sna h-Earadh a thàmh,
Bhios mi 'g iomradh a'm' dhàn air an uairs':
Neach rinn spiorad nan gràs
'Chur air leth ann a là,
Dh' ionnsaidh obair bha àrd agus cruaidh.

Gu bhi 'dearbhadh gach là
Air peacaich bhorb agus dhàn',
Gu 'n do thuit iad an Adhamh gu léir,
N uair a bhris e gu dàn'
Cumhant oibre na 'r n-àit',
Ni thug mallachd us bàs oirnn gu léir.

S gu bhi nochdadh do 'n treud
Innleachd glòrmhor na réit',
Ann sa chùmhnannt stéidhichte bhith-bhuan,
Chum bhi saoradh nan truagh,

[TD 306]

Bha fo bhinn lagh gun truas
A bha naomha, ceart, cruaidh agus geur.

S dàn' an ionnsaidh s is cruaidh
Dhomh do chliù dhol g'a luaidh,
A bha dìleas a' d' ghluasad us treun,
Fear do ghibhtean 's do ghràis
Bha gun leth-bhreac a' d' là,
Mar a dh'innseas do bhàrdachd a' d' dhéigh.

Dh' fhan mi fada na m' thàmh
N dùil gu 'n iomradh ort Bàrd
Bhiodh na chomas ni b' fheàrr no mi féin:

Dhioladh saothair do ghràidh
Do na fìreanaibh àrd,
Bha thu tuireadh gu cràiteach na 'n déigh.

Dan robh Domhull Munro,
S Alecsander Mac Leòid,
Agus Olla na Tòiseachd na 'n déigh,
Triùir do fhìreanaibh treun,
Bha mar sholuis nan speur,
Sa ghabh toiseach an treud anns gach cruas.

A ruith le foighid an réis
Tre iomadh amhghar bha geur,
Ach gidheadh a bha treun sa thug buaidh;
Nigh an trusgain gu léir,
Am fuil ghlòrmhor Mhic Dé,
Am bheil feartan us éifeachd bhith-bhuan.

B' ann do 'n dream ud thu féin
A ruith le foighid a réis,

[TD 307]

An àm cogaidh us séisdidh ro chruaidh;
Fhad s bhios Gàidhlig ga' luaidh,
Bi'dh do chuimhne bith-bhuan,
Mar an ceud fhear thaobh buadhan us geir.

Tha na h-Earadh gu léir
Fo mhór chomain duit féin,
Thaobh do ghliocais s do threubhachd gach uair,
Bu cheann-feadhn' thu air sluagh
A bha carthannach suairc,
Le 'm bu duilich aon uair dol 'san t-sreup.

Fhuair thu eolas glan réidh
Air a Bhìobull gu léir,
A chuir armachd ro ghleusd ort mu'n cuairt;
Sgiath a chreidhimh bha treun,
'S claidheamh firinnean Dé,
Leis an cuireadh tu 'm breugair gu ruaig.

Bha thu dìleas us treun
A chur na fìrinn an céill,
S tu gun stìpin s a' Chléir riut an gruaim:
B'e do chleachdadh a ghnàth
A bhi beò air do cheàird,
Is tu bha ullamh gu pàirteach' ri sluagh.

Bu tu Gaius còir
An àm suidhe mu d' bhòrd,
S cha b' i chuirm gun a còmhradh do thé-s';
A bhiodh blasda le gràs,
A chum teagaisg do chàch,

S a chum fòghluim do d' bhràithrean 's do 'n treud.

[TD 308]

Fhuair thu t' aran a ghnàth
Le saothair chruaidh fad shia là,
Agus fallas gun tàmh air do ghruaidh;
An là fois bhiodh aig càch,
Is tu bhiodh moch air do shàil,
Agus b' ainmig leat tràth dol gu suain.

Bha thu gnìomhach a' d' là,
Na do ghairm 's na do cheàird,
Bha thu tairis us tlà anns gach ceum,
N àit bhi 'd 'éire air càch,
Is tric a fhritheil do làmh,
Do na coigrich s do d' bhràithribh na 'm feum.

Bha thu ciùin agus suairc',
Ris gach nàbuidh mu 'n cuairt,
Bha thu iorasal truasail gun fhéin,
Bha féin-àicheadh a' d' ghluas'd,
A rinn taitneach thu 'shluagh,
Is maith a thuig thu gu 'n d' fhuair thu bhi treun;

S nach robh bonn air son uaill,
Thaobh gu 'n ghabh thu na fhuair,
Bho 'n neach a chum suas thu 's gach ceum,
B' e do chleachdadh a ghnath,
Bhi toirt toisich do chàch,
Is tu nach iarradh àit' ard air an fhéill.

Bha thu a' t' eiseampleir àrd,
Do na creid'ich a ghnàth,
Ann am facal, an gràdh us an céill,
Cha b'e t' fhasan a d' là,

[TD 309]

A bhi bearradh air càch,
B' fhada a ghabh e o t' àbhaist 's o d' bheus.

Fhuair thu corp a bha treun,
S inntinn shoilleir ro ghleusd,
A rinn tulchuisseach geur thu do ghnàth,
Nam biodh do bhuidhean s do ghéir,
Aig neach gun ghliocas d' an réir,
Bhiodh tu croiseil do 'n Chléir s do 'n Stàid.

Thilg an Sàtan a' d' dhéigh,
Saighde teinnteach ro gheur,
N dùil gu milleadh e t' fheum measg do shluaigh,
S dhuisc e bràithrean gu eud,
Ni a chiùrr thu gu geur,

Ach bha gràs dhuit d'a réir chumail suas.

Fhuair thu druim a bha calm',
Fo na h-eallaichean garbh,
Gus an deachaidh do dhearbhadh gu geur,
Ann an àmhannaibh dearg,
Rinn an rìgh teth na fhearg,
Chionn nach d'thug thu d'a dhealbhsan glòir Dhé,

Thug ort ionnsaidh a Chleir,
Ann an toiseach do réis,
N duil gu'n tugt' thu fo ghéill le lagh cruaidh,
S cha deanadh Laideann no Beurl',
Romhad gàradh gun leum,
S thug thu àireamh do 'n treud aca uap'.

N uair bha doilleireachd s ceò,
Còmhdach aghaidh nan slògh,

[TD 310]

S iad gun chùram ach còrdadh ri Cléir,
Thog thu caismeachd ro chruaidh,
Gur e sgrios doibh bu dual,
Mar a teicheadh iad luath gu Mac Dhé.

Chaidh na 'n cabhaig an sluagh,
Oir bha 'n Gohha ri fuaim,
Bha na annas na 'n cluasan gu léir,
S ged' bha naimhdean ro threun,
Tilgeadh ribe roimh 'cheum,
Tre 'n cheannard nach géill thug e bhuidh.

N uair b'e teagasg na Cléir',
"Bitheadh 'ur dichìoll ro threun,
Gu deagh oibribh us déircibh gach uair;
Bithibh sìochail r'a chéil',
Do dhaoin' uaisl' thugaibh géill,
Gheibh sibh flaitheanas Dhé mar 'ur duais."

Bha luchd nan Colaisdean féin,
Bha 'g agradh toisich dhoibh fein,
Ann an seòladh an treud anns gach uair,
Sa dh' aindeoin Eaglaisean-steidhicht',
Agus Stìpin na 'n déigh,
Bha iad gealtach roimh t'eubha gach uair.

Thaobh gu'm b' aithne dhoibh féin,
Gu 'n robh do bhuidhean ro threun,
S gu 'n robh 'n fhirinn ro réidh dhuit gach uair;
Fhuair thu 'n armachd bh' air Pòl,
Chuireadh crith air am feòil,
Dh' aindeoin fòghluim us òir, agus uaisl'.

[TD 311]

An uair a chunnaic thu'n treud
N iomairt-bhàthaidh ro gheur,
Chuir do chaismeachd na sléibhte gu fuaim,
Ghlaodh am fairfeach gu treun,
"Tha Iain Gobha às a chéill,
S cha lean neach e ach creutair gun tuairm."

"Dhaoine gòrach gun chéill,
Thugaibh ùmhlachd do 'n Chleir,
S bi'dh am baisteadh dhuibh réidh gach aon uair,
S bi'dh an t-suipeir dhuibh saor,
S deagh-ghean Bàilli us Maoir,
Seasaidh uaislean 'ur taobh anns gach cruas."

Bha cinn-iùil air bheag céill,
A' deanamh malairt do'n treud,
A' cosnadh arain doibh féin a' sgrios chàich;
Is gann bhiodh guth air Uan Dhé,
A dhoirt fhuil phrìseil gu léir,
Gu bhi saoradh a threud 'o na bhàs.

Thug Isàiah féin
Dhuit buill-armachd ro gheur,
Leis an deanadh tu euchd an cath cruaidh,
S leis an cuireadh tu ruaig,
Air do naimhdean mu 'n cuairt,
Us bhiodh t' iolach ro fhuaimneach na 'n déigh.

Bu tu'n saighdear bha treun,
Le do chlogad s le d' sgéith
Agus armachd do Dhé ort mu 'n cuairt,
S ged bu sgiobalta gleusd',

[TD 312]

Bu bheag t' earbs' asad féin,
Ni a mhol thu do'n treud s do 'n mhór-shluagh.

Bha do ghliocas neo-ghnàthaicht',
Ann an ealainn s an ceàird,
S ann an nitheannaibh nadurra féin,
Sa nì bha dìomhair air càch,
Is maith a thuig thu tre ghràs,
Ged nach tuigeadh ach pàirt uait do sgeul.

N uair a shoillsich o'n àird,
Air do bhuanhannan àrd,
Solus soisgeil na slàinte gu léir;
Bhitheadh tu leughadh gun tàmh,
Obair freasdail us gràis,
Agus cruthachaidh nàdurra Dhé.

D' am bheil soluis nan speur,
Agus talamh le chéil',
Agus uisgeachan beuchdach a chuain,
Ghairm guth cumhachdach Dhé,
Mach á neo-ni gu léir,
S chum a chumhachd na 'n ceumaibh iad suas.

Fhuair thu eòlas ro àrd,
Air cumhnant glòrmhor nan gràs,
Us air innleachd an tearnaidh gu léir,
Dh' oibrich Iosa 'n ar n-àit',
Le 'ùmhlachd 's le 'bhàs,
Tre na ghlòraich e ard bhuadhan Dhé.

Ged bha do bhuadhannan àrd,
Na 'n culaidh-eagail do phàirt,

[TD 313]

A bha n' an éire 's na 'n sàrach do 'n treud,
Bu tric bha t' earailean gràidh,
Na 'n iuchair fhosgladh do phàirt,
A thaobh iomadach càs a bha geur.

Chuir thu fiachan neo-phàight',
Air do chinneach a' d' là,
Is tric a sheas thu na pàirt ann sa bheum,
Bha cuirp us anmannan sluaigh,
A' cur ort mulaid us truais,
Ni chuir chuig thu gu cruaidh us gu geur.

Is iomadh osna agus deur,
A chosd an cunnart dhuit féin,
N uair a chaidleadh iad féin air a bhruaich,
S an dream a dhuisc bha iad féin,
A' cur ort eallaich ad' réis,
Ach bha taic' dhuit d' a réir chum thu suas.

Bha thu d' thrompaid dh' òr-buailt',
Bheireadh cinnteach a fuaim,
Chur na 'n earalas sluagh an àm feum,
Bu tric fallas o d' ghruaidh,
Air na raontaichean fuar,
Far an tionaladh sluagh na d' dhéigh.

Oir bha 'n Eaglais 'san Airc,
Mar ri Eli do ghnàth,
Air do spiorad a ghnàth anns gach ceum,
Bu tric ùrnuighean beò,
Dol tre 'n tùisear do òr,
Steach gu clusaibh Iehòbhah o d' bheul.

[TD 314]

Bha e soilleir do d' shluagh,
Nach ann o dhaoineibh a fhuair
Thu an soisgeul a luaidh thu ri càch,
B'e Commentary Phàil,
Sheas do chreideas a' d' là,
S cha be Scott, s cha be Hooker, no Pool.

Ge do thainig ort bàs,
Chuir do bhilean na 'n tàmh,
Sa thug fois duit o t' àmgharaibh geur,
Tha thu labhairt do ghnàth,
Ri do shluagh ann sna Dàin,
S ris na truaghain rinn tàir air do sgeul.

Tha do Chéile fo thuirs',
O na chaidh ort an ùir,
Leam cha 'n annas a chùis ud gu dearbh,
Chaill i Céile bha suaic'
Sa bha dleasail gach uair,
Gus an deach thu fo fhuar lic an éig.

Ged dh' fhàg thu dilleachdain mhaoth,
A' d' dheigh gun airgead gun mhaoin,
Bi'dh an gealladh d'an taobh daingean buan,
"Fàg iad ormsa gu léir,
S cumam suas iad na 'm feum,
Agus bantraich le chéil fad an cuairt."

Bha do chreidimh do ghnàth,
Ann an geallaibh a ghràis,
A chum taic riut a'd' amgharaibh geur,
S fhuair thu null air an àth',

[TD 315]

Air do tharrain le nàmh,
Tha fo chis aig do bhràthair thug buaidh.

S fhuair thu seilbh air a chrùn,
Chaidh nach caochail s nach mùth,
Chriochnaich creidimh us dùil an làn sheilbh,
Air an t-sonas bhith-bhuan,
Tha 'sna flaitheanais shuas,
Mar ri Ios' Ard-Bhuachaill' an treud.

[TD 316]

CLIÙ IAIN GHOBHA
LE
NIALL MOIREASTON, CLEIT-NA-DUBHCHA

I.
BHO 'n is fear-fòghluim mi air a cheàird-sa
Luchd brithimh Gàidhlig na tugaibh beum

Air cainnt mhi-fhiùghmhor neo-dhìreach lùbte
Nach gabh dhomh dlùthadh no cur na chéil:
Cha b' e cion dùrachd a thigeadh rium-sa
N àm seinn a chliù-san nam biodh air éis
Ach inntinn nàdmhorrach us easbhuidh gràis oirr
Gu 'n teid i ceàrr ann an cluith nan teud.

II.

S mo bhilean gràineil neo-thimchioll gheàirte
Gu faic sibh dàna dhomh bhì ri cainnt
Air cliù na fianuis a dh' fhalbh o 'n fhìon-lios
Bu chliùiteach gnìomhach am miosg nan crann;
Bha eagal dìadhaidh as deigh a lìonadh
Gu 'm biodh a chrìonachd n' ar miosg neo-ghann
Bu tric e 'g ùrnuigh 'dol ann an cùmhnant
Airson ar *cùmhnadh aig cathair gràis.

* = caomhnadh.

[TD 317]

III.

An ceistear cliùiteach bu mhór luchd ionndrainn
A tha mi 'g iomradh air na mo dhàn
Bu lìonmhor sùil bha gu silteach srùlach
An àm do dhùnadh 's a' chiste chlàr;
Bu lòchran iùil thu da dhuill gun sùilean
Bhiodh gun tùr air a ghnìomh a b' fheàrr
A' ruith gu dìreach fo 'n t-slighe mhilltich
A dìon nam mìlìtean o dhìol a bhàis.

IV.

S o thog thu 'n aidmheil bu lòchran laist thu
Nach cuireadh fras ás la doinionn gheur;
Cho fad s a dh' fhan thu cha 'n fhacas smal ort
Ach daonnan laist ann an ruith na réis:
A' dol troimh 'n fhàsach gun eagal nàmhuid
Ach spionnadh gràis ga do chumail treun,
S tu ruith gu buaidheach gun easbhuidh luathais ort
Gu 'n d' fhuair thu 'n duais a th' aig pobull Dhé.

V.

Bu dìleas dùrachdach dha do ghairm thu
Cha b' ionnan s foirnealaich nan ceann ard
Nach b' urrainn cainnt ach gu mabach manntach
Le raige teanga s an ceann cho làn:
G iarraidh cus stòras dha 'n inntinn fheòlmhor
S i cìocrach, neò-ghlan s an taic a ghnàth
Air stéidheadh aotrum bhios dhaibh na 'fhaoineis
Aig là an caochlaidh nur thig am bàs.

[TD 318]

VI.

Is ann ort a b' fhuathach luchd féin na h-uaille
Bha 'g iarraidh suas gun dhol dha na chrò,
Am miosg nan caorach le 'n èarradh sgaoilte
S gu fainichte an gaoid air gach taobh dhe 'n chleòc;
Bu tric thu dearbhadh orr' ga bu shearbh leo e
Gu 'm biodh tearbadh ann la a mhòid;
Cuid gu oighreachd s am bitheadh an t-aoibhneas
Cuid eil' dha 'n ghoinntir s am bitheadh am bròn.

VII.

Bha thu ainmeil s gach ceàrn an Alba
Mar ghaisgeach calma le d' chlaidheamh geur
Air taobh na còrach a' sgrios luchd dò-bheairt
Bu tric thu còmhrag ri luchd mi-bheus:
Bhiodh feachd na h-euceairt a' crith fo d' éisneachd,
An coguis fhéin s i ga 'm bioradh cruaidh
Bhiodh fallus drùidhteach a' sileadh dlùth dhìot
Le spàirn 'to'airt cùntais dhoibh air an Uan.

VIII.

Bha tlachd us ciatachd le aoidh na diadhachd
A' dearrsadh sgiamhach na d' aghaidh chiùin
S bhiodh peacaich gharbha bu ghairge seanachas
Le ùmhlachd leanabail a' tighinn dhut dlùth;
Gur tu bha eudmhor air-son an treuda,
Bhiodh faire gheur agad air an cùl,
Bu tric thu 'g éigheach an cluas luchd éisdeachd
A chungaidh fheumail a dheanadh cùis.

[TD 319]

IX.

B' e beatha d' àraich a h-uile Sàbaid
Bhi 'g innseadh chàch gu 'n robh 'n t-slighe réidh
Gu geat an àrois am faight' an t-slàinte
O 'n chraoibh 'tha fàs ann le meas nach tréig:
Fo dhuilleach àghmhor gu 'm faighte sàmhchar
O dhoinionn cràiteach s o àmhghar gheur,
O ruaig an nàmhaid bh' air-son an tàrsuinn
Le innleachd bàsmhor mar chreach dha féin.

X.

Do 'n osna 'dhùsgadh o 'n chridhe bhrùideil
Air bheagan cùraim bu bheag do spéis,
O chaidh ol-ungaidh 'chur air do shùilean
S nach togta cliù leat air luchd mi-bheus;
O 'n bha thu eòlach mu 'n t-sionnach lùbach
A chuir a chùl riut fo d' armachd gheur
Bha 'n garaidh uaigneach ri d' linn 'san dùthaich,
S o 'n dh' fhalbh thu dhùisg e ri spùill da féin.

XI.

Bha t'eagal diadhaidh to'airt air na mìltean

Air feadh nan sgìre gu 'n robh iad balbh,
Mar an pheùcag an gath na gréine
Le itean eugsamhuil nan iomadh dealbh;
Oir bha thu ungte s do fhradharc dùbailt
Ag gabhail dlù-bheachd air sligh an ceum
S ged thigeadh Iudas le 'phòig a d' ionnsuidh
Gum b' shuarach thu air droch rùn a mhèinn.

[TD 320]

XII.

Bu lìonmhor bacach bha 'deigh a bhacail
Le ainneart peacaidh do chum gu 'n tréigt',
A bha thu seòladh gu Loch Shiloaim
A chum an comhlachadh aig an Léigh;
Leis an fhìrinn bu tric thu dearbhadh dhaibh
Mar grad fhalbh iad gu 'n teid iad eug,
Fo phlaigh na loibhre an là na féirge
S nach beireadh tionchds' orr' a dhianamh feum.

XIII.

An àm dhut éirigh 's a choinnimeh ùrnuigh,
An sluagh a' dùmhlachadh ort mu 'n cuairt,
Bu chridhe cruaidh agus inntinn bhrùideil
Nach dianamh lùbadh le d' ghuth san uair:
Bu ghaisgeach treun thu gu innseadh sgeul dhoibh
Mu chliù na h-éifeachd bha 'm fuil an Uain
S air damanadh siorruidh nan gobhair fhiadhaich
Air sgeiribh giara dol sìos do 'n chuan.

XIV.

Thainig dorchadas air a cheàrn seo
Le mùchadh bàsmhor o 'n rinn thu triall
Do thìr Emànuèil am miosg do bhràithrean
S tu 'dianamh gairdeachas ann an Dìa;
Chum ar tearnadh o chumhachd nàmhuil
S o phian na h-àmhuinn tha loisgeach dian,
Bheir air na h-uamharraich gu loisgear suas iad
Mar an asbhuaime nur thig a chrìoch.

[TD 321]

XV.

Aig là do chrìochnachaidh fhuair thu t'iarratus
Mar bu mhiann leat taobh thall a bhàis,
Gach gealladh fhuair thu 'n tubh bhos dha 'n uaighe
Chaidh dhianamh suas dhut gu daingean slàn;
Gath a bhàis chaidh a dhianamh ciùin dhut
S an uaigh cha chum i thu fada sàs,
Gu 'n dian thu dusgadh le glaodh na trompaid
Roimh 'n crith gach dùil a chaidh ann san làr.

XVI.

Thainig Gàbriel o na h-àrdaibh

Us àithne làidir aic air do thòir,
Thubhairt riut gu 'm b' fheàrr dhut thu rìoghachd àghmhor,
Nach goid na mearlaich a steach na d' chòir;
Fhuair thu 'n dìleab s a chulaidh rìoghail
S ainm an Rìgh oirr' gun smal gun sgleò,
Cho buan ri sìorruidheachd a tha neo-chrìochnach,
Us t'aoibhneas sìorruidh nach crìoch a ghlòir.

[TD 322]

[Blank]

[TD 323]

<eng>LOAN WORDS.

LATIN.

<gai>Abharsair,<eng> adversarius
<gai>Abstol,<eng> apostolus
<gai>Achd,<eng> actum
<gai>Achdair,<eng> anchora
<gai>Adhaltras,<eng> adulter
<gai>Aingeal,<eng> angelus
<gai>Almsadh,<eng> eleemosyna (Gr.)
<gai>Altair,<eng> altāre
<gai>Annait,<eng> antitas, -atis (Stokes)
<gai>Argumaid,<eng> argumentum
<gai>Arm,<eng> arma
<gai>Armailt,<eng> armamenta (?)
<gai>Bach-thinneas,<eng> bacchus
<gai>Bagaid,<eng> bacca
<gai>Baisteadh,<eng> baptizo
<gai>Beannachd,<eng> benedictio
<gai>Béist,<eng> bestia
<gai>Biobul,<eng> biblia
<gai>Blasbheum,<eng> blasphemia
<gai>Buabhal,<eng> bubalus
<gai>Burgaid,<eng> purgatio
<gai>Cainb,<eng> cannabis
<gai>Cairt,<eng> charta
<gai>Cairteal,<eng> quartellus
<gai>Càisg,<eng> pascha
<gai>Caisteal,<eng> castellum
<gai>Càs,<eng> cāsus
<gai>Cathair,<eng> cathedra
<gai>Ceall,<eng> cella
<gai>Ceist,<eng> quæstio
<gai>Cìs,<eng> census
<gai>Ciste,<eng> cista
<gai>Clann,<eng> planta
<gai>Cléir,<eng> clērus
<gai>Coinneal,<eng> candela
<gai>Coisrig,<eng> consecrare

<gai>Communn,<eng> communio
<gai>Corcur,<eng> purpura
<gai>Corp,<eng> corpus
<gai>Créud,<eng> crēdo
<gai>Créutair,<eng> creatura
<gai>Crùn,<eng> corona
<gai>Cùbaid,<eng> pulpitum
<gai>Cùis,<eng> causa
<gai>Cùp,<eng> cūpa
<gai>Cùram,<eng> cūra
<gai>Damnadh,<eng> damnatio
<gai>Deachdadh,<eng> dictatio
<gai>Deamhan,<eng> daemon
<gai>Deisciobul,<eng> discipulus
<gai>Diabhol,<eng> diabolus
<gai>Diospad,<eng> disputāre
<gai>Dràgon,<eng> draco, ōnis
<gai>Eaglais,<eng> ecclēsia
<gai>Easbuig,<eng> episcopus
<gai>Eifeachd,<eng> effectus
<gai>Eisiomplair,<eng> exemplar
<gai>Fàbhor,<eng> favor
<gai>Facal,<eng> vocula (Windisch)
<gai>Falluing,<eng> pallium
<gai>Feallsanach,<eng> (fells_{sub}) philosophus
<gai>Féisd,<eng> festia
<gai>Fiabhrus,<eng> febris
<gai>Fìge,<eng> ficus
<gai>Foirm,<eng> forma
<gai>Ginealach,<eng> genealogia
<gai>Glòir,<eng> gloria
<gai>Gràs,<eng> gratia
<gai>Ifrinn,<eng> infernum
<gai>Iodhull,<eng> idōlum
<gai>Leabhar,<eng> liber
<gai>Leugh,<eng> legere
<gai>Libhrig,<eng> liberare

[TD 324]

<gai>Lùireach,<eng> lôrîca
<gai>Locust,<eng> locusta
<gai>Leomhann,<eng> leo-nem
<gai>Maduinn,<eng> matutina
<gai>Maighstir,<eng> magister
<gai>Mallachd,<eng> maledictio
<gai>Maor,<eng> major ?
<gai>Marmor,<eng> marmor
<gai>Mìle,<eng> millia
<gai>Ministear,<eng> minister
<gai>Miorbhuil,<eng> mirabile
<gai>Mort,<eng> mors, -tis
<gai>Mùth,<eng> mutāre
<gai>Muinntir,<eng> monasterium (Zimmer)

<gai>Mùinnteachd,<eng> from <gai>mùin,<eng> teach, learn, monēre ?
 <gai>Nàdur,<eng> natūra
 <gai>Obair,<eng> opera
 <gai>Ofig,<eng> officium
 <gai>Ofrail,<eng> offerendum
 <gai>Ola,<eng> oleum
 <gai>Onoir,<eng> honor
 <gai>Or,<eng> aurum
 <gai>Ordugh,<eng> ordo
 <gai>Orr-achan, Ortha,<eng> oratio
 <gai>Pàganach,<eng> pagānus
 <gai>Pàilm,<eng> palma
 <gai>Pàirt,<eng> part(em)
 <gai>Pàiteachd,<eng> pōtus
 <gai>Pàp,<eng> pāpa
 <gai>Peacadh,<eng> peccatum
 <gai>Plaide,<eng> Fr. peallaid, founded on L. pellis
 <gai>Peanas,<eng> poena
 <gai>Peann,<eng> penna
 <gai>Pearsa,<eng> persona
 <gai>Pìan,<eng> poena
 <gai>Pìob,<eng> pìpa
 <gai>Plàigh,<eng> plāga
 <gai>Pobull,<eng> populus
 <gai>Pòg,<eng> pacem
 <gai>Pòit,<eng> pōtus
 <gai>Pòs,<eng> sponsus
 <gai>Priomh,<eng> primus
 <gai>Punc,<eng> punctum
 <gai>Riaghladair,<eng> vb. <gai>riaghail,<eng> regulāre
 <gai>Sàbhail,<eng> salvāre
 <gai>Sàbaid,<eng> sabbata
 <gai>Sagart,<eng> sacerdos, -otis
 <gai>Saighdear,<eng> sagittarius
 <gai>Saighead,<eng> sagitta
 <gai>Salm,<eng> salmus
 <gai>Saoghal,<eng> saeculum
 <gai>Searman,<eng> sermo, -nis
 <gai>Seisein,<eng> sessio, -nis
 <gai>Sgarlaid,<eng> scarlātum
 <gai>Sgoil,<eng> schōla
 <gai>Sgriobh,<eng> scribere
 <gai>Sgriobtur,<eng> scriptūra
 <gai>Sguab,<eng> scōpa
 <gai>Spéis,<eng> species (c soft in low L.)
 <gai>Speur,<eng> spera, sphaera
 <gai>Spiorad,<eng> spiritus
 <gai>Sporan,<eng> bursa
 <gai>Spréidh,<eng> prēda
 <gai>Srìan,<eng> frēnum
 <gai>Sréup, Stréup,<eng> strepitus
 <gai>Stàtunaibh,<eng> statūta
 <gai>Steall,<eng> stillāre
 <gai>Stòlda,<eng> stolidus

<gai>Strìopach,<eng> stuprum
<gai>Susbaint,<eng> substantia
<gai>Tàlant,<eng> talentum
<gai>Teampull,<eng> templum
<gai>Teist,<eng> testis
<gai>Trianaid,<eng> trinitas, -ātis
<gai>Trioblaid,<eng> tribulatio
<gai>Tùis,<eng> tus
<gai>Uair,<eng> hōra
<gai>Ughdar,<eng> auctor
<gai>Umhailt,<eng> humilis
<gai>Ungte,<eng> Fr. vb. ung, unguo
<gai>Ung-na-cille,<eng> uncia

NOTE.—A few words, ultimately of Greek or Hebrew origin, are not excluded from the above list, inasmuch as it was through the Latin of the early missionary period they passed into the Gaelic language. Evident Hebrew words, e.g. mana, haleluia, cherub, are not noted at all.

[TD 325]

ENGLISH.

Some words, ultimately from Latin, are included, inasmuch as they have been derived through English.

<gai>Ad,<eng> hat
<gai>Amhuinn,<eng> oven
<gai>Baiteal,<eng> battle
<gai>Ballaist,<eng> ballast
<gai>Bàlachan,<eng> balls (dances)
<gai>Bangaid,<eng> banquet
<gai>Bann,<eng> band
<gai>Bill,<eng> bill
<gai>Bogha,<eng> bow
<gai>Bòrdair,<eng> border
<gai>Bòsd,<eng> boast
<gai>Briogais,<eng> breeks, breeches
<gai>Brìob,<eng> bribe
<gai>Brùideil,<eng> brutal
<gai>Burmaid,<eng> wermod
<gai>Bùthaibh,<eng> booth
<gai>Buinnig,<eng> win, winning
<gai>Camp,<eng> Camp
<gai>Canabhas,<eng> canvas
<gai>Carcais,<eng> carcass
<gai>Cleòc,<eng> cloak
<gai>Colaisd,<eng> college
<gai>Companach,<eng> companion
<gai>Cop<eng> (foam), O.E. copp, top
<gai>Còrd,<eng> cord
<gai>Costus,<eng> cost
<gai>Croiseil,<eng> cross
<gai>Crùsbal,<eng> crucible

<gai>Cùinneadh,<eng> coin
<gai>Cùirte,<eng> court
<gai>Cunnt,<eng> count
<gai>Cùrs,<eng> course
<gai>Danns,<eng> dance
<gai>Daoimean,<eng> diamond
<gai>Daor,<eng> deore, dear (costly)
<gai>Dealas,<eng> zealous
<gai>Déilig,<eng> dealing
<gai>Dram,<eng> dram
<gai>Dùbailt,<eng> double
<gai>Eilldeir,<eng> elder
<gai>Fàirdein,<eng> farthing
<gai>Fasan,<eng> fashion
<gai>Fealls,<eng> false
<gai>Feòrlinn,<eng> feorthling
<gai>Fùrnais,<eng> furnace
<gai>Gàsaid<eng> (fray), gazette (Mackinnon)
<gai>Geard,<eng> guard
<gai>Geata,<eng> gate
<gai>Gibht,<eng> gift
<gai>Glib,<eng> glebe
<gai>Inntric,<eng> entering
<gai>Intrùsion,<eng> intrusion
<gai>Lagh,<eng> law
<gai>Legion,<eng> legion
<gai>Linningte,<eng> lined
<gai>Noisean,<eng> Notion, notion
<gai>Not',<eng> bank-note
<gai>Ouns',<eng> ounce
<gai>Osda,<eng> hóst
<gai>Pàigh,<eng> pay
<gai>Pàilliun,<eng> M.E. pailyoun, (Macbain)
<gai>Pàirc,<eng> park
<gai>Paipeir,<eng> paper
<gai>Parson,<eng> parson
<gai>Passig,<eng> passing
<gai>Pàtronage,<eng> patronage
<gai>Peucag,<eng> peacock
<gai>Pòca,<eng> pocket
<gai>Pràiseach,<eng> founded on brazen
<gai>Prionns,<eng> prince
<gai>Prionnsabal,<eng> principle
<gai>Prìosan,<eng> prison
<gai>Prìs,<eng> price
<gai>Prop,<eng> prop
<gai>Puinnsean,<eng> poison
<gai>Puist,<eng> pl. Fr. post
<gai>Punnd,<eng> pound
<gai>Punndadh,<eng> vb. pound
<gai>Pump,<eng> pump
<gai>Ràsar,<eng> razor
<gai>Reis,<eng> race

[TD 326]

<gai>Reusan,<eng> reason
<gai>Ribeann,<eng> ribbon
<gai>Ridhl',<eng> reel
<gai>Ròd,<eng> road
<gai>Ròp,<eng> rope
<gai>Ròs,<eng> rose
<gai>Ròsladh,<eng> founded on roast, and influenced by <gai>riasladh
Saic-eudaich,<eng> sack-
<gai>Sàr, Sàraich,<eng> O.E. sār, a wound, a sore
<gai>Seinnse, (tigh)<eng> change
<gai>Seirbhis,<eng> service
<gai>Seòmair,<eng> chamber
<gai>Seòrsa,<eng> sort
<gai>Séisdeadh,<eng> siege
<gai>Seul,<eng> seal
<gai>Sgiort,<eng> skirt
<gai>Sgìre,<eng> scìr, shire
<gai>Sgiùrs,<eng> scourge
<gai>Sgum,<eng> scum
<gai>Siuchdar,<eng> sugar
<gai>Shavig,<eng> shaving
<gai>Sólas,<eng> solace
<gai>Sòlaimt,<eng> solemn
<gai>Spìd,<eng> spite
<gai>Spòrs,<eng> sport
<gai>Spot,<eng> spot
<gai>Sraing,<eng> string
<gai>Staid,<eng> state
<gai>Staidhre,<eng> stair
<gai>Stàilinn,<eng> steel
<gai>Stamag,<eng> stomach
<gai>Stampadh,<eng> stamp
<gai>Stàtuibh<eng> (nobles), founded on state, etc.
<gai>Stéigh, Stéidh,<eng> stay
<gai>Stìpean,<eng> stipend
<gai>Stoirm,<eng> storm
<gai>Stòl, Stòl-chàs,<eng> stool
<gai>Stòr,<eng> store
<gai>Stòrie,<eng> story
<gai>Spùill,<eng> spoil
<gai>Stiùir,<eng> O.E. steoran, steer
<gai>Suipeir,<eng> supper
<gai>Sumain,<eng> summon
<gai>Targaid,<eng> target
<gai>Tea,<eng> tea
<gai>Tìd,<eng> tide
<gai>Tiodul,<eng> title
<gai>Tìm,<eng> time
<gai>Trùmpaid,<eng> trumpet
<gai>Tùr,<eng> tour, tūr, tower
<gai>Waiter,<eng> waiter

NORSE

<gai>Abhsadh,<eng> hálsa
<gai>Bàta,<eng> bàtr
<gai>Bòrd,<eng> bord
<gai>Bròg,<eng> brokr (ultimately Celtic, Gaul. braccæ.)
<gai>Cleit,<eng> klettr
<gai>Coinne,<eng> quinna
<gai>Däl, Däil,<eng> dalr
<gai>Eilean,<eng> eyland
<gai>Gaothar, Gadhar,<eng> gagarr, dog (Meyer)
<gai>Gàrradh,<eng> gardhr
<gai>Gille,<eng> gildr
<gai>Grunnd,<eng> grunnr
<gai>Lunn,<eng> hlunnr
<gai>Mùd, Mòd,<eng> mót
<gai>Sgallais,<eng> sgöll, skjall
<gai>Sgeir,<eng> sker
<gai>Sgioba,<eng> skip
<gai>Sgiot,<eng> skjóta
<gai>Sgòd,<eng> skaut, sheet
<gai>Sgùird,<eng> skyrta
<gai>Spairn,<eng> sporna
<gai>Steòrnadh,<eng> stjórna
<gai>Strì,<eng> stridh
<gai>Tabh,<eng> haf

[TD 327]

NORSE.—Continued.

<gai>Tàbh,<eng> háfr
<gai>Tàladh,<eng> tàl
<gai>Talla,<eng> hall
<gai>Teàrr,<eng> tjara
<gai>Tràill,<eng> thraell
<gai>Trùthair,<eng> thrjótr

SCOTCH.

<gai>Baillidh,<eng> bailzie (Fr. bailli)
<gai>Bairm,<eng> barm
<gai>Beic,<eng> (curtsey), beck
<gai>Blialum,<eng> blellum
<gai>Burt,<eng> bourd (Fr. bourde)
<gai>Callaid,<eng> a variant of <gai>tallaid,<eng> fr. Sc. halland
<gai>Campar,<eng> cummer (German kummer)
<gai>Doit,<eng> doit
<gai>Fabht,<eng> faut
<gai>Fang,<eng> fank
<gai>Gàbart,<eng> gabart
<gai>Spann(adh),<eng> spain

<gai>Spealg,<eng> spelk

[TD 328]

GLOSSARY.

II. 172. ii. = Vol. II. page 172. Stanza ii.

172. ii. = Vol. I. page 172. Stanza ii.

WHENEVER A REFERENCE DOES NOT BEGIN WITH A ROMAN NUMERAL, VOL. I. IS MEANT. l = LINE.

<gai>A'ad,<eng> II., 40, v., <gai>agad.

Abhall,<eng> II., 172, ii., <gai>ubhal.

Achd,<eng> 40, xx., way, wise; air aon a = in any wise.

<gai>Achfhuinneach,<eng> 29, xxi., well-equipped.

<gai>Acarachd,<eng> II., 26, xi., indulgence, moderation.

<gai>Ad,<eng> II., 303, iii., they. Dialectic for <gai>iad.

Aigeal,<eng> II., 54, xxxiv., 'bottom,' here 'the bottomless pit.'

<gai>Ailein,<eng> 119, xvi., delight.

<gai>Aimrid,<eng> 194, i., barren.

<gai>Aimbeairt,<eng> 165, xiii., distress.

<gai>Ainmach,<eng> 301, i., late.

<gai>Aircis,<eng> 308, xxi.; <gai>airchis,<eng> 53, vi.;

<gai>airchios,<eng> II., 57, xxxix., pity, clemency, compassion.

<gai>Aithlis,<eng> II., 284, l. 4 = <gai>aithris.

Almsadh,<eng> II., 208, xxiii. air a = out of charity. cf. <gai>Atàt
din dí ernail for almsain in duine fadéin<eng> = in eleemosyna
quoque ipsius hominis duo modi occurrunt. Atkinson: Passion and
Homilies, 5973.

[TD 329]

<gai>Amairt,<eng> 58, xxi., need, poverty.

<gai>Amaladh,<eng> II, 79, xxviii., destruction.

<gai>Amhladh,<eng> 97, liii., distress, dismay.

<gai>Amhran,<eng> II., 99, vii., song.

<gai>Anagna,<eng> 301, i., irregularity, unusualness.

<gai>Anamant,<eng> 250, xvii., adj. vivacious.

<gai>Anamaint,<eng> 106, iii., lust, perversity.

<gai>Ancachd,<eng> 277, xcvi., adversity, affliction.

<gai>Aobhachd,<eng> 252, xxiv., joyousness.

<gai>Aognuidh,<eng> 225, xliii., of deathly hue.

<gai>Aolach,<eng> 172, xix., offal.

<gai>Aonagraich,<eng> 93, xxxvi., to cause to wallow.

<gai>Asnaichean,<eng> II., 21, xvi., ribs.

<gai>Babhscadh,<eng> II., 28, xxiii., a start, fright, shock.

<gai>Bacaid,<eng> II., 272, xxvi., cluster.

<gai>Bach-thinneas,<eng> II., 20, xii., sickness brought on by
drunkenness.

<gai>Bàdhar,<eng> II., 117, ii., fr. <gai>bàth.

Bagaidean,<eng> 194, i., clusters.

<gai>Bàirig,<eng> 32, xxxi., grant, bestow.

<gai>Bairm,<eng> 121, xx. barm.

<gai>Bàit,<eng> 277, xcvi., drowned, for <gai>bàthte.
Bàrlagach,<eng> II., 21, xiv., ragged.
<gai>Bàrsaich,<eng> II., 293, ix., vain, prating, gabbling.
<gai>Bàth,<eng> 40, xxi., vain.
<gai>Bàth,<eng> II., 80, l. 2, foolish.
<gai>Beartaich,<eng> II., 138, xvi., rig out, equip.
<gai>Beichd,<eng> 12. xviii., beckoning, hobnobbery.
<gai>Beithir,<eng> 4. x., a thunder bolt.
<gai>Beur,<eng> 9, ix., gibe, jeer.
<gai>Binn-sgaraidh,<eng> 99, lix., a ruinous verdict.
<gai>Blas-bheumnaich,<eng> II., 192, xxxvi. blaspheme.

[TD 330]

<gai>Blialum,<eng> II., 292, v. jargon.
<gai>Blìanach,<eng> 308, xxiii., lean flesh.
<gai>Boladh,<eng> II, 150, v., smell.
<gai>Bòrlum,<eng> 302, v., a gush of water.
<gai>Bòrlum,<eng> II., 20, x., evacuation of the contents of the stomach.
<gai>Bòsgail,<eng> 275, xci. = <gai>bosdail.
Braodag,<eng> II., 113, lx., a sturd, huff.
<gai>Bròineag,<eng> 286, cxxiv., a clout.
<gai>Braon-bhogh,<eng> II., 183, xxi., rain-bow.
<gai>Buadharlann,<eng> II., 98, ii., ragwort.
<gai>Burgaidean,<eng> 194, i., purgatives.
<gai>Buillsgein,<eng> 165, xiii. centre of commotion.
<gai>Bùireadh,<eng> 194, iii., bellow, roar.
<gai>Burrachdadh, 303, vii., raging, fury; a rushing roar.
<gai>Burt,<eng> II., 184, xxi., mocking jest; <gai>bùrt,<eng> 254, xxxi.
<gai>Cabhladh,<eng> 191, xxviii., ship tackle.
<gai>Càil,<eng> II., 101, iii., anything.
<gai>Càileigin,<eng> 224, xxxix., anything.
<gai>Cairb,<eng> 368, xviii., carcass.
<gai>Callaid,<eng> 248, xiv. partition, fence.
<gai>Camart,<eng> II., 22, xviii., wry-neck.
<gai>Campar,<eng> 197, xi., vexation.
<gai>Camhlaich,<eng> 312, xxxiii; 313, xxxvi., fr.
<gai>cabhlach,<eng> a fleet.
<gai>Cànran,<eng> 55, xiv., fretting.
<gai>Caoch,<eng> 36, vii , madness.
<gai>Càpraid,<eng> 37, xix., drunken riotousness.
<gai>Càradh,<eng> 115, xxx., condition, state, treatment.
<gai>Càramh,<eng> II., 7, xxix., v. preceding.
<gai>Ceall,<eng> 304, ix., retired spot. v. Loan Words.
<gai>Ceannas,<eng> 51, i., vaunting.
<gai>Ceannaidh,<eng> 302, iii., headwind, contrary wind.

[TD 331]

<gai>Ceun', 163, vi., ceund, ceudna.
Chraoidh,<eng> 200, for <gai>chridhe;<eng> cf. II., 76, l. 6.
<gai>Cìbidh,<eng> II., 10, xlvii., fr. <gai>ciob,<eng> bite.

<gai>Clàtar,<eng> II., 303, iii , mire.
 <gai>Cliabhan,<eng> II., 163, xxvii., basket.
 <gai>Cloidhean,<eng> II., 112, lvii., bolt, bar.
 <gai>Cluain,<eng> 276, xcvi., wiles.
 <gai>Cneidh-ghalar,<eng> II., 74, xx., painful complaint.
 <gai>Co-bhoinn,<eng> 310, xxix., support; 'seconding him.'
 <gai>Co-chuimt,<eng> II., 82, xxxii., harmonised.
 <gai>Codhail, II., 60, comhdail,<eng> meeting.
 <gai>Cogarsaich,<eng> 37, xii., suggestions, whisperings.
 <gai>Coi-lige,<eng> II., 66, vii., race, course = <gai>coimhliong.
 Coimeasg,<eng> 187, xv., mixture.
 <gai>Coineil,<eng> II., 294, xii., kindly.
 <gai>Coinne,<eng> II., 115, lxx, woman.
 <gai>Coinn,<eng> 305, xiii., for <gai>cuinnean,<eng> nostril,
 'prow.'
 <gai>Coin-luirg.<eng> 303, vii., lurchers.
 <gai>Col'ach,<eng> II., 114, lxxv., like.
 <gai>Collas,<eng> II., 99, v., appearance.
 <gai>Comhar,<eng> II., 78, xxvii., presence.
 <gai>Còmhdach,<eng> II., 197, vi., solemn declaration, 'threep,'
 allege
 <gai>Còmhlán,<eng> 173, xxi., combat, fray.
 <gai>Cona-ghaothach,<eng> 303, vii., raging gale, tempest.
 <gai>Coomhnadh,<eng> 244, ii., misprint for <gai>cùmhnadh, v.
 caomhain,<eng> spare.
 <gai>Craobh,<eng> II., xiv., bead on liquor; hence richness.
 <gai>Crann, araidh,<eng> 221, xxx., plough; <gai>araidh<eng> is
 cognate with Eng. ear, to plough; 'ear the ground,' Isaiah xxx. 24.
 <gai>Crithionn (cam),<eng> 183, iv., aspen.
 <gai>Crùsbal,<eng> II., 176, ix., crucible.
 <gai>Cuailleán,<eng> II., 187, xxvii, poles, stakes; fr.
 <gai>cuaille,<eng> a post.

[TD 332]

<gai>Cuailleachan,<eng> 299, clxiv, variant of <gai>cuailleán;<eng>
 it may be for <gai>cuallaichean<eng> = fraternities, societies,
 corporations.
 <gai>Cuilm, cuirm,<eng> feast.
 <gai>Cuimrig,<eng> 161, xiii, embarrassment, straits.
 <gai>Cuimt,<eng> 161, iii., adapted, proportioned.
 <gai>Cuinnseas, 220, xxix.; coinnseas,<eng> II., 119, vi.,
 conscience.
 <gai>Cùird,<eng> II., 187, xxvii., cords.
 <gai>Cùmhláichean,<eng> II., 30, xxx., stipulations, bonds.
 <gai>Cùmhnadh,<eng> 141, xvi., fr. <gai>caomhain.
 Cup,<eng> II., 188, xxiv., cup, 'vial.'
 <gai>Cùraichean,<eng> 229, lvi., rights.
 <gai>Dàicheil,<eng> 178, xxxviii; II., 123, xiii., well-appointed,
 bold: has various shades of meaning in different districts, e.g.,
 queer in the Aird.
 <gai>Dàmhair,<eng> 245, v. the rutting riot.
 <gai>Daorsa-geamhail,<eng> 102, lxxi., lit. bondage of fetters.
 <gai>Dè-ă-gh, 129, vi., = mu 'n rachadh, c.f. r-ě-ă-dh; nan d'

readhainn,<eng> if I would go, II., 302, iv.
 <gai>Dealán,<eng> II., 112, lvii., bar.
 <gai>Dealas,<eng> 52, iv., zeal, fr. Eng.
 <gai>Dealgan,<eng> II., 304, ix., spindle.
 <gai>Deasgainn,<eng> 179, xl., lees, dregs.
 <gai>Deas-ghnàthach,<eng> 212, iv., ceremonious.
 <gai>Déilgneach,<eng> 116, v., pricking.
 <gai>Deireas,<eng> 47, xliii., want, scarcity.
 <gai>Déis,<eng> II., 84, l. 5, an d = after.
 <gai>Dho,<eng> 40, xix., = dha, to him.
 <gai>D(h)ùbhradh,<eng> 77, xxxiii., said, uttered.
 <gai>Dio(bh)uirt,<eng> 20, x., vomiting.
 <gai>Diolum,<eng> 195, vi., gleaning.
 <gai>Diorrais,<eng> 52, iv., vehement pertinacity.

[TD 333]

<gai>Dithich,<eng> 23, iii., fail.
 <gai>Dithreabh,<eng> 292, cxlii., desert, waste.
 <gai>Dlighe,<eng> II., 64, iv., right.
 <gai>Do-fhalmhuicht,<eng> 234, lxx., inexhaustible.
 <gai>Doilinn,<eng> 56, xv.; II., 114, lxv., grief, dolour.
 <gai>Doilich, 135, xxv. = duilich.
 Doitibh,<eng> 310, xxix., small coins, doits, mites.
 <gai>Dòlum,<eng> 310, xxvii.; II., 292, vi., scarce, poor.
 <gai>Dòlach,<eng> II., 293, x., poor, wretched, mean.
 <gai>Dorghadh,<eng> II., 3, liv., hand-line fishing.
 <gai>Dosguinn;<eng> II., 164, xxviii., illth; misfortune.
 <gai>Dòtth,<eng> 161, iv., singed, branded, scorched.
 <gai>Drabhais,<eng> 52, iv., dregs.
 <gai>Draoightir,<eng> 178, xxxvii., enchanter, the evil one.
 <gai>Driop,<eng> II., 137, xv.; II., 138, xvi., confusion.
 <gai>Drùdh,<eng> II., 20, xiii., properly, <gai>drù,<eng> a drop.
 <gai>Drùigh air,<eng> II., 156, xvi., impress.
 <gai>Drùiteach,<eng> 76, xxxiii., penetrating, hence impressive, thorough.
 <gai>Duaidh,<eng> 152, ii., evil; hence trial, 'fight.'
 <gai>Dùmhail,<eng> II., 22, xx., suffocating,
 <gai>Dùrd,<eng> II., 36, vi., a syllable, chēēp.
 <gai>Eacal, 223, lxvi., = eucal,<eng> distemper, disease.
 <gai>Ealainn,<eng> II., 301, i., ditty song.
 <gai>Eangana,<eng> 279, ciii., meshes.
 <gai>Earnais,<eng> 118, x., furniture.
 <gai>Eigheach,<eng> II., 166, xxxii., bawling.
 <gai>Eild, II., 38, I. = éilid.
 Eir-bheart,<eng> 116, v., motion, movement, endeavour.
 <gai>Eirirt,<eng> II., 250, xviii., advancement.
 <gai>Eitigheach,<eng> II., Introd. (Freagairt an Léigh): gullet: properly, <gai>an fheith tiach(d),<eng> passage-channel.

[TD 334]

<gai>Fabht,<eng> 158, xxii., error, flaw, fr. Scotch.
 <gai>Fàgail,<eng> 213, viii., bias, disposition,

<gai>Fàil,<eng> 191, xxviii., ring, wreath, beautiful collar.
 <gai>Failbhe,<eng> 94, xxxix., exhaustion, a sense of emptiness.
 <gai>Fàileadh,<eng> gen.-idh, 200, xxii., odour.
 <gai>Fàir,<eng> 289, cxxxiv., ladder.
 <gai>Fairmeil,<eng> 120, xviii. noisy, merry.
 <gai>Faisg,<eng> 55, xii., near.
 <gai>Fàlaid,<eng> 198, xv., reaping-hook, fr. <gai>fàl,<eng> scythe, spade.
 <gai>Falachaidh,<eng> II., 253, xxviii.; I., 308, xxi., secret.
 <gai>Falmh'chadh,<eng> 232, lxiii., fr. <gai>falamh,<eng> empty.
 <gai>Fàmh,<eng> 186, xiii., mole.
 <gai>Fanachd,<eng> 227, l. recognise.
 <gai>Faobh,<eng> 10, xii., spoil, booty.
 <gai>Faodail,<eng> II., 111, lii., a stray treasure.
 <gai>Faoinreadh,<eng> II., 290, i., erring, wandering = <gai>faondradh.
 Faomadh,<eng> 80, xlv., fr. aom, incline, bend, waver.
 <gai>Faoighreadh,<eng> 310, xxix., gift, gathering (genteel begging)
 <gai>Faothaich,<eng> 40, xx. alleviation.
 <gai>Far,<eng> 199, xviii., on upon, above = air. f.a. = before.
 <gai>Farbhas,<eng> 61, xxxii.; II, 53, xxxi.; I., 179, xl.; I., 272, lxxxii., destruction, attack, assault. M. Ir. forbaise, siege, assault. I use it also = sòs, a coarse mixture; hence loathesomeness, that which is overpowering, abhorrence, disgust. There is a third word, similar in sound, e.g., <gai>Tha mi féin a' gabhail farbhais<eng> = I myself suspect, surmise.-v. Rob Donn, ed. 1871, page 70, line 3 = <gai>forfhais.
 Fàs-dhìobhuirt,<eng> II., 20, xii., retching.
 <gai>Fearas-chlaidheamh,<eng> 153, vi., sword-combat, gladiatorial fighting.

[TD 335]

<gai>Fhal,<eng> 92, xxxii., for <gai>fhalach.
 Fiach,<eng> II., 225, xxxiii., try; I., 256, xxxvii., show.
 <gai>Fiachaicht,<eng> II., 120, viii; I., 133, xx., ransomed.
 <gai>Fiadhain,<eng> 308, xxiii., wild, bitter, sour, e g.,
 <gai>ubhlan, fiadhain,<eng> crab apples.
 <gai>Fireantaibh,<eng> II., 149, v., the righteous; pl. is, as a rule, without t.
 <gai>Foigh,<eng> II., 304, vi. = faigh, get.
 <gai>Fòirinn,<eng> 252, xxv., relieving, aiding.
 <gai>Foirm,<eng> 158, xxi.; II., 152, ix., pomp, ostentation, display.
 <gai>Foistinn,<eng> 283, cxvi, quiet.
 <gai>Foirmealaich,<eng> II, 171, i., proud vapid fops; conceits.
 <gai>Foirnealaich,<eng> II., 317, v. See above.
 <gai>Fraoch,<eng> 150, xliii., anger, fury.
 <gai>Frò,<eng> 194, ii., hoarse.
 <gai>Frògaibh,<eng> II., 110, xlviii., retreats, recesses, nooks.
 <gai>Fuamhairean,<eng> II., 177, xi., giants; sg. <gai>famhair<eng> = one ultra big; fr. <gai>fo and mòr<eng> (Zimmer).
 <gai>Fuirmealaich,<eng> 286, cxxv., v., <gai>foirmealaich.
 Gàbairt,<eng> II., 181, xvi., a transport, a sort of vessel for

conveyance; a broad-bottomed sloop; a gabart.
 <gai>Gabh,<eng> 74, xxiv., spear, hook, gaff.
 <gai>Gabhail,<eng> 271, lxxxi., receptive.
 <gai>Gàbhail,<eng> II., 102, viii., austere, tyrannical.
 <gai>Gàdaig,<eng> II., 102, v., fr. gad, a switch.
 <gai>Gàdruisg,<eng> 307, xix., tumult, hub-bub, drunken riots.
 <gai>Gàir-gheal,<eng> 305, xiii., foam-white, fr. <gai>caoir.
 Gàillich,<eng> 225, xliv., jaws.
 <gai>Gàinrich,<eng> 127, i., vb. defile.
 <gai>Gàir,<eng> II., 95, 10, for <gai>gaireach,<eng> resonant.
 <gai>Ganntar,<eng> 144, xxv., scarcity.

[TD 336]

<gai>Gaothar, 231, lxi. = gadhar,<eng> lurcher.
 <gai>Gàrradh,<eng> 305, xiii., a fence; used here of a wall of waves.
 <gai>Gàrrlaig,<eng> 188, xix., spurious breed; cf.
 <gai>ga(r)lach,<eng> vagabond; in some places it has the idea of 'dwarfish,' an inferred developed meaning.
 <gai>Gàsaid,<eng> 182, i.;189, xxi., fray.
 <gai>Geanm-chno,<eng> 183, iv., chest-nut, founded on a false etymology of Lat. castanea.
 <gai>Gì,<eng> II., 125, xvi. = <gai>ge,<eng> though.
 <gai>Giorag,<eng> 255, xxxiv., fear.
 <gai>Glainidh, 234, lxxi., = gloinidh.
 Glas-ghiall,<eng> II., 20, xi., lock-jaw.
 <gai>Glas-ghùib,<eng> II., 164, xxix., muzzle.
 <gai>Gliasda, II, 9, xliii. = gleusda,<eng> expert.
 <gai>Glogais,<eng> II., 114, lxvii., senseless talk.
 <gai>Gloinidh,<eng> II., 82, xxxii, glass.
 <gai>Glonach,<eng> 274, xc., avaricious.
 <gai>Glòr,<eng> 34, iv., talk, speech, word, utterance, discourse.
 <gai>Glumraidh,<eng> 303, vii., hungriness, voraciousness; applied to the sea when it is bulging heavily in rolling waves, devouring, engulfing.
 <gai>Goileam,<eng> II., 114, lxvii., prattle, tittle-tattle.
 <gai>Goinntein,<eng> II., 297, xxii., confinement; v. next word.
 <gai>Goinntir,<eng> II., 318, vi., prison.
 <gai>Gòisnibh,<eng> 121, xxi, nets, snares.
 <gai>Grabh,<eng> 273, lxxxv., dread, abhorrence; cf. <gai>sgreamh.
 Gréis, òr-ghréis,<eng> II., 5, xx., gold embroidery; cf. <gai>greas am mutch<eng> = dress, the cap or mutch.
 <gai>Groim, 182, II. = greim,<eng> hold, gripe.
 <gai>Grùgach,<eng> II., 155, xiv., surly.
 <gai>Gurt,<eng> II., 20, xii., a twitch, twinge of pain.
 <gai>Guth-àit, 277, xcvi. = guthaid,<eng> oratory.

[TD 337]

<gai>Iarguin,<eng> 211, ii., deplore, feel pain, miss, bewail the loss of a friend; fr. <gai>iar guin<eng> or <gai>gon,<eng> on wound; hence that which issues from one having any sort of pain.
 <gai>Inntrig,<eng> 116, iv., enter.

<gai>Inntric,<eng> 216, xv., originate.
 <gai>Ioc,<eng> II., 123, xii., pay.
 <gai>Iomcharan,<eng> II., 187, xxviii., bearing, carrying.
 <gai>Ion,<eng> 175, xxix., all but, almost; <gai>ion s iomlan,<eng>
 almost perfect.
 <gai>Ion-mhiannuicht,<eng> 271, lxxix., desirable.
 <gai>Ionntlas,<eng> 235, lxxii., delight, bliss.
 <gai>Iorbhailean,<eng> II., 30, xxxiii., pl. of <gai>iorbhail,<eng>
 infection, corruption, noxious taint; <gai>iorbhail, II, 74, xxix.,
 i gach gaoid,<eng> the taint of each blemish; fr. <gai>ior
 bail,<eng> issue, 'on issue'; hence, that which issues out of a
 disease.
 <gai>Làsan,<eng> 153, vi., passion, fit of anger.
 <gai>Lèagh, II., 161, xxiv. = léugh,<eng> read.
 <gai>Leithchinn,<eng> II., 304, ix., cheeks.
 <gai>Leomais,<eng> II., 114.. lxxvii., dilly-dallying.
 <gai>Leth-trom,<eng> 187, xvii., oppression.
 <gai>Lian,<eng> II., 106, xxv. = <gai>lion,<eng> net.
 <gai>Libhrig,<eng> 294, cxlviii., deliver, past pt., <gai>lirt,<eng>
 delivered.
 <gai>Linningte,<eng> II., 42, x. lined.
 <gai>Lìomhta,<eng> 292, lxxxiii., polished, sharpened.
 <gai>Liùgair,<eng> 92, xxxii., mean, flatterer, parasite, cajoler.
 <gai>Liùgadh,<eng> II., 125, xvi., to creep away meanly, sneak.
 <gai>Lòbhadh,<eng> II., 107, xxxii., wither, waste, putrefy.
 <gai>Lòdaicht,<eng> burdened, laden; <gai>eiridneach l.<eng> = a
 patient burdened, e.g. (under the torment of his disease.)
 <gai>Loinn,<eng> II, 35, v., 'will not grace our feet'; II., 45,
 xv., elegance.

[TD 338]

<gai>Loithreach,<eng> 49, xlix., tattered, ragged.
 <gai>Lònrach,<eng> 269. lxxiv, well-fed, satisfied.
 <gai>Luadha,<eng> II., 304, ix., waulking, fulling-cloth.
 <gai>Lùbach,<eng> II., 22, xxi., loop, noose.
 <gai>Luaidh,<eng> 102, lxx., respect, esteem.
 <gai>Luairean,<eng> II., 22, xviii., senseless lump.
 <gai>Luathrean,<eng> II., 209, xxiv., v. above.
 <gai>Lughaic,<eng> I., xx., stipulate, wish for, agree upon by oath.
 <gai>Luib,<eng> 216, xv., an l. = uuder the influence of.
 <gai>Luids,<eng> II., 19, ix., louch.
 <gai>Lumha-làn,<eng> 140, xii., choke-full.
 <gai>Madradh,<eng> 13, xx. = madadh.
 <gai>Mal,<eng> II., 22, xviii., eyebrow.
 <gai>Màl, 120, xviii., the bag of the pipes.
 <gai>Màlaid,<eng> II., 88, iv., exchange, transaction,
 'substitution.'
 <gai>Mainnir,<eng> II., 58, xlii., sheep-fold on the hill-side.
 <gai>Mam-sice,<eng> II., 21, xvi., hernia.
 <gai>Maoireachd,<eng> 221, xxxi., stewardship.
 <gai>Marmor, II.,<eng> 181, xvii., marble.
 <gai>Marachd,<eng> II., 182, xviii., seafaring.
 <gai>Méighlich,<eng> 218, xxi., bleating.

<gai>Méinn,<eng> 218, xxi., fo. mh. = with the purpose of, having a mind to.
<gai>Meirghe,<eng> II., 9., xlii., banner, standard.
<gai>Meuchd,<eng> II., 172, ii., mixture; a mass or compound formed by mixing; root is mik.
<gai>Mhin'ge,<eng> 223, xxxvi., frequent.
<gai>Mhìn'chadh,<eng> 180, xlii., explain.
<gai>Miathlachd,<eng> 232, lxiii., huff.
<gai>Mionacnas,<eng> 162, v., voracity, greed, gnawing.
<gai>Mios,<eng> II., 157, xvii., worst.

[TD 339]

<gai>Miosg, 200, xxi. = measg,<eng> mix.
<gai>Mísde,<eng> II., 165, xxx., worse of, worse for.
<gai>Misleach,<eng> 231, lx., sweetness.
<gai>Morchadh,<eng> II., 109, liv.; plain by the sea-side; same as <gai>A Mhor'oich,<eng> literally, sea-field = Lovat;
<gai>morghan,<eng> pebbly beach.
<gai>Mùd, 77, xxxiii. = mòd,<eng> court.
<gai>Mùinteachd,<eng> 95, xliii.; 251, xxi., disposition.
<gai>Mùir,<eng> masc, 302, v., sea.
<gai>Mùiseag,<eng> 92, xxxi., fodh mh. = under threatening; hence, disquieted.
<gai>Nàdmhorrach,<eng> II., 316, i., (dial) = <gai>nàdurrach. Nàdurr',<eng> adj., 140, xii., natural.
<gai>Ne,<eng> II., 162, xxvi. = An e, is it.
<gai>Neo-chomraich,<eng> II., 161, xxiii., non-protection.
<gai>Neo-gheillear,<eng> 54, ix., unyielding.
<gai>Nial, 101, lxvi = neul<eng> (1) cloud (2) fainting fit.
<gai>Niarachd,<eng> II, 278, xv., happy.
<gai>Nòisein,<eng> II., 146, xxviii., notions.
<gai>Notachan,<eng> 213, vi., notes.
<gai>Oideachadh,<eng> 213, vi., instructing.
<gai>Oil,<eng> II., 49, xxiii., offence, annoyance; <gai>ga b' oil<eng> = in spite of.
<gai>Oiltheireachd,<eng> 45, xxxvii. = <gai>eilthireachd,<eng> pilgrimage; for phonetics, cf. <gai>eilean and òilean,<eng> 'breeding.'
<gai>Oircheis,<eng> 106, iii.; II., 58, xlii., mercy; <gai>s. airchios.
Ollain,<eng> 199, xvi, dat. of <gai>ollann,<eng> wool.
<gai>Omhail,<eng> 136, xxviii., heed, care = <gai>umhail.
Oradh,<eng> 196, vii., chanting incantations.
<gai>Os do sheasamh,<eng> 214, x.; lit, out of thy standing; i.e., on the spot.
<gai>Peirceall,<eng> II., 21, xvii., jaw.

[TD 340]

<gai>Plogartaich,<eng> II., 50, xxv., palpitating, throbbing.
<gai>Pòil,<eng> 13, xix., fr. Eng. pole.
<gai>Pòloich, II., 293, ix. = bòilich,<eng> tall talk.
<gai>Pràiseach,<eng> II., 117, iii.; II., 302, vi., fr. bras; hence

brazen, brazen-facedness.
 <gai>Priam,<eng> 101, lxvi., heaviness, grief; another variant is
 <gai>pràmh,<eng> melancholy, slumber; prime idea is heavy.
 <gai>Pruip,<eng> II., 160, xxii., pl. of prop. fr. Eng.
 <gai>Pùids,<eng> II., 20, xiii., pouch.
 <gai>Pump,<eng> fr. Eng.
 <gai>Rach,<eng> 92, xxxi., for <gai>rachadh,<eng> would go.
 <gai>Ràs.<eng> 109, xii.; gen. <gai>ràis,<eng> 189, xxi., fury.
 <gai>Ràiteachas,<eng> 168, vii, ostentation, arrogance, vain-glory.
 <gai>Ràsar,<eng> II., 302, vi., razor, fr. Eng.
 <gai>Ré,<eng> II., 48. xxi., moon.
 <gai>Rěadh,<eng> II., 299, III.; <gai>rěmaid,<eng> II., 289, xiv.,
 would go = <gai>rachadh; rachamaid.
 Réim,<eng> 162, vi., career, course.
 <gai>Réisde,<eng> II., 9, xxxix., then, therefore,
 <gai>Riasladh,<eng> II., 19, vii.; II., 124, xiv., mangling,
 'murdering.
 <gai>Riasant,<eng> 258, xliii. = <gai>reusant.
 Ròid,<eng> 176, xxxii., fr. Eng. road.
 <gai>Ròid-chinn,<eng> 302, iv., head-stretch.
 <gai>Ròmhanaich,<eng> II., 303, ii., <gai>ròmhan;<eng> II., 20, xi.,
 irrational talk, wild exclamation, raving.
 <gai>Ruiseadh,<eng> II., 19, ix., a dash forward; founded on Eng.
 rush.
 <gai>Sàighteach,<eng> , piercing,
 cutting.
 <gai>Saobh-shruth.<eng> 302, iv., contrary current.
 <gai>Saobhail,<eng> 227, xlix., erroneous.
 <gai>Saod,<eng> 11, xv., condition, trim.

[TD 341]

<gai>Saoineil,<eng> 303, viii., well-seasoned.
 <gai>Seanacas,<eng> 129, vii., narrate, etc.
 <gai>Seinse,<eng> II., 294, xiii., change.
 <gai>Seòlaid,<eng> II., 36, vi., passage for vessels.
 <gai>Seorbh,<eng> 121, xx = <gai>searbh.
 Seotachan,<eng> 188, xviii., lean beasts; shots.
 <gai>Sgaill,<eng> 198, xv., bald-heads; <gai>sgall = sgailc,<eng>
 pate.
 <gai>Sgàirt,<eng> II., 20, xii., flux.
 <gai>Sgarach,<eng> 218, xxii., distinguishable.
 <gai>Sgàth-bhardachd,<eng> II., 17, i., a bardic feat; <gai>an sgàth
 bu chruaidh gu léir,<eng> the unkindest cut of all.
 <gai>Sgeänail,<eng> 103, lxxiv, neat, brisk, lively.
 <gai>Sgeò,<eng> 1., I., properly <gai>sceò,<eng> haze, dimness; gen.
 <gai>sciach;<eng> cognate with Eng. sky.
 <gai>Sginn,<eng> II, 35, iv., force, 'spring.'
 <gai>Sgiùrrte,<eng> II., 289, xiv., scourged.
 <gai>Sgòd,<eng> II., 34, iii., sheet.
 <gai>Sgoim, 14, xxiv., sgaoim,<eng> 28, xviii., fear, skittishness.
 <gai>Sgoinn,<eng> 28, xviii.; II., 35, iv., efficacy, power.
 <gai>Sglàib, deoch,<eng> II., 21, xv., a drink for nothing, a drink
 got through ostentation.

<gai>Sgraing,<eng> 312, xxxiv., frown, scowl.
 <gai>Sgràl,<eng> II., 173, iv., a host, a large number of minute insects; in other references <gai>sgròd<eng> is used; e.g.
 <gai>sgròd chloinne, sgròd bhuntata beaga.
 Sgreann,<eng> 9, ix., scowl.
 <gai>Sgrüb,<eng> II., 154, xii., hesitation, 'scruple.'
 <gai>Sguab,<eng> II., 294, xii., extinguisher, a hollow-scooped apparatus for putting out a candle; fr. Lat. scopa.
 <gai>Sgùirdean,<eng> II., 289, xvi., pl. of <gai>Sgùird,<eng> lap, apron, skirt.
 <gai>Sinnsir,<eng> 127, i , ancestor.

[TD 342]

<gai>Sinteag,<eng> 302, iv., stride.
 <gai>Siobhaide,<eng> 81, xlvi., blighting.
 <gai>Siolmhuinn,<eng> 214, ix., progeny, stock, race; fecundating substance; formed from siol, seed, on analogy with <gai>ginmhuin, leanmhuin,<eng> etc.
 <gai>Siolmheinn,<eng> II., 25, vii.—same as above.
 <gai>Siop,<eng> II., 132, v., cuir an s. = despise, turn tail on.
 <gai>Slaim,<eng> 313, xxxvi., booty, heap.
 <gai>Sléisneadh,<eng> II., 107, xxxiii., back-sliding.
 <gai>Sliabadh,<eng> 213, vii., stroke gently, caress.
 <gai>Sodal,<eng> 213, vii., flattery, fawning.
 <gai>Somalt,<eng> 284, cxix., indifferently, placidly.
 <gai>Sòr,<eng> 31, xxviii., hesitate, shun, refuse.
 <gai>Spann,<eng> 203, xxix., wean.
 <gai>Sparraig,<eng> 221, xxx., dat. of <gai>sparrag,<eng> bridle, bit.
 <gai>Speach,<eng> 28, xx., bite, prick.
 <gai>Spealg,<eng> II., 55, xxxv.; cf. II., 77, l. 11, to split in pieces.
 <gai>Spéird,<eng> 2, v., energy, force.
 <gai>Spreigidh,<eng> 213, vi., incite, reprove.
 <gai>Spreòtadh,<eng> II., 293, ix., incite.
 <gai>Spùinneadh,<eng> 261, lii., plunder, rob.
 <gai>Sraing,<eng> 197, xi., lace, embroidery work.
 <gai>Sraon,<eng> II., 119, vi., stumble, make a false step, stray.
 <gai>Sraonag,<eng> 315, iv., of a vessel with strong forward motion.
 <gai>Staoin,<eng> 157, xix., awry, oblique, bending, crooked. (2)
 <gai>Staoin<eng> also means shallow; e.g. <gai>truinnsear staoin<eng> = a shallow plate.
 <gai>Staonach,<eng> II., 201, xi., crooked, wily.
 <gai>Stamhnadh,<eng> 261, lii., subjection, v. Macalpine's Dictionary, and Nicolson's Proverbs, p. 252.
 <gai>Stampte,<eng> 140, x., stamped.

[TD 343]

<gai>Stangaram,<eng> a poisonous fish of greyish hue, spotted with yellow, so small that it can be hid in one's hand. It resembles the carran creige, toad-fish—<gai>tha e glas s spotan buidhe ann.<eng>
 Founded on Norse stanga, a sting; Eng. stickleback.

<gai>Gur tric a shruchd troimh t' fhiaclan
 An t-siolag agus stangaram.
 Stannadh,<eng> 60, xxviii., to subject, bring under control, v.
 <gai>stamhnadh.
 Stéidheadh,<eng> II., 317, v., stay, support.
 <gai>Steòrnadh,<eng> 145, xxix., guide, direct.
 <gai>Still,<eng> 302, iv., splashes, gushes; pl. of <gai>steall;<eng>
 also speed in water.
 <gai>Stiom,<eng> II., 96, xv., fillet, snood, 'line' in any texture
 or device.
 <gai>Stòrach,<eng> II., 21, xvii., of broken teeth, fr.
 <gai>stòr,<eng> a jagged peak.
 <gai>Stòp,<eng> II., 21, xv., stoup.
 <gai>Straoi,<eng> 38, xvi., variant for <gai>strì.
 Stùr,<eng> II., 6, vi., point, peak; v. <gai>stòr.
 Stuirchd,<eng> 303, vii., storks.
 <gai>Suacan,<eng> II., 177, l. 1 = <gai>sùcan.
 Suasaid,<eng> II., 174, v. = <gai>tuasaid,<eng> fray, fight.
 <gai>Sùcan,<eng> II., 174, vi., an earthen pot; properly anything
 wrought together awkwardly, as clay.
 <gai>Sùghadh,<eng> 303, vi., leakage, lit. sucking.
 <gai>Tabh,<eng> II., 301, the open sea; <gai>fuaim an taibh,<eng>
 'the sounding main'; fr. Norse.
 <gai>Tàbh,<eng> II., 240, xviii., a spoon-net used in fishing.
 <gai>Tàbhachd,<eng> II., 70, xiv., effectiveness.
 <gai>Tacsas,<eng> 77, xxxiv, support.

[TD 344]

<gai>Taighlich,<eng> 118, x., chattels.
 <gai>Tà'is,<eng> II, 28, xx., Shaw; also Mactavish.
 <gai>Tailceas,<eng> 47, xlii., contempt, scorn.
 <gai>Taisdeal,<eng> II., 301, sea journey.
 <gai>Taisgeach,<eng> II., 65, v., treasure.
 <gai>Tàmadh,<eng> II., 294, xi., grasping.
 <gai>Taraid,<eng> II., 53, xxxi., truncheon or staff of authority.
 <gai>Tàrr,<eng> 102, lxx., for <gai>tarruing.
 Tathaich,<eng> II., 112, lv., tendency to vomit, to come back again;
 *to-aith-ic; <gai>t. na daoraich,<eng> on the boose; the inclination
 to nausea which follows on intoxication.
 <gai>Tathunn,<eng> 231, lxi., barking, yelping; for <gai>tabhunn.
 Teach,<eng> II., 134, ix., colloquial for <gai>teachd, tighinn gu
 teach,<eng> 'coming to pass.'
 <gai>Teanachds',<eng> 62, xxxv.; 52, v.; II., 145, xxvii.;
 <gai>teanchds,<eng> 75, xxvii.; <gai>teanacsadh,<eng> II., 57,
 xxxix.; <gai>teancas,<eng> II., 79, xxviii.; II., 79, xxvii.;
 <gai>theanc-s',<eng> II., 11, li.; <gai>teanacaiste,<eng> II., 297,
 xxii. This word is used in the Hebrides and in a part of Skye. The
 variant <gai>tionchds<eng> occurs in II., 320, xii. Another instance
 <gai>S gun mhadh air an tionac no 'n saor iad sinn.<eng>
 (p. 23 of Gaelic Hymns, by M. M'R., F.C., Strathy. Glasgow, William
 Gilchrist, Printer, 64 Howard Street, 1864.) It means healing,
 remedy, mercy, salvation, deliverance, saving power, come to one's
 assistance, fr. to-ind-isacco, iso-eiso; Greek, iaomai, heal;

Gaelic, <gai>ioc,<eng> to remedy; <gai>ioc-shlaint,<eng> remedy, cure.

<gai>Tearbadh, II.,<eng> 127, xx., fr. <gai>tearb,<eng> sever, separate, severance, separation.

[TD 345]

<gai>Teine-sionnachain,<eng> 303, vii., phosphorescent light, fr. sionn-phosphorus; electric-light = <gai>solus sionn; an sion san sionn nan speur,<eng> in the elements and phosphorus of the firmament.

<gai>Tein'-thara,<eng> II., 292, vi., will o' the wisp; <gai>teine thar,<eng> 'cross-fire.'

<gai>Teirbeadh,<eng> II., 90, xvii., same as <gai>tearbhadh.

Teirbheart,<eng> II., 79, xxviii., harass; to stir on, to cause to move about; <gai>cha bhi coin ga 'n teirbheirt ann<eng>—Sinclair's Rem. of Grants of Glenmor, p. 90; <gai>far am bidh miol-choin ga 'n teirbeirt<eng>—Ross, 1st Ed. p. 193, l. 3; *to-eirbheirt, 'motion.'

<gai>Theirinn,<eng> II., 112, lix., would say, fr. <gai>deir,<eng> inguit.

<gai>Tibirt,<eng> II., 182, xix., <gai>t na doimhne<eng> = the fountains of the deep; <gai>gruagach na tibirt<eng> = the Lady of the Fount; a well-still used in a part of Uist.

<gai>Tiormadair,<eng> 291, cxl., a flippant palaverer; a spouter.

<gai>Tligheachd,<eng> II., 20, x. liquid, discharge, evacuation, spume, overflow; *to-lìghe, flood, root lì, flow.

<gai>Tlùs,<eng> II., 164, xxviii., tenderness.

<gai>Tòbairt,<eng> II., 20, xii., flux, spasms attendant on diarrhœa.

<gai>Toobh,<eng> misprint for <gai>tùbh, v. taobh.

Träsd,<eng> 92, xxxiii., against, athwart.

<gai>Trüid,<eng> II., 175, viii., fray, quarrel, contest = <gai>tröid,<eng> gen. <gai>troide;<eng> also nom. <gai>tröd.

Trùthar,<eng> 94, xxxviii, knave; fr. the Norse.

<gai>Tuaicheal,<eng> 40, xix., confusion, bewilderment of mind.

<gai>Tuaileas,<eng> II., 98, ii., defame.

<gai>Tuaireap,<eng> 253, xxviii., squabble.

<gai>Tuairgneadh,<eng> 245, iv., confuse, dismay.

<gai>Tulchuisseach,<eng> 165, xiii., plucky, persevering.

[TD 346]

<gai>Tulgadh,<eng> 165, xiv., denting; hence make an impression on; <gai>tulg,<eng> dent, a bruise in flagons, etc.

<gai>Tunnachdadh,<eng> 303, vii., beating, lashing, dashing, booming of waves against a ship; cf. Latin tundo, beat.

<gai>Ubhladh,<eng> II., 115, lxxiii.; II., 198, vii., fine.

<gai>Uideil,<eng> 45, xxxvii., unsteadiness, tossing about.

<gai>Uidh,<eng> II., 248, xii., care, heed, attention, desire.

<gai>Urchaid,<eng> 165, xiii., hurt, harm, distress.

In Vol. II. read:—p. 1. ii., <gai>deagh; 3, xii., luaidh; 4, xv., ei h; dhealt; 4, xviii., öl; 7, xxxiii., deagh; 14, last line, t' Fhir Pòsd; 15, lxxi., chuir;<eng> 17, in the staff notation c# should

have been in the 3rd space; 31, xxxiv., craicionn, dād; 221, lines 9, 10, of stanza xxvii., wanting; ii. 284, line 1, mo. The use of capitals is not entirely regular; some few quantities ought to be deleted; often, owing to regularity of metre, the quantity is not marked, but can very readily be inferred. The conjunction is written us to let the eye see its difference from the verb is: the consonant in both is pronounced alike, seeming to point to a common origin. The vowel of both is the obscure ə, quite distinct from the Gaelic u and i.

ADDENDA

<gai>Bòrlum:<eng> Cymric, bwrlwm, bubbling, gurgling; for vowels cf. dōrn and Cy. dwrn.

<gai>Gàbart:<eng> gabbart—Scott's Rob Roy; 'a kind of lighter used in the river Clyde, probably from French gabare'—note by Scott; gabaar is given in Bomhoff's

[TD 347]

Woordenboek as meaning a flat-bottomed barge. It. gabarra, a store-ship; dim. Fr. gabarot; M.L. gabarotus; Breton, Kóbar and Gôbar, in Vannes kôbal; (cf. E. coble?); may be ultimately of Gaulish origin. <gai>Priam, Pràmh:<eng> properly, blear-eyed-ness; hence heaviness, slumber, dejection; applied to a dozing condition, e.g. <gai>priam a' chadail:<eng> further, of dimness, e.g. <gai>a' cur reultan fo phràmh.<eng> Ir. srám, eye-rheum; srámach, blear-eyed: srām became rām: fo (sh)rām: then f prosthetic was added, cf. <gai>fradharc, friutha, fruighinn<eng> for radharc, etc.; next f became p, cf. <gai>plasg and flasg (fr. E.); pleasg and fleasg; plùirean and flùir<eng> (flower): <gai>prighig<eng> from frying; <gai>falluing<eng> fr. M.E. pallioun; feòdar, Ir. péatar (in Kiltarlity it is flōdar—cf. Spanish peltre, It. peltro with l also, which is the more original form. v. Skeat s, spelter, pewter); as to phonetics, cf. iad: eat: ād (they), sream, wrinkle, goes rather with dream, grin, smile distortedly, adj. dreamach. <gai>frò, frómh:<eng> is evidently onomapoetic, without prosthetic f it exists in ròmhanaich.

[TD 348]

DIALECT.

There is room for but the briefest excursus:—

1. The dialect of the poems is distinctly the northern; it has ia as equivalent for the ē (long open e), which arose through compensatory lengthening, e.g. ciad, nial. Both forms, northern and southern, are taken advantage of, for the sake of rhyme.

2. Prosthetic f, e.g. fanachd (recognise v. aithne), faom, fruighinn, fàir (ladder), feanntagach.

3. Eclipsis. (a) a n-deo I., 269, lxxiv.; (b) bheil for bh-fuil; (c) bhàn for a(n) bh-fàn (d) cf. bho for fodh, II., 83, xxxiv. (e) gu ma = gu m-ba (f) c and t after n are eclipsed in pronunciation, though not indicated in writing: an céill, an téid, an tig, an toir = an g-céill, an d-téid, an d-tig, an d-toir.

4. Nom. Plural frequently in-ibh. This is a poetical use, specially in elevated diction. Many writers have it e.g. Dugald Buchanan in the lines

Na cheann a steach do bhuaileadh leo
Na bioraibh cruaidh ro gheur.

5. Shortening of verbs; thréigs', I., 162, vi., for thréigsinn. Examples are numerous.

6. Shortening of vowels naturally long (1) ā to ă, e.g. clăbar, I., 89, xxi. versus clàbar, I., 93, xxxvi.; ărach, II., 93, verses i. and ii., for àrach; crann-ăraidh, plough, I., 221, xxx. (2) ū to ũ e.g. cup, II., 188, xxix. (L. cūpa).

[TD 349]

In virtue of the accent, vowels naturally long are read temporarily almost short, e.g. I., 66, l. 14, cràbhadh may be read crăbhadh when the full stress is on fuar; dh' fhàg, I., 67, l. i. may be read almost short when the full stress is on nàmhuid. There thus exists a class of tone-short vowels, and our method of writing would have to do them justice if we were willing to indicate our pronunciation as Hebrew does, through its massoretic system of points. Vice-versa, tone-long vowels arise from short ones. And there are necessarily degrees of intermediate length.

7. Vowel assonance. In certain districts the vowel sounds vary very much, and even within the same district more than one sound is allotted them.

aoi : i e.g. chraoidh : chridh, cf. Rob Donn's Iseabal Nic Aoidh (= ēē).

ao : i e.g. aon : saoghal : sgrìobhta, II., 68, x. This explains cìbidh, for caobaidh, II., 10, 47.

ao : u e.g. spùill : gun chùmhnadh (without stint, usually written chaomhnadh) I., 141, xvi.

ui : i e.g. bruidhinn : uidhe : cridhe, II., 104, xv.

ei : oi e.g. greim and groim (grip) alternate cf. eilean, good manners = oilean, is pronounced in the Aird like eilean, island.

i : io : ui e.g. righ, sometimes written riogh, meaning that it is to be pronounced rui; righ : chuing, I., 178, xxxviii; hence chionn in II., 65, l. 8, is to read as if written chinn.

ia : ā e.g. iad, they, pronounced ād; iàd : bhà, II., 65, v. o in ionn- : u e.g. ionndrain : ùr, II., 110, xlvi.

8. Fondness for o, e.g. ocras versus acras; in many cases u stands for o (following orthography of Bible).

[TD 350]

9. Interchange of g and d: bosgail = bosdail; da mo chràdh = ga mo chràdh.

10. Corruption of gh into bh, e.g. leubh for leugh, read.

11. l for r, e.g., cuilm, 165, xiv., for cuirm; this is somewhat common in Harris, e.g. Neil Morison, the Pabbay Poet, says—
Cha l'ig thu leas = cha ruig, etc., you need not.
Nach luigear a leas = nach r.

12. Insertion of r e.g., fhuadrach; cf. briosgaid, brianadh (= bianadh).

13. Treatment of mb. e.g. domblas becomes dumhlas, I., 228, lii.,
cf. lumha-lan for lom-lan, choke-full.

14. Siad used for nom. and iad for acc, 279, ciii.; same holds of se and e. But it is not carried through.

15. S between r and d or t, e.g. òrsd = òrd; càirsdean = càirdean.
There is the usual indistinct vowel between r and the labials, e.g. tarabh (bull).

16. There are minor points of interest in gender, declension, and syntax, too numerous to be tabulated.

<gai>Gu 'n robh buaidh agus beannachd Dhé
air
Muinntir na Gàidhilde.<eng>

[TD 351]

ARCHIBALD SINCLAIR,
PRINTER AND PUBLISHER, CELTIC PRESS,
GLASGOW.